AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Konya Sk. Bursa Han No 28-Ankara
P. K. 582 — Tel: 18992

Fiyatı: 60 kuruş

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yan itlerini fiilen idare eden:

Metin TOKER

*

Bu nüshaya yazı yazanlar:

F. Rıfkı ATAY — Mücahid TOPALAK — İsmail TÜRK — Refika ESMER — Seyfi KURTBEK — Dr. Esad EĞİLMEZ — Orhan Remzi YÜREĞİR — Dr. Abdülkadir KARAHAN — Cüneyt ARCAYÜREK — Nazlı TLABAR — Nermin ABADAN — Turhan DİLLİGİL — Tevfik ÜNSİ — Nejad AKKAN

Karikatür

TURHAN

Ressam:

İzzet ÇETİN — AYHAN

Fotoğraf:

Mehmet SÜRENKÖK — Turhan VANDEMİR

Klişe:

Kemal ONGAN

Abone Şartları:

5 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha): 24 lira

*

* *

Dizildiği ve basıldığı yer

Güzel Sanatlar Matbaası

Kapak Resmimiz

İsmet İnönü

Muhalefet Lideri

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Onbir haftadanberi muntazaman çıkmakta olan, muntazaman çıkacak olan; ilk sayısından bu yana hüviyetinde veya renginde hiç bir değişiklik yapmayan, yapmayacak olan; şahıslardan bahsettiği halde şahsi hiç bir gaye gütmeyen, gütmeyecek olan; neşriyatını — bazı kimselerin hareketlerindeki gibi — yazarlarının asab ve hazım sistemleriyle alâkalı tutmayan ve tutmayacak olan AKİS, abone olacak herkes ve AKİS'i yurdun dört köşesinde satan bayilerimiz için bir kolaylık düşünmüştür.

Şubesi en çok Banka, Türkiye Ziraat Bankasıdır. Nereye giderseniz gidiniz, bu Bankanın levhasını görebilirsiniz. AKİS abone ve bayileri için Ziraat Bankasında hususi bir hesap açtırmıştır. Bu hesabın numarası şudur:

Merkez Müdürlüğü 328/5911
Ankara

Abone olmak isteyenlerin ve faturalarımız bedelini gönderecek bayilerimizin yapacakları şey bu numaralı hesaba parayı yatırmak ve abone olacakların açık adresleriyle abone müddetini bir kartla bildirmelerinden ibarettir. Mecmualarının sevkiyatı, derhal başlayacaktır.

AKİS gibi bir mecmua için abonenin mânası ve bayi hesaplarının muntazam alınmasının ehemmiyeti üzerinde sizlerle beraber bir an durmak lâzımdır.

Bir mecmua, abone sayısı ne kadar yüksek olursa, şuradan veya buradan esecek rüzgârlara karşı o derece mukavim hal alır. Aboneler, memleket sathında görülen alâkanın bir delili olmak lâzımdır. Halbuki bizde, bu tam böyle değildir.

Bizde, abone olmaya karsı bir çekingenlik mevcuttur. Belki postahanelere gitmek, sıra beklemek, para gönderip te mukabilinde mecmua alamamak endişesi bu çekingenliği kısmen izah edebilir. Fakat kâfi değildir. Abone olmanın, beri yanda büyük faydaları vardır ve bunların başında mecmuayı erken ve muntazam almak gelir. Yurdun bir çok tarafındaki abonelerimiz AKİS'i bir gün evvelinden almaktadırlar.

AKİS, haftanın her sahadaki panoramasıdır. Bir hafta içinde yurtta ve dünyada olup bitenler her şey. den, her şeyin en mühiminden biran evvel haberdar olmak, siyasî kulislerde cereyan eden hâdiseleri günü gününe takip etmek faydan aşikâr bir harekettir. Abonelerimiz bu bakımdan diğer okuyucularımıza nazaran hafifçe avantajlı durumdadırlar.

Bilhassa ufak yerlerde, gazete bayilerinin tek fazla satış yapmadıkları ve dolayısiyle AKİS'i muntazaman getirtmedikleri, kışla yaz arasında siparişlerinde farklar gösterdikleri köy, nahiye hattâ kazalarda mecmuamızı koleksiyon yapanlar abone oldukları takdirde şu veya bu sayıyı bulamama tehlikesinden vareste olacaklardır. AKİS, daima zamanında ellerine gidecektir.

Onlar bu faydalardan istifade ederken, biz de mecmuayı biraz daha iyi, biraz daha mükemmel, biraz daha cazip çıkarmak imkânlarını ele geçireceğiz.

Yalnız, bize bu imkânları vermeden oturup, salim kafayla bir muhasebe yapmanızı sizden istiyoruz:

AKİS, şu 11 inci sayısına kadar kendi mütevazi imkânlarını sizleri memnun edecek tarzda kullanabilmiş midir? Mazisiyle, istikbale ait bir emniyet verebilmiş inidir?

Sualinizin cevabı evetse, sizden abone olmanızı istemek hakkımızdır.

Hem o zaman AKİS, sizlere, üzerindeki satış fiyatından da ucuza gelecektir.

Abone bedellerinizi Ziraat Bankasının her hangi bir şubesinde aşağıdaki hesap numarasına yatırınız ve isminizle adresinizi açık bir kartla bize bildiriniz.

Hesap numarası:

Merkez Müdürlüğü 328/5911
Ankara

Şimdi, sizleri abone yazılmağa, bayileri hesaplarını mümkün olduğu kadar süratle göndermeğe teşvik etmemizdeki sebebi bir nebze olsun açıklamağa cesaret edelim.

Cesaret edelim diyoruz. Zira AKİS, tutmadığı bir tek vaad yapmamış olduğu gibi, tutmayacağı bir vaadde bulunmayı da sureti katiyede mubah görmemektedir. Girişeceğimiz yeni ve büyük teşebbüs ise henüz bir proje halindedir ve tahakkuku sizlerin göstereceğiniz alâkaya, desteğe bağlıdır.

Bu, Türkiye mecmuacılığında AKİS'in açtığı yeni çığırın "Daha Mükemmel" e doğru mühim bir adımı olacaktır. Göreceksiniz, size nasıl güzel bir mecmua vereceğiz.

Ortada bir hakikat var: AKİS tecrübesi muvaffak olmuştur. İlk sayımızdan itibaren "Mecmua bizim değil, sizindir" dediğimiz için meşakkat günlerinde olduğu gibi, en küçük muvaffakiyette de ortağız, beraberiz. Eylüle kadar sizden istediğimiz alâkayı temin edersek sonbaharda AKİS ilk olgunluk çağına erişecek ve yeni mevsimle beraber yeni projelerini tahakkuk ettirme yoluna girecektir.

Bekliyoruz.

Saygılarımızla
A K İ S

YURTTA OLUP BİTENLER

C. H. P.

Kurultay arefesinde

Ankaranın dehşetli sıcaklar içinde kavrulduğu şu temmuz ayının 26 ncı pazartesi günü muhtemelen saat 10 da, muhtemelen Büyük Sinemada — veya Yeni Sinemada — Cumhuriyet Halk Partisinin Büyük Kurultayı toplandığı zaman bütün memleketin nazarları bin kadar delegeye çevrilecektir. Toplantıdan, Türk demokrasisinin istikbali bakımından, belki müsbet, belki menfi orası bilinmez ama, her halde çok mühim bir karar çıkacak" tır.

Memleketlerin veya rejimlerin âkibetleri 3e ilgili hâdiselerin bazan ne kadar "püf noktalar" a bağlı bulunduğu insanı ibretle güldürüyor. Kurultayın neticesi de toplantının Büyük Sinemada mı, Yeni Sinemada mı, yoksa bir başka mahalde mi yapılmasiyle sıkı sıkıya alâkalıdır. Büyük Sinemada yapılırsa haleti ruhiye başka olabilir, Yeni Sinemada yapılırsa gene başka...

Hangi bakımdan? diye bir sual hatıra gelebilir. Şu gülünç sebepten:

Büyük Sinemada havalandırma tertibatı vardır, Yeni Sinemada yoktur. Temmuz ayının 26 ncı günü, hem de öğleye doğru, bir kapalı salonda bin kişiyi düşününüz. Hava, çalışmalara tesir etmiyecek mi dersiniz? Millî bir ehemmiyet taşıyacak kararlarda soğuk hava tertibatının bulunup, bulunmaması, ne kadar garip gelirse gelsin, ne kadar basit bir düşünce sayılırsa sayılsın, birinci derecede rol oynayacaktır.

Salon temini güçlüğü

Memleketin bir başka garip talihi vardır. Demokrasi şeklen, hattâ fiilen 1946'dan beri gelmiştir de 1946'dan beri Muhalefet Partileri ne zaman bir toplantı yapacak olsalar mutlaka salon bulmakta müşkülâta uğrarlar. Ama Partinin adı ister Demokrat Parti olsun, İster Cumhuriyet Halk Partisi... İktidarın adı da ister Demokrat iktidar olsun, ister Halkçı iktidar daima böyle küçük işlerle uğraşanlar, dinde salonu bulunanlara üstü örtülü tehditler yollayanlar, tazyik yapmağa çalışanlar çıkar.

Her zaman da Muhalefet Parti'leri toplantılarını yapacak yer bulurlar. Fakat bunun için lüzumundan biraz fazla, para, lüzumundan biraz fazla gayret sarfettiklerinden, iktidara lüzumundan biraz fazla atıp tutmakla paralarını ve gayretlerini telâfi ederler.

Bu sefer de ihtimal ki aynı şey olacaktır, zira çarşamba gününe kadar Halk Partililer Kurultaylarını nerede toplayacaklarını bilemiyorlardı.

Bir saatçi dükkânı

Faik Ahmet Barutçu:

— Biz, bir saatçi dükkânı gibiyiz- dir, dedi. Ne kadar saat varsa o kadar ayar, ne kadar adam varsa o kadar fikir mevcuttur. Gel de işin içinden çık!

C. H. P. de delegeler
Bir saatçi dükkanı

Faik Ahmet Barutçu "Biz" derken memleketin heyeti umumiyesinden bahsediyordu. Fakat Kurultayın arefesinde gözlerin asıl dikildiği saatçi dükkânı Cumhuriyet Halk Partisidir.

Saatlerin ayarının başka olduğu o kadar bellidir ki bizzat Faik Ahmed Barutçu Ankarada bir ayar verirken — Islahat komisyonunun kararlarını anlatırken —, Genel Sekreter Kasım Gülek İstanbulda bir başka ayar veriyordu — Islahat komisyonunun haddi zatında istişarî bir mahiyetten başka kıymet taşımadığını söylüyordu —. Hakikaten Kurultayda bu iki ayardan bir "Parti saat ayarı" çıkarılmaya çalışılacaktır.

Mücadelenin ilki, post mücadelesi olacaktır. Partide kuvvet kimin elinde bulunacaktır?

Islahat komisyonunun kararı şudur: Kurultay 21 kişilik bir Parti Divanı, Divan 7 kişilik bir İdare Kurulu, İdare Kurulu da 1 Genel Başkan Vekili seçsin. Genel Başkan Vekili Partiyi fiilen idare etsin, fakat bu idare daha ziyade İdare Kurulunun kararlarını tatbikten ibaret kalsın. Genel Başkan Vekili ve İdare Kurulu da Divana karşı mesul bulunsun. Bundan başka Partinin her kurulu kendi başkanını seçsin, Genel Başkan ise tayin edilecek selâhiyetlerin içinde kalsın. Parti ile Devlet mekanizması arasında bir mukayese yapılacak olursa, Islahat komisyonunun istediği şudur: Genel Başkan, Reisicumhurdur (Bakınız, bicim Anayasamızın 32 nci maddesi neder: Cumhurbaşkanı devletin başıdır. Bu sıfatla törenli oturumlarda Meclise ve gerekli gördükçe Bakanlar Kuruluna başkanlık eder ve Cumhurbaşkanı kaldıkça Meclis tartışma ve görüşmelerine katılamaz ve oy veremez) Genel Başkan Vekili ise Başvekildir; Kabine, İdare Kuruludur. Divan ise Meclis ile Grup arasında bir şeydir

Bu değişiklik neticesinde kuvvetin şahıslardan alınıp bir "Comite directeur" e verildiği meydandadır.

Islahat komisyonunun teklifi kabul edildiği takdirde Genel Başkan Vekilligi için tabiî namzet Faik Ahmet Barutcu'dur. İşler normal cereyan ederse böyle bir kombinezonda ne Kasım Güleğe, ne Nihad Erime yer vardır.

İşte Kasım Güleğin — Zira Nihad Erim tasfiye olunup gitmiştir — mücadele edeceği tez budur.

Kasım Gülek ne istiyor?

Genel Sekreter diyor ki: Muhalefet Partisi öyle kurulla, tüzükle, programla idare edilmez. Kurul toplanıp da karar alacak, tüzük şöyle olacak, böyle olacak, halk programı benimseyip de rey verecek... Bütün bunlar safsata. Yapılacak şey, Partinin şevki idaresini bir adama vermektir. O adam mesai arkadaşlarım bizzat seçsin; yahut kurultay onun yanına, onunla beraber çalışacak kimseleri versin. Sonra o adam karış karış yurdu dolaşsın, soğuk sular içsin, çobanlarla konuşsun, bir demokrasi havarisi halinde halkın içine girsin, onu elde etsin. Bu adam da, Kasım Gfilek'ten başkası olamaz.

Ya Genel Başkan?

O kalan canım... Bir bayrak olarak Partinin başında dalgalansın. Onun ne ziyanı var! Fakat asıl kuvvet ve kudret, mevkiinin adına ister Genel Sekreterlik deyiniz, ister Genel Başkan Vekilliği, Kasım Güleğin elinde toplansın.

İşte Kasım Güleğin fikri budur ve aynı fikrin şahsî tarafı müstesna hararetli taraftarları vardır. Yalnız, bunlardan çoğu böyle bir işi Kasım Güleğin değil, ancak İsmet İnönü'nün yapacağı kanaatindedirler,

İsmet İnönü ise, her zamanki gibi, ne tarafa meylettiğini dikkatle saklamaktadır. Bilinen, Partinin mukadderatını Kasım Güleğin eline bırakmak fikrine meyletmediğidir.

Mücadele kürsüde olacak!

Bu gibi toplantılarda mücadelenin kürsüden ziyade kulislerde yapılması âdettir. Kurultayda mücadele kulislerde başlayacak, fakat kürsüde kızışacaktır. Aradaki derin "ayar farkı" nı ortaya koyacak konuşmalarını yaparken hatiplerin, Partide hiç bir ihtilâfın bulunmadığım, teşkilâtın dimdik ve ayakta olduğunu bilhassa söylemekle söze başlayacaklarından şüphe yoktur. Fakat bilhassa Kasım Gülek, Islahat komisyonunun tavsiyelerini reddettirebilirse Kurultaydan açıkça "yanına, kendisiyle beraber çalışacak adamların verilmesi" ni talep edecektir. Tâ ki ilerde, bir anlaşmazlık zuhur ettiğinde Kurultayın asıl selâhiyeti Genel Sekretere verdiğini ileri sürsün ve "ayak uyduramayacaklar" ın çekilmesini istesin. Bunun, nihayet dürüst bir talep olduğunda şüphe yoktur.

Taraflar, girişecekleri mücadelede kimlere güvenmektedirler? Bunun, Gülek bakımından cevabı basittir: Teşkilâta! Nitekim Genel Sekreter, her Kurultayın arefesinde yaptığı gibi — masrafını tamamiyle cebinden ödeyecek — şu anda yollara düşmüş bulunmaktadır. İstanbuldaki basın toplantısında "İşte C. H. P. Genel Sekreteri dün filân yerdeydi, busun filân yerdedir, yarın filân yerde olacaktır" sözü doğrudur. Ancak bunun, şimdilik, C. H. P. yi seçimlerde kazandırmak gayretinden ziyade Genel Sekreteri Kurultayda kuvvetlendirmek gayretine matuf bulunduğu da hatırdan çıkarılmamalıdır. Teşkilât, şahıs olarak, hemen hemen Kasım Gülekten başkasını tanımamaktadır Bu cihetten Genel Sekreterin mücadeleye kuvvetli bir destekle çıktığına şüphe yoktur.

Parti Meclisi calışıyor
Ah, bu sıcaklar...

Buna mukabil ıslahat taraftarları parti meclisinde rastlanılan genç ve ateşli, imanlı, idealist partililere güvenmektedirler. Bu gençler, Meclis toplantısında bizzat, İnönüyü tenkidden çekinmemişlerdir. Bunlardan birinin söylediği:

— İnönü bizi tatmin etmemiştir, sözü yeni bir ruhun ifadesi olarak hatırlardadır.

Fakat bu gibilerin kurultayda ekseriyeti teşkil edemiyeceklerine bizzat ıslahat projelerini hazırlayanlar kailidirler ve bu bakımdan pek de nikbin davranmamaktadırlar.

Islahat projesi bir takdir de kazanabilir: Eğer İsmet İnönü açıkça, projeyi tutarsa.

Aslına bakarsanız, fikrin esası kendisinindir. Fakat geçen kurultaylarda, bu tezi sırf Kasım Güleğin yerine Nihad Erimi iş başına getirmek maksadiyle ortaya attığı şüphesi belirdiğinden Parti içindeki aydınları kendi etrafına toplayamamıştı. Geçen defalar fikir, aydınlar tarafından yüzde yüz desteklenmediği için Kasım Güleğin mücadelesi karşısında yenilmişti. Bu defa ise, İsmet İnönünün yüzde yüz desteğine mazhar olmazsa aynı âkibet kendisini beklemektedir.

Aydınlar, ıslahat taraftarları, Faik Ahmed Barutçunun ideal arkadaşları ancak İsmet İnönü, bir zamanlar 35 ler diye bilmen hizbe gösterdiği açık müzahereti bu sefer kendilerine gösterirse muvaffak olabilirler. Zaten onlardaki ruhla, 1947'nin 35'lerindeki ruh aynıdır; yalnız şahıslar yer değiştirmiştir. İsmet İnönünün ise, şahısların üstünde ruhla meşgul sayılması akla yakın gelmektedir

Islahat Komisyonu Masası
Lâf, lâf laf...

Asıl endişe

slahat teşebbüsleri, projeleri reddedilirse Kasım Güleğin "presidentiel" idare tezi mi kabul olunacaktır?

Kasım Güleğin kurultayda en amansız hasmı olmaya namzet bir Halk Partili, bize, hem de bütün samimiyetiyle:

— Keşke! dedi.

Hakikaten o takdirde, Partiye gene yeni bir ruh gelecektir.

Fakat asıl endişe, kurultayın iki aykırı "ayar" arasında statükoyu muhafaza etmesi, işlerin bugünkü şeklinde yürütülmesine karar vermesi, ne İsayı ne Musayı darıltmak endişesine alkışlar, Birlik ve Beraberlik nutukları, yaşa varol sesleri arasında mesaisine son vermesidir.

O takdirde teşhis edilen hastalık, bir doktor ve ilâç seçememe yüzünden sürüp gidecek, ameliyata cesaret edemeyen hastalar gibi Cumhuriyet Halk Partisi sağlam bir bünyeye havuşamayacaktır. İdare, çekenin elinde kalacak, Genel İdare Kurulu Partiyi idareden ziyade zıt fikirlerin arenası olmakta devam edecek, en iyi elemanlar ya ayrılacak, ya nevmidive düşüp bir köşeye çekilecek, saatçi dükkanındaki saatler başka ayarlar gösterip müşterileri şaşırtacaktır.

O takdirde, bu sıcak temmuz ayında Ankaralara kadar kalkıp gelmekte ne mâna vardı?

C. M. P.

Bir. mektup ve hatırlattıkları

Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanlığından, Genel Sekreter Abdurrahman Bovacıgiller imzasiyle bir mektup aldık. Ne neşri isteniliyor, ne de "Basın kanununun alâkalı maddesi" — Demoklesin kılıcı — hatırlatılıyor. Fakat o kadar nazik yazılmış ki ve öylesine "günün mevzuu" bir meseleye temas ediyor ki okuyucularımıza aynen takdim ermekten... ve tabîî bu husustaki düşüncelerimizi de eklemekten kendimizi alamadık.

Evvelâ, İşte mektup:

Akis Dergisi Yazı İşleri
Müdürlüğüne
Ankara

Sayın Metin Toker.
Akis İmtiyaz sahibi

1 — Nesriyatiyle ciddi tanınmış olan derginiz, bütün vatandaşlar tarafından olduğu üzere partimiz tarafından da beğenilerek okunmakta ve partililere tavsiye edilmiş bulunmaktadır.

2 — Yalnız üzülerek belirtmek isteriz ki; 20 Temmuz 1954 tarihli ve 9 sayılı derginizin 6 ncı sahifesindeki karikatürde, partimiz, ileri ve ilişiği olmadığı halde: (mürteci) kıyafetli olarak tasvir edilmekte ve böylece tanıtümak istendiği de teessür ve teessüfle müşahede edilmiş bulunmaktadır.

3 — Partimiz, bir kere daha ifade etmekten zevk duyarız ki. Milliyetçi, Cumhuriyetçi, Laik. İnkılâpçı Terakkiperver, Medeniyetçi, Atatürkçü bir siyasi teşekküldür.

Daha ileri giderek, parti, kadınlara bütün sahalarda, erkeklerin haiz olduktan hakları tavır ve bu hususun kanunlara teyidini ister.

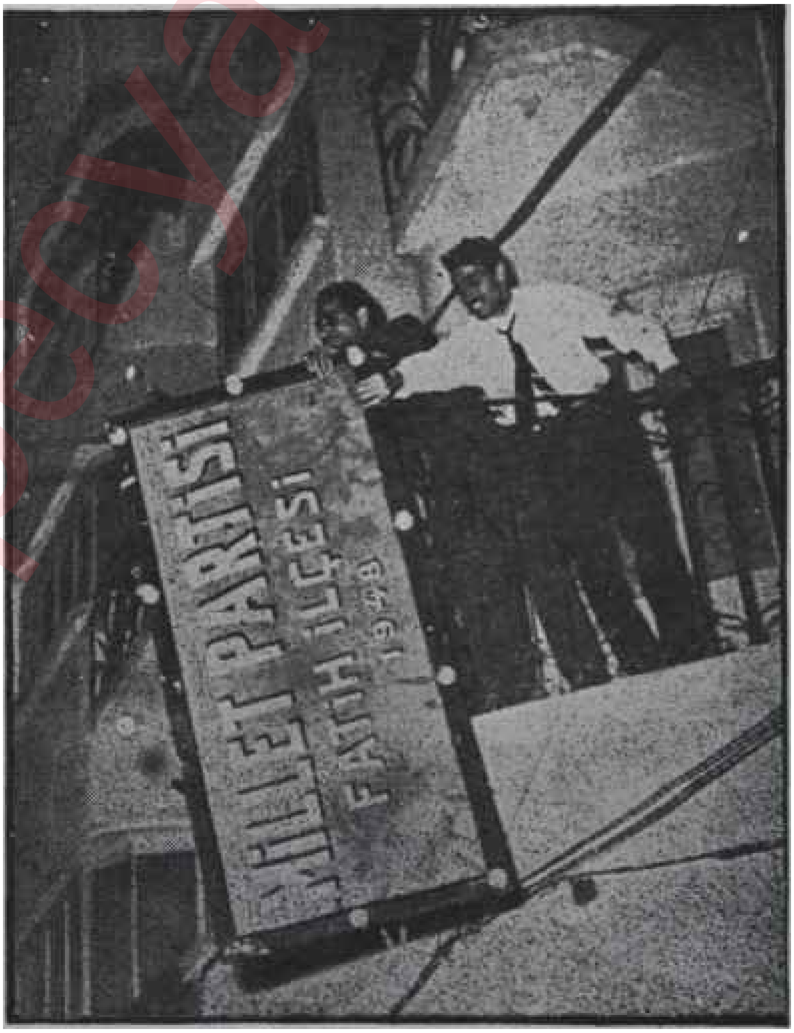
Bunun yanında, insan hak ve hürriyetlerini takyit eden komünizmi red ve bunun memleketimizde kanun dışı sayılmasını ister.

4 — Gençlerin ve münevverlerin partisi halini alan partimizi kötüleme maksadına, matuf bulunan yazı ve karikatürlerden haklı olarak teessür duyduğumuzu ifade ederken, partimizin program ve ana nizamnamesinden beser adet gönderilmiş ve tetkikinize arzedilmistir. Saygılarımızla.

Sonra, işte bizim düşüncemiz: Cumhuriyetçi Millet Partisinin "Milliyetçi, Cumhuriyetçi, Lâik, inkılâpçı - Terakkiperver, Medeniyetçi, Atatürkçü" bir siyasi teşekkül olmasına bizim hiç bir itirazımız yoktur. Bunun böyle olması, bizi ancak memnun eder. Bilhassa bunun açıkça ilâhı... Biz, okuyucularımız elbette ki farketmişlerdir, beraatı zimmeti asıl saymak prensibinden asla ayrılmamışızdır. Asla ifrata veya tefrite kaçmamışızdır. Hâdiseleri göründükleri gibiden ziyade, oldukları gibi almaya çalışmışızdır. Cumhuriyetçi Millet Partisine karşı da şu ana kadar her hangi bir ithamda bulunmaktan daima sakınmışızdır.

Fakat karikatüristler!.. Karikatüristler, meslekleri icabı, mesleklerinin mânası icabı ifrata ve tefrite kaçan insanlardır. Hâdiseleri, toplulukları veya şahısları "alâmeti farika"ları ile ortaya koyar, tasvir ederler. Karikatürlerde mübalâğa payını elbette ki gözden uzak tutmamak lâzımdır, ama iyi karikatüristin, alâmeti farikayı iyi seçen karikatürist olduğu da inkâr edilemez.

Uzun, pek uzun seneler var ki millet olarak fesi başımızdan, şalvarı aya-

Millet Partisi kapatılıyor
Alt katta C. M. P. açıldı

ğımızdan attık. Fakat Avrupalı ve Amerikalı karikatüristler bizi hâlâ başında fes, ayağında şalvar ile çizerler. Bu, milli gururumuzu rencide etse de, itiraf etmeliyiz ki onlardan çok bizim kabahatimizdir. Ecnebi karikatürist, bizi illâki fesle çizmeye âşık değildir. Ama, o uzun, pek uzun seneler zarfında daha kuvvetli, daha belirli bir alâmeti farikaya sahip olamadıkla, karikatürist ne yapsın...

Şimdi, Cumhuriyetçi Millet Partisi için de vaziyet aynıdır. Mazideki Millet Partisi, müşterek liderler. Partinin kuruluşuna tekaddüm eden hâdiseler Cumhuriyetçi Millet Partisi içinde, karikatüristlerin nazarında, alâmeti farika olarak "mürteci kıyafeti" âdeta tescil ettiyse kabahat karikatüristlerde midir?

Bakınız, "kabahat Cumhuriyetçi Millet Partisinde dedir" de demiyoruz. Ama, o alâmeti farikayı, en kısa zamanda üzerlerinden sildirmezlerse kabahat kendilerinde olacaktır. O vakte kadar, karikatüristlere tahammül gerek...

Alâmeti farikaları sildirmenin yer lunun da, lâftan ziyade iş ve delil verme olduğunu bu arada hatırdan kimse çıkarmamalı.

Hükümet

Yeni Başkentimiz: Florya

1527 numaralı telefon çalıyordu:

Bir ses:

— Efendim, dedi, Reisicumhur hazretleri Floryada bulunuyorlar.

21527, Başyaverliğin telefonudur.

Sonra 27070 çaldı. Başka bir ses:

— Efendim, dedi, Başvekil Beyefendi Floryada bulunuyorlar.

Günler var ki Ankarada telefonlar çalıyor ve günler var ki telefonlara verilen cevap aynı oluyor. 27060, Başvekil muavininin telefonudur. Kibar bir ses:

— Beyefendi Floryadalar, diyor.

Millî Müdafaa Vekâletinin makam telefonu cevap vermiyor.

10677'den artık doğrudan doğruya Emin Kalafat çıkmıyor. Buna mukabil bir sesi

— Vekil Beyefendi, İstanbuldalar, diyor.

22256'yı da arayabilirsiniz. Bir başka ses:

— Vekil Beyefendi İstanbula gittiler, demektedir.

21940 işletmeler Vekâletidir:

— Vekil Beyefendi hâlen İstanbuldalar...

24081'den (Millî Eğitim Vekâleti makamı) başka cevap beklemeyiniz:

— Vekil Beyefendi İstanbuldalar.

21200 çalıyor, çalıyor ve öğrendiğiniz Sağlık Vekilinin İstanbulda bulunduğu oluyor.

Sonra, gazetelerde bir haber:

Yeni kâr hadleri kararnamesi, tasdikir deki bazı formalitelerin tamamlanması için, Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur tarafından, şehrimize getirilmiştir Kararname, şehrimizde bulunan Cumhurbaşkanı Celâl Bayar. Başbakan Adnan Merderes ve diger Bakanlar tarafından tasdik edildikten sonra, muhtemelen bugün Ankaraya götürülecek ve oradan ilân edilecektir.

(Vatan, 20 Temmuz 1954)

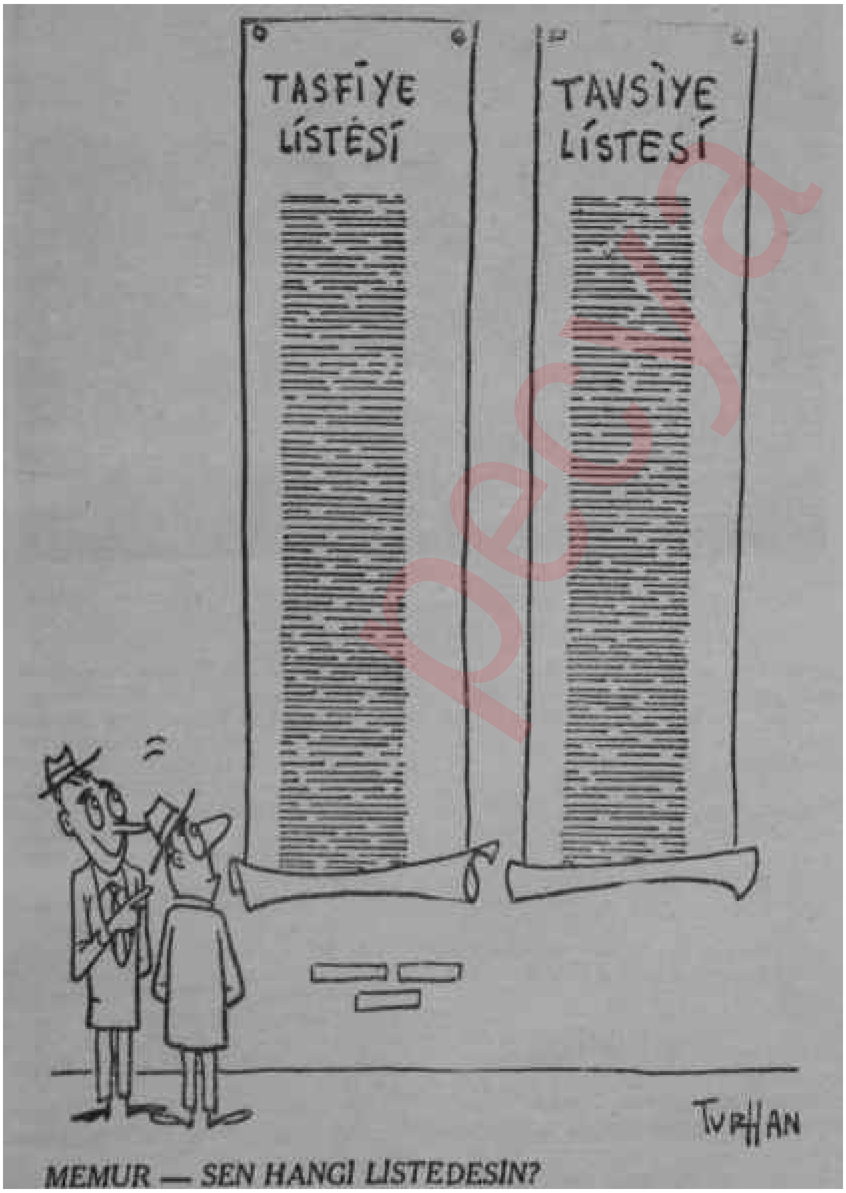
Elbette ki yazın Ankarada havalar sıcak ve bogucu olur Ebette ki Floryada, deniz kenarında, deniz banyoları alnarak isleri yürütmek daha kolaydır, daha caziptir.

Ama nihayet Anayasanın 2 nci maddesinin son fıkrası şudur:

"Başkent Ankara'dır".

Buna şu cümleyi ilâve ederek Anayasa tadilâtına başlamak daha doğru olmaz mı:

"Fakat yaz aylarında Florya'ya taşınır."

MEMUR — SEN HANGİ LİSTEDESİN?

Arsalar etrafında gürültü

Hâdise bir kooperatifin aynı Floryada, deniz kenarında, belediyenin vaktiyle "turistik gelişme" için ayırdığı arsaları metre karesi üç küsur liradan satın almasile başlar. Forya, Atatürk devrinde parlak bir istikbale sahip bulunuyordu Projeler. plânlar hazırlanmış, gerekli istimlâkler yapılmıs iş bu projelerin. bu plânların tatbikine kalkıştı Fakat aradan seneler gecmiş. Vali ve Belediye Reisi Dr. Lûtfi Kırdarın eli oralara kadir uzanmamış, onu takip eden Prof Fahreddin Kerim Gökay bu gibi "teferruat" için zaman ayırmayı fuzulî bulunmuş, neticede Floryada Atatürkün emriyle ne yapılmışsa, o kalmış, başka bir tek şey ilave edilmemiştir.

İşte bu sırada belediye memurları kooneratifi harekete geçmiş, Floryada belediyeye ait bulunsa arsaları yok pahasına kapatıvermiştir.

Şehrin içinde ve dışında arsaların en viranı avuç dolusu paraya satılır, ken büyük istikbale — hattâ hale — namzet bir yerde, hem de deniz kenarında metre karesi üç buçuk liraya arazi almak, değme emlâk simsarına hayretten parmak ısırtacak bir vakadır ve bunun şerefi belediye memurları kooperatifine ait bulunmaktadır.

Belediye memurları kooperatifi denilince, akla ilk gelen elbette ki belediye memurlarıdır. Ancak kooperatif ortaklarına bakınca bunların belediyenin üst kademelerindeki bir kaç yüksek memurdan ibaret bulunduğu kolayhkla görülür. Diğer azalar memleketin "nüfuzlu" kimseleridir.

Böyle bir "arazi kapatmak" hâdise. si "nüfuzlu kimseler" in ortak oldukları kooperatif vasıtasiyle yapılsın da demokratik bir memlekette vaveyla kopmasın, bu adeta imkânsızdır. Nitekim mesele bizde de gazetelere aksetmiş, arsalara hakikî değerini ver. dikleri halde bunların metre karesi üç buçuk liradan gittiğini gören diğer "alıcı namzetleri" satışın iptalini istemişler, tahkikat açılmış, Maliye müfettişleri gönderilmiştir. Müfettişler plânlar üzerinde çalışmakta, satışta bir yolsuzluk olup olmadığım araştırmaktadırlar.

Belki kanun! bakımdan işlerin gerekli formaliteye bağlandığı, o bakımdan bir aksaklık bulunmadığı ortaya çıkacaktır. Fakat bir teşekkül belediyeye ait olan ve çok daha fazla para vermeye hazır talipleri mevcut arsaları metre karesi üç buçuk liradan (35 şişe Taşdelen suyu — 2 kilo şeker — 2 tane büyük karpuz — Maçkadan Beyazıda taksi parası — bir adet gömleğin onda bir fiyatı — 3 seanslık sinema parası — 7 paket Yenice sigarası) satın alırsa her türlü kanuni ve hukuki mahzurun yanında daha büyük zararları vardır. Bahis mevzuu olan, doğrudan doğruya hükümetin ve onun başında bulunanların itibarıdır.

Zira kooperatif ortakları arasında gazetelerde ismi geçenler hükümette en mesul mevkileri işgal edenlerdir. Ankarada çıkan Halkçı Gazetesi — Nihad Erimin gazetesi — Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Koraltanın, Başvekil Adnan Menderesin ve diğer bazı Vekillerin hisselere sahip olduklarını iddia etmiştir. Gerçi arkadan Dünya gazetesi, Başvekilin adının bu, temizliği şüpheli işe nasıl karıştırıldığı hususunda şöyle bir izahat yermiştir:

Başbakan Menderestin de kooperatifte bulunduğu yolunda, arsalar satın alınmadan evvel etrafa ban haberler yayılmıştır.

Bunun esasını yeni ögrendik Başbakana da, diğer Bakanlara olduğu gibi; bir ver almaşı teklif edilmiştir Bu teklif ne şekilde ve kimin vasıtasiyle yapılmıştır, bunu bilmiyoruz Duy duklarımızdan çıkan netice şudur: Bu kooperatifin kuruluş gayesi Başbakana tamamen yanlış aksettirilmiştir. Kooperatifin, fakir belediye memurları için kurulmakta olduğu hissi uyandırılmıştır. Bundan ötürüdür ki. Başbakan bu kooperatif için 100 lira teberru göndermiştir. Bunun üzerine de Başbakanın kooperatife dahil olduğu havadisleri etrafa yayılmıştır. Sunu memnuniyetle tavzih ediyoruz ki; bugün Başbakan bu kooperatifle alâkalı değildir.

Başbakanın kooperatifle alâkası olmadığı haberleri üzerine, bazı büyükler de hisselerini akraba ve dostlarının üzerine çevirmektedirler.

Ama bütün bunlar, efkârı umumiyeyi aydınlatmak gerektiğinin delilleridir. Demokratik temayül derhal bir açıklama yapılarak kimlerin bu kooperatife âza bulunduğunu açıklamak, hükümet mensuplarım, rejimin ileri gelenlerini her türlü şaibeden korumaktır. Eğer azalar arasında "nüfuz" undan habersiz istifade edilen kimseler mevcutsa onlar kooperatif âzalığından, "nüfuz" undan haberli istifade edilenler varsa onlar da kendi "nüfuz" temin eden mevkilerinden istifa ederler, hâdisenin üzerine gerekli ışık böylece dökülmüş olur.

Bu yapılmadığı müddetçe bir "örtbas etme gayreti" şüphesi zihinlerden çıkmayacak "nüfuz ticareti" yapıldığına dair dedikodular en temiz kalması gereken şahsiyetlerin isimlerini içine alarak devam edecek, demokratik bir hükümetin güvenmesi gereken tek temel, halkın itimadı sarsılacaktır,"

Bu açıklama, çok şeyler ifade edeçektir.

Dış politika

Dünya karşısında Türkiye

Arap memleketlerindeki temsilcilerimiz evvelâ Ankarada Başvekil Adnan Menderes'in, onu müteakip Floryadaki deniz köşkünde, köşkün ortasında bulunan ve denize bakan büyük salonda Reisicumhur Celâl Bayarın riyasetinde toplandıkları zaman meselenin sadece bu memleketlere karşı durumumuzu tesbit olmadığı biliniyordu. Girişilen hareket daha büyüktü ve memleketin mukadderatını daha yakından alâkadar ediyordu.

Demokraside ve kültürde en ileri milletler bile hükümetlerinin dış siyasetleriyle pek sıkı fıkı ilgilenmezler. Bu İngilterede de böyledir, Fransada da, Amerikada da ve oralarda hükümetlerin haricî meseleler yüzünden düşmeleri parmakla gösterilecek kadar nadirdir.

Bu yüzden bizde de bizzat Reisicumhur Celâl Bayarın evvelâ Arap memleketlerindeki temsilcilerimizin toplantısına riyaset etmesi, sonra Amerikadaki iki birinci sınıf diplomatımız Selim Sarper ile Feridun Cemal Erkini kabul etmesi, bu diplomatlarımızın kendileriyle istişare için merkeze çağırılmaları, nihayet Balkan ittifakiyle alâkalı olan ve okuyucularımızın en geniş tafsilâtını Dünyada Olup Bitenler sayfalarımızda bulabilecekleri haberler umumî efkârca gerekli alâkayla karşılanmıştı, üzerlerinde durulmamıştır.

Dış politikamızı idare edenler
Düşünen Menderestir

Halbuki Demokrat Türkiye, mühim kozlarından birini oynamaktadır.

14 Mayıs 1954'den bu yana, "millî" vasfım muhafaza etmekle beraber haricî politikamızda büyük bir değişme olduğu muhakkaktır. Statik dış siyasetimiz o tarihte dinamik hale geçmiş ve geçişi bizzat Başvekil Adnan Menderes idare etmiştir.

Yirminci yüzyılın ortasında iktisadî bir kakınma hareketine girişen memleketlerin, eğer batı camiasına dahilseler mutlak Amerikanın desteğine

muhtaç bulundukları bir hakikattir. Hükümetimiz, daha meşhur Kore kararını alırken bu ciheti hatırdan uzak tutmuyordu; hâdiselerin Kore kararından sonra geliştiği de hatırlardadır.

Buna rağmen Türkiye — yani son dört sene içinde sadece dış politika sahasında değil, malî sahada da Amerikayı kayıtsız, şartsız desteklemiş olmasına rağmen — Amerikan yardımının en ziyade bol aktığı memleketlerin başında gelmemektedir. Hattâ bu bakımden ortalarda bile değildir. Halbuki kalkınma için elimizdeki imkânların sonuncusu da tükenmiştir ve dış finansmanlara acil ihtiyaç vardır. Aksi halde memleket, bir krizin eşiğindedir.

İşte Menderes'in Amerikayı ziyareti bu mânada vuku bulmuş ve iktisadî cihetten olmasa da siyasi sahada mühim kararlar alınmıştır. Bunların başında şu gelmektedir:

Türkiye kendi bölgesinde. Amerikanın dünyada oynadığı birleştirici rolün esini oynayacaktır.

Türkiye . Pakistan paktı, Balkan askeri ittifakı — hattâ bunun geciktirilmesi —, Arap memleketlerini toplama gayreti, Libyayla yakınlaşma hep orada varılan prensip kararlarının tatbikatıdır.

Şimdi Floryada, aynı gayeye müteveccih yeni bir politik kampanyanın esasları tesbit edilmektedir. İstişareler hep onun içindir.

Ancak iş politik sahada kaldığı müddetçe Türkiyenin istifadesi — bütün yük üzerimize düştüğü halde — batı camian mensuplarının güvenlikleri noktai razarından istifadesinden fazla olmamaktadır.

Amerika, kendisini bu derece samimiyetle destekleyen müttefikine, iktisadî yardım elini de ne zaman uzataçaktır? Bir defa, uzatacak mıdır?

Birleşik Devletlerin en büyük yardımı meselâ Fransa gibi kaypak ve kararsız memleketlere yaptığı hatırlanırsa, böyle bir sualin lüzumu aşikâr hale gelmektedir.

Elbette ki maksat ne şantajdır, ne pazarlık Fakat dostların yalnız kendi menfaatlerini değil, dostlarının da menfaatini düşünmeleri gerekmez mî?

Türkiyenin Yakın Doguda bir istikrar unsuru olarak kalmakta devam etmesi istenilirse Amerikanın, kalkınmamızın şu kritik anında bizi daha kuvvetle desteklemeleri icap eder.

Radyo

Cengizhana veda

Radyolarda ıslahat teşebbüsüne girişildiği zaman, hatıra ilk gelen tedbir, "dinleyicilere sempatik olmayan" kimselerin mikrofondan uzaklaştırılmalara oldu.

"Dinleyicilere sempatik olmayan" kimseler seslerinden dolayı değil, hattâ programlarından dolayı da değil, en ziyade şahsiyetlerinden dolayı — haklı veya haksız — dinleyiciyi düğmeyi çevirmeye icbar ediyorlardı.

Yeni Devlet Vekili bunlar üzerinde durdu.

İlk istettiği dosylardan biri, Cengizhanın dosyasıydı. Gazeteler bu isim den çok bahsediyorlar, zaman zaman aleyhinde kampanyalar açılıyordu. Her halde, radyo dinleyicilerinin Cengizhandan memnun olmadığı muhakkaktı. Devlet Vekili, işi ve yaşı icabı "Isssteyin Çalalım" programının öyle devamlı — ne de devamsız — bir dinleyicisi olmaktan uzaktı. Ama, mesele tetkiki gerektiriyordu.

Ankara Radyosunun Müdürü Münir Müeyyet genç Koraltanın — Cengizhanın soyadı Koraltan'dır — müdafaasını üzerine aldı. Aynı meseleden dolayı bir takım memurlar vazifelerinden uzaklaştırılmışlar, bir kısmı da vekalet emrine alınmıştı Tehlikeli anlar geçiriliyordu. Bir direğe tutunmak ihtiyatkârlık sayılırdı.

Cengizhan Koraltan
Hollywood'a gider iken...

Münir Müeyyet, âmirine bir tomar mektup gösterdi. Bunlar dinleyicilerden gelmiş mektuplardı ve istisnasız hepsi "Isssteyin Çalalım" programını göklere çıkarıyordu. .;

Radyoların halkla temas kapısı olanı böyle bir programı, adıyla takdim eden, hem de her nevi kolaylığı gören, istediğini yapabilen bir kimsenin tomaral mektup almasından daha tabiî bir şey olamazdı. Tabiî olmayan, bu mektupların — ve Radyo İdaresine gelen mektupların — programı göklere çıkarmasıydı. Halbuki başka mektuplar da vardı; bunlar en ağır tenkidleri, ithamları, hattâ küfürleri ihtiva ediyordu. Memnun olanlar da vardı, olmayanlar da... Fakat memnun görünenler ise, isteyecek şarkıları bulunduğundan öyle görünmeyi tercih ediyorlardı.

Devlet Vekili, radikal hareket serbestisine malikti. Hattâ Cengizhan Koraltan'a karşi bile:.. Üstelik baba da oğlunun ve dolayisiyle kendisinin ismi etrafında koparılan gürültüden memnun değildi. Cengizhanın Amerikaya gitmesini istiyordu. Zemin ve zamanı münaisti. Radyoyla alâkası kesildi.

Fakat ona da bir "horoz şekeri" lâzımdı. Zafer gazetesi, Cengizhanın resmiyle beraber şu yazıyı neşretti:

Öğrendiğimize göre, Hollywood stüdyolarından birinin daveti üzerine Cengizhan Amerikaya gidecektir . Cengizhan Hollywood'da film sanayii ve *televizyon mevzuunda tetkiklerde bulunacaktır.*

Bu münasebetle *Ankara Radyosun.* da *birbuçuk senedenberi Erdoğan Çaplı ile birlikte yaptığı (İsteyin Çalalım), (Eğlence Yerlerinde) ve (Daldan Dala)* gibi halk *tarafında?, çok* tutulan orijinal *programlarına devam* edemi*yecektir Radyo* idarecileri ve *alâkalıların ısrarlarına rağmen Cengizhan,* Amerikadan *vâki* daveti kabul *ettiği için* bu p*rogramlarına devam edemiveceğini bildirmiştir.*

Radyo dinleyicileri arasında bilhassa genç neslin, *zevkle* takip *ettiği* bu *programlardan (Daldan Dala) yi Erdoğan Çaplı devam ettirecektir Radyo idaresi diğer saatleri yine orjinal bir şekilde doldurmak için hazırlıklara başlamıştır*

Allah, yolunu açık kılsın!

Bu, Devlet radyolarında programlar ve yayınlarla ilgili olarak girişilen bir hareketin ilk adımıdır. Şikâyetlere son vermek, samimî olarak arzulanılmaktadır. Tabiî, gene programlar ve yayınlar bakımından... Siyasî taraftan değil! Dinleyici, söz ve müzik yayınlarından memnun bırakılmak isteniliyor. Bunun parti bakımından faydaları gözden uzak tutulmuyor, bazı kimselerin mikrofon başına gelmeleri yüzünden halkın Demokrat Partiye karşı memnunsuzluk duyduğu unutulmuyor Bir çok konuşmanın, hurdan böyle, spikerler tarafından okunmasına dair verilen karar da, böyle bir zaruretin icabıdır.

Belki de evvelâ sesleri, sonra kendileri Cengizhanı takip edeceklerdir. Tââ Hollywood'a kadar...

KURULTAY

Fatih Rıfkı ATAY

Atatürk önce istiklâl, sonra inkılap hareketinin başına geçti, istiklâl harbi bitinciye kadar Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti'nin lideri idi. Halk Fırkası, bu cemiyetin ikinci adı değildir: Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti'nin programı Misakı Milliden, ve cemiyete girenler arasındaki ortaklaşa tek bağ da, vatanperverlikten ibaretti. Cemiyet Lozan Muahedesi ile beraber tarihe karıştı.

Müdafaai Hukukçular ne padişahı ve hilâfeti, hattâ irticai kaldırmak, ne de Anadolu ortasında lâik bir Cumhuriyet rejimi kurmak istemişlerdir. Koyu şeriatçılar, Tanzimat Osmanlıları, kuru ve taklit medeniyetçiler ve garp kültürlü Türkçüler aynı cemiyetin saflarında idiler. Büyük çoğunluk dahi muhafazakârlığın bile sağında idi. Kuvayi Milliye devrinde bir yandan kurtuluş savaşını veren Türkiye, bir yandan da geri gitmekle idi: Mektepler yelinle medreseler açılmakta, Men'i Müskirat Kanunu Meclisten bir sıhhat değil, bir şeriat kanunu olarak çıkmakta, okullarda resim yasak edilmekte idi. Müdafaai Hukuk'daki irtica, ordu İzmire girer girmez Mustafa Kemali başından nasıl savacağım düşünmeğe ve tertiplenmeğe koyuldu. İşte Mustafa Kemal, İzmit'de İstanbul gazetecilerini bu sırada toplıyarak yeni kuracağı partinin adını koymuştur.

Türk inkılâbının ideolojisi de, yavaş yavaş, bu yeni partinin, Halk Partisinin içinde gelişti. Kemalizm hazır nazariyelerden değil, bayattan kuvvet almıştır. İnkılâp hareketi başlangıçta cumhuriyet rejimini gerçekleştirmek ve teokratik müesseseleri yıkmak isteyen bir rejim hareketi idi. Devletçilik, laisizm ve bizim takımın milliyetçiliği, yani garpçı ve medeniyetçi Türkçülük, Halk Partisi ideolojisine zamanla katılmıştır. Mustafa Kemal dahi, şimdi tanıdığımız inkılâpçı olarak, Halk Partisi içinde tekamül etmiştir. Mustafa Kemal pürüzsüz ve katıksız bir garp medeniyetçisi idi. Fakat bu medeniyetçilik, Kemalizm firması altında bir yeni ve kültürlü topluluğu ve olgunluğuna, uzun gece sohbetleri ve gündüz etüdleri sonunda ermiştir.

Müdafaai Hukuk Cemiyetinden kir haylisi Halk Partisine politika ikbalinin cazibesi ile katılmışlardır. Bu katılışın zahiri bahanesi "Mustafa Kemali feda edememek", "Gazi Paşa'ya bağlı kalmak" ti. Fakat bunlar Halk Partisinde durmadan ve için için "Gazi Paşa" yı fena yoklan alıkoymağa uğraştılar. Bizlere "Gazi Paşa'yı fena yola sapıtan" suçlular gibi baktılar.

Halk Partisinde de ileri inkılâpçılar, Türkçü Osmanlılar, Tanzimat muhafazakârları ve mürteciler yanyana idiler. Ama eskiden "umdeler", sonradan "Altı ok" denen prensipler disiplini bu derinliğine anlaşmazlığı nihayete kadar saklamıştır. Çünkü hepsi ister istemez, bu disiplini kabul etmiş olmak mevkiinde idiler.

İsmet İnönü ileri inkılâpçıların başında idi. Garp medeniyetçiliği yolunda Atatürk hamlelerine, resmi şahsiyetier arasında, onun kadar iyi kafa uyduran olmamıştır. İsmet İnönü, yani birçok kimselerce bilinmeyen bilgi ve kültürü yine bu yolda Atatürk'ün ciddi yardımcısı olmuştur. En kötü, ve tarihimiz için en yanlış tasnif, maziyi Atatürk devri ve İnönü devri diye ikiye bölmektir. Bu bilmeyenlerin, garazkârların ve bin türlü politikacılık marifetlerine bir bahane arayanların tasnifidir. Gerçekte ise ikisi birdir. Atatürk'le İnönü arasında şüphesiz mizaç farkları vardır. Bu mizaç farkları idare üzerinde bazı tesirler göstermiştir. Rejim üzerinde asla! Sonra Atatürk 1938 de öldü. 1939 da İ. Cihan Harbi çıktı ve Türkiye'yi havadan, karadan, denizden, 1954 e kadar, abluka zindanı içinde tuttu. Bu devir, sadece, Türkiye'yi harpten koruma devridir. İngiliz taahhüdü altındaki Karabük ve Zonguldak elektrik tesislerine bir çivi çakılmamıştır. Tarihi bundan ibaret olan 1938 . 1945 arasına bir İnönü devrinin nasıl sıkıştırıldığına şaşmamak imkânı var mıdır? Bu ya "bilerek söylenen", yahut "Sultan Ahmed'de söyleyenin Ayasofya'da kendi inandığı" yalanlardandır.

siz önce milletvekili olmak, son-on devirlerde C. H. P. ye, şüphera daha başka politika ikballeri aramak için, bîr hayli genç unsur girdi. Bana azap veren şudur ki biz bu gençliği Heri inkılâpçı saflarının kuvvetlenmesi için ta 1923 denberi bekliyorduk. Çoğu, artık inkılâp dâvası kalmamış gibi, opportünist politikacı kesilmişlerdir. Hele demokrasi cilveleri bunları büsbütün şaşırtmıştır.

Demokrasi C. R. P. ye yeni bir şey getirmedi; onun içindeki temayüllere de belirme ve gelişme serbestliği verdi. Eskiden prensipler disiplini altında ister istemez susanlar, şimdi, C. H. P. sini bir seçim kazanma mekanizması haline getirmek bahanesi altında, programı sağa sola çekmek arzularını gösterdiler. Toplanmak üzere bulunan Kurultaya kadar bunda muvaffak olamadılar.

Bıyıkları tıraşlı ve programları lâik olan Demokrat Partililerin dini

bıyıkları tıraşlı ve programları, büyükları tıraşlı ve programları lâik olan Halk Partililerin de dini batırmışlardır diye seçim kaybettikleri ayrı bir yalandır. 1945 ile 1950 arasında C. H. P. hükümetleri de iktidarda Yalçın için "tesanüt mümaşatcılığı" yaptılar. Sağdan yazı mektepleri o devrin müsamahasından arta kalmadır. Aynı mümasatçılık D. P. tarafında ve hele seçim propagandalarında çirkin bir hal almıştır. Yoksa 1950 - 1954 D. P. Başbakanı Adnan Menderes'in, 1946 - 1950 C. H. P. Başbakanlarından Şemseddin Günaltay'dan fazla din bağlılığını temsil etmiş olduğunu zannetmek gülünçtür.

Geniş halk yığınları, hele bizim gibi okur yazan yüzde 25 i aşmayan memleketlerde, programa oy vermez.

Halk, C. H. P. iktidarını ondan bıktığı ve İkinci Dünya Harbinin zaruri ve mukadder sıkıntılarının hâtıraları pek yakın ve politika istismarcılığına pek elverişli olduğu için devirmiştir. D. P. iktidarım da, 1954 de, henüz bıkmadığı bu rejimin, şüphesiz Amerikan yardımları sayesinde memlekete verdiği, şişirme de olsa, ferahlık havası yüzünden tutmuştur. Devlet otoritesinin sarsılması pahasına da olsa bu devrede halk üzerindeki baskı, — bununla candarma ve idare baskısını murat etmiyorum, şüphesiz bu da vardır, fakat 1950 den sonra köyden kanun bile koyulmuşa benzemektedir, — her ne hal ise, köylüyü sıkan bir şey kalkmıştır.

Buna rağmen C. H. P. üç milyon iki yüz bin oy almıştır. Eğer müntehibi sani sistemi devam etseydi, 1954 seçimlerini C. H. P. nin kazanmak ihtimali büyüktü. Nitekim hattâ kendi aydınları arasında D. P. idaresirin samimi taraftarlarını bulmak güçtür.

C. H. P. Kurultayına gelenler hem 1954 seçiminde aldıkları oyların, eğer bu oylar partiye yüz elli, iki yüz milletvekili vermişse kabahat kendi yaptıkları kanundadır, o kanun ki D. P. ye on binde bir, C. H. P. sine ise yüz birde bir milletvekilliği kazandırmıştır, evet, hem bu oyların kadrini ve değerini, hem de partilerinin tarihi mesuliyetlerini gözönünde tutmalıdır. Tarihi iki büyük mesuliyetten bahsediyorum: Biri bu memlekette garp mede-

(Devamt 34 üncüde)

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Balkanlar

İttifak yolunda duralama

Balkan paktının ittifaka kalbi yolunda bir duraklama oldu

Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında 28 şubat 1953 de imzalanmış olan bu paktın bir ittifaka kalbedilmesine geçen nisan Mareşal Titonun Ankarayı ziyareti sırasında prensip itibariyle karar verilmişti.

Tito'nun haziranda Yunanistanı ziyareti arasında teşebbüs biraz daha tavazzuh etti: Bu ziyaret sonunda yayınlanan 5 haziran 1954 tarihli tebliğde, ittifakın, üç memleket Hariciye Vekillerinin gelecek toplantısında ta' hakkuk ettirileceği bildiriliyordu.

Bu karara müsteniden, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan Hariciyeleri birer ittifakname tasarısı hazırladılar ve bu tasarılar Atinada karşılaştırıldı. Mutabakat tamdı. Eksperler, Hariciye Vekilerinin, ittifakı imzalamak üzere 17 temmuzda Bled'de toplanabileceklerini bildiriyorlardı.

Halbuki, bu tarihe hemen iki gün kala, 15 temmuzda üç başkentte neşredilen tebliğde şu açıklama yapılmıştır:

"Atmadaki eksperler konferansında. Nazırlar toplantısının muhtemelen vuku bulabileceği tarih olarak 17 temmuzdan bahsedilmişti. Bu arada hazırlıkların o tarihe kadar ikmal edilemiyeceği görülmüştür ve bu sebeple toplantı 17 temmuzda yapılmıyacaktır." nın şu notu ilâve ü'-K.

Bu tebliğin altına Anadolu Ajansı şu notu ilâve ediyordu:

"Salahiyetli makamlardan öğrendiğimize göre, gerek Bled'de yapılacak toplantı, gerekse Atinada hazırlanan ittifaknamenin imzası için kati bir tarih tesbit edilmiş değildi. Buna rağmen, yabancı gazetelerin, 17 temmuz tarihi-' nin evvelce kararlaştırılmış olduğu şeklinde neşriyat yapması üzerine, böyle bir komünike'nin neşrinde fayda görülmüştür,"

<u>Yabancı *neşriyat:*</u>

Hakikatte 17 temmuz tarihi değişmez bir tarih değildi. Hazırlıkların tamamlanmamış olması, bu gecikmeyi pekâlâ izah edebilirdi. Fakat, ayrıca bir tarih tesbit edilmemesi dikkati çekti.

Tebliğin yayınlanmasından bir iki gün evvel olan haberlerin bir kısmında bu gecikmenin Türkiye tarafından vaki bir talep üzerine vuku bulduğu iddia ediliyordu. Diğer bazı haberlerde ise İngiltere ve Amerikanını teşebbüsünden bahsolunmakta idi. Bunlara göre, Atinada hazırlanmış olan ittifaknamenin NATO'ya gönderilmesi üzerine bazı devletler ihtirazi kayıtlar ileri sürmüşlerdir. Bunlara müstenidendir ki Londra ve Vaşington, Balkan Paktı âkidleri nezdinde teşebbüse geçerek paktın ittifaka kalbi işinin biraz

Batı Almanya

Reisicumhurunu seçti

Mücahid TOPALAK

Batı Almanyada cumhurreisliği için yapılan seçimde Profesör Theodor Heuss tekrar cumhurreisi seçildi. Esasen profesörün büyük bir çoğunlukla tekrar seçileceği katiyetle biliniyordu. 70 lik liberal liderin karşısına çıkan komünist aday Profesör Weber'in ancak 12 oy toplayabilmesine mukabil Profesör Heuss, Federal Kongreden 871 oy almıştır.

Seçim, normal olarak Bonn'da yapılacağı yerde, Batı Berlinde yapılmıştır. Buna bizzat Batı Berlin parlâmentosu ön ayak olmuş bulunuyor. Filhakika, parlâmento, eski başkente lâyık olduğu mevkii sembolik,, olarak iade maksadiyle, Federal Batı Almanya Cumhurreisliği seçiminin Berlinde yapılması için Bonn parlâmentosuna müracaat etmiş, fakat bu dilek ilk ağızda müsait karşılanmamıştır. Parlâmentoda, ki muhtelif parti grupları teklifi uzun zaman inceledikten sonra, evvelâ, muhalefette bulunan Sosyal - Demokrat Parti Grupu teklif lehinde olduğunu bildirmiş, bunu liberallerin müsbet cevabı takip etmiştir.

Fakat Başvekil Adenauer'in partisi olan Hıristiyan Demokrat Partisi ile müttefiki Katolikler aykırı bir fikir serdetmişlerdir. Hıristiyan — Demokratlarını, cumhurreisi seçiminin Berlinde yapılmasına itirazlarının sebebi olarak gösterdikleri mahzur hakikaten makuldür. Bunlar, durumun nazik olduğu şu sırada Batı Almanya Cumhurreisi seçiminin, normal olarak Bonn'da yapılması gerekirken, ikiye ayrılmış bulunan Berlinde yapılmasının muhtemelen bazı hadiselere yol açabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Buna rağmen, bilhassa federal meclisin başkanlığının da tesiriyle, cumhurreisi seçiminin Berlinde yapılması kararlaştırılmış ve bu karar tatbik edilmiştir. Tekrar reisicumhurluğa seçilen liberal Lider Prof. Heuss da seçimden sonra söylediği nutukta: "Berlin şehri Batı Almanyanın mukadderatına bağlanmıştır, fakat bütün Almanyanın mukadderatı da Berline bağlı bulunuyor" demek suretiyle muayyen bir temayülü ifade etmiş bulunmaktadır.

Bunun hakikaten belirli bir cereyen olduğu ve bir yanda liberallerle sosyalistler, diğer yanda Hıristiyan — Demokratlarla Katolikler olmak üzere, bu konuda cereyan eden münakaşanın tamamen hissi sebeplerden ileri gelmediği veya sadece hukuki mülâhazalara istinat etmediği, seçimden sonra yorumlardan da anlaşılmaktadır. Filhakika, Başvekil Adenauer'in ve Katoliklerin naşiri efkârı telâkki olunan bir gazete, bu münakaşayı izah ederken, Başvekilin hoşnutsuzluğuna sebep olarak, Batı Almanya Cumhuriyetinin ağırlık merkezinin Ren mihveri üzerinden kayarak doğuya meyletmesini göstermektedir. Gazeteye göre, seçimlerin Bonn'da değil de Berlinde yapılması, batılı katolik siyasetine karşı birlikçi ve milli Protestan muhalefetin tezahüründen başka bir şey değildir.

Almanyada katolik ve protestan tefriki, şimdi biraz da batıya bağlılık veya birleşme siyasetinin müteradifi olmuştur. Batı ile işbirliği ve batı ile birleşme siyasetinin kurucusu ve müdafii olan Başvekil Adenauer'in partisinin katolik olmasına mukabil, kayıtsız ve şartsız batıya bağlanmanın Almanyanın birleşmesi ümitlerinin terkedilmesi mânasına geleceğini ve birleşme yolunda doğu ile temaslar aramak lâzım geldiğini ileri süren muhalefet, çok kere protestan mahfillerden yükselmektedir.

Bununla beraber, meselenin merkez sikletini mezhep dâvası değil, siyasî görüş farkı teşkil eder. Adenauer ve partisinin naşiri efkârı sayılan gazetenin temas ettiği nokta, da esas itibariyle bu siyasî noktadır. Seçimin Berlinde yapılması, batıya fazla bağlı kalmaktan uzaklaşarak, milli bir siyasete ve doğu Al-' manya ile batı Almanyanın buluştuğu Berline yaklaşan muhalefetin bir nümayişi gibi tefsir edilmiştir.

Gerçekten, geçen mart, Sovyetler tarafından Doğu Almanyaya zahiri de olsa hükümranlık bahşedilmesine mukabil, Avrupa savunma camiasının tasdik edilmemesi yüzünden Federal Bati Almanyanın hukukan hâlâ işgal statüsüne bağlı kalması keyfiyeti karşısında Adenauer'in ve takip ettiği batılı siyasetin şimdi her gün biraz daha şiddetle tenkid edildiği ve Almanya için başka çıkar yol aramak teşebbüslerinin arttığı muhakkaktır.

Son Rönanya - Vestfalya seçimlerinin Adenauer partisine yüzde yüz İtimat ifade etmeyen neticeleri gibî, reisicumhur seçimi dolayisiyle baş gösteren münakaşayı da bu zaviyeden mütalâa etmek mümkündür.

Yugoslav ordusu manevralarda

NATO'da Çarpışacak mı, çarpışmıyacak mı?

geciktirilmesini istemişlerdir.

Nihayet, gecikmeyi doğrudan doğ. rüya İtalyanın durumu ile izah edenler de oldu. Bunlara göre, İtalyanın Balkan Paktına kurucu üye sıfatiyle girmesinde fayda mülâhaza edildiğinden, bunun tahakkuku için ittifakın geciktirilmesi işlenmişti. Bu gecikme sırasında, İtalya, Yugoslavya ile Trieste ihtilâfını hallederek Balkan ittifakına katılmak imkânını bulacaktı.

Bu haber Atina Ajansı tarafından yalanlandı.

Yerli neşriyat:

Balkan paktını ittifaka kalbedecek olan Bled toplantısının geri bırakıldığı haberini, Türk gazeteleri, Ankara tebliginin neşrinden bir gün evvel bır Amerikan ajansına atfen verdiler.

Amerikan ajansı haberi Taniug'dan aldığım bildirdikten) sonra, şu yorumu da ilâve ediyordu:

"Tanjug ajansının, teehhürü vakit kifayetsizliğine atfetmiş olmasına rağmen, burada (Belgrad) toplantının tehirinin Türk Hükümeti tarafından istenildiği söylenmektedir.

Diplomatik mahfillere göre, Türkiye, askerî üçlü ittifakın önceden Kuzey Atlantik muahedesi teşkilâtına mensup bütün devletler tarafından kayıtsız ve şartsız kabulünü temin maksadiyle, Bled toplantısının geri bırakılmasını istemiştir. Yugoslavya NATO'da âza değildir.

Diğer taraftan, Yugoslavya basını bölye bir teehhürün İtalya tarafından "ilham" olunduğunu ileri sürmüştür. Gazeteler İtalyanın uzun ve acı bir münazaa konusu teşkil eden Trieste meselesinin Balkan ittifakının imzasından önce sahte ümitler yarattığını Roma hükümetinin aynı zamanda teehhürü talep etmesi hususunda Türk hükümetine tesir ettiğini ima etmektedirler."

Amerikan ajansının Türk matbuatına akseden bu haber ve yorumundan ancak bir gün sonra gazetelerde bazı tefsirlere rastlandı. İstanbulda çıkan Akşam gazetesinin "Dış Meseleler" sütununda, Amerikan ajansının telgrafını hülâsa edip, meselenin NATO ile ilgisine de temas edilerek şöyle bir mütalâa serdedildiği görüldü:

"NATO üyesi devletlerden de yalnız İtalyanın bu andlaşmaya itiraz edeceği sanılmaktadır. Çünkü İtalya bu andlaşmanın onaylanması meselesini Trieste davasının hallinde Yugoslavya'ya karşı bir koz olarak kullanmak istemektedir. Diğer üye devletlerin bu konuda itirazda bulunacakları zannedilmiyor. Fakat İtalyanın davranışı imza işinin şimdilik geri bırakılmasına sebep olmuştur. Amerika ve İngilterenin bu hususta İtalyayı ikna etmeğe çalışacakları muhakkaktır. İtalyanın da bu hususta ne dereceye kadar dayanmak niyetinde olduğunu önümüzdeki günlerde göreceğiz,"

Akşam'ın tehir sebebini, tıpkı Yugoslavya kaynaklı haber ve yorumlar gibi, İtalyanın durumunda görmesine mukabil, 16 temmuz tarihli Cumhuriyet gazetesinin "Siyasî İcmal" sütununda farklı bir kanaate tesadüf olunuyor:

"Bizimle beraber Yunanistan da NATO'ya dahildir ve oradan çelen bir talebin, bu sebeple, imzan itibare alınmast lüzumu hâsıl olmuştur.

*Üç memleket arasında askerî bir yardımlaşma ittfiakı kurulacağından bahsedilğidi zaman, Türkiye ile Yunanistan NATO'ya dahil olmaları, buna mukabil Yugoslavyanın bu **pakt** dışında bulunması dolayısiyle ciddi bir engelin mevcudiyetine işaret edilmişti.*

Hazırlanan Balkan askerî ittifakı gereğince Yugoslavya tecavüze uğradığı takdirde Türkiye ile Yunanistan derhal harekete geçeceklerdir. Fakat bu iki memleket NATO üyeleridir ve onların Harbe girmeleri Atlantik Paktının bütün diğer üyelerini de askerî müdahaleye mecbur eder. Diğer taraftan NATO'nun herhangi bir üyesi, meselâ Norveç, tecavüze uğradığı takdir. de bizimle beraber Yunanistan in da harekete geçmesi icap etmektedir Bu vaziyette, Balkan askerî ittifakı dolayısiyle, Yugoslavyanın da savaşa dahil olması icap etmiyor mu?

*Yugoslavya bunu kabul etti mi? Bunu bilmiyoruz, çünkü askerî ittifak projesi hakkında herhangi bir açıklama yapılmış değildir. Fakat **NATO**dan gelen tehir talebi gösteriyor ki, Atlantik Paktı içinde bir veya birkaç üye. Yugoslavyanın, doğrudan doğruya olmasa da, NATO'ya baglanmasını şimdilik istememektedirler ".*

Muharrir, bundan sonra, Balkan pakti akitleri tarafından acele edilmiş olması ihtimalini de ileri sürerek şöyle devam ediyor:

"Balkan askerî ittifakını hazırlayan devletlerin NATO. üyeleri, evvelâ Atlantik Paktındaki diğer üyelerin tasribiri sağlamadın imza töreninin tarihini tesbit etmekle belki acele davranmışlar ve böyle bir hâdise ortaya çıkmıştır Fakat şurası da muhakkak ki, NATO'nun müşterek müdafaa ile alâkalı bir çok proielerini sonu gelmiyen tartışmalar ve ihtilâflar içinde boğan Avrupalı dostlarımızın karar alma hassaları son derece zayıftır ve bu yüzden bekleme devresinin urun surmesi tehlikesi mevcuttur."

Bidayette Balkan paktı âkidleri, bu paktı ittifaka kalbetmek kararını verdikleri zaman, NATO'nun tasvibine sunmak mecburiyeti olup olmadığı hakkında münakaşa edildi. Paktın iki âkidi Türkiye ve Yunanistan aynı zamanda NATO üyesidir. Yugoslavya ise NATO'ya dahil değildir ve bu pakta iltihak hususunda en ufak bir arzu dahi izhar etmemiştir.

Mareşal Papagos da dahil olduğu halde, bir kısım kimsenin kanaatince Balkan ittifakının tahakkuku **NATO**nun tasvibine bağlı değildir. Diğerlerinin kanaati ise bu tasvibin zarurî olduğu merkezindedir. Başvekil Adnan Menderes'e gelince, o, Türkiye ve Yunanistanın NATO muvacehesinde yalnız hukukî taahhütleri değil, manevî taahhütleri de bulunduğu kanaatini serdetmiştir. Bu manevî taahhüt, Men-

deresin fikrince, NATO'nun ahengini bozmamaktır.

Kaldı ki, pratikte gerek Yunanistan ve Türkiyenin, gerekse Yugoslavyanın tecavüze uğraması halinde bütun batı savunma mekanizmasının harekele geleceği şüphesizdir. Balkan ittifakının şümulüne giren bölgede bir tecavüz hareketinin mahallî bir savaş ölçüsünü muhafaza etmesi düşünülemez. Binaenaleyh, fiiliyatta esasen NATO ile Balkan ittifakı arasında bir bağlılık mevcuttur.

Fakat, bunun hukuki plândaki münakaşayı ilânihaye uzatmak mümkündür. Meselâ, Türkiye ve Yugoslavya NATO taahhütlerinden doğan bir savaşa girecek olurlarsa Yugoslavya yardım edecek midir? Yugoslavya tecavüze uğradığı takdirde Türkiye ve Yunanistanın Balkanı paktı icabı yapacakları yardım diğer NATO memleketlerinin de müdahalesini davet edecek midir?..

Bütün bunlar, sırf hukuki plânda formül arayan suallerdir. Balkan pak. ti âkidleri hazırladıkları ittifaknamede bunu hangi zaviyeden ele almışlardır? NATO üyelerinin noktai nazarı nedir? Bunlar sarahaten bilinmiyor.

Bilinen bir şey varsa, o da, iki ittifak arasında bir Entegrasyon sağlamak lüzumudur!

Balkan paktını ittifaka kalbedecek olan Bled toplantısının tehiri karşısında, bunları hatırlamak lâzımdır.

Trieste

Halledilecek mi?

Trieste meselesi hallediliyor mu? İlgili başkentlerden gelen haberlere bakılırsa, şimdi serbest Trieste'nin İtalya ile Yugoslavya arasında taksimi esasına dayanan bir hal tarzı üzerinde mutabakata varabilmek için ortada pek az mâni kalmıştır. Bunun da bir kaç gün, nihayet hafta içinde bertaraf edileceği umuluyor.

Bu suretle Trieste'nin beynelmilel statüye tâbi kılınması hakkındaki plân da, bir daha ele alınmamacasına terkediliyor, demektir. Halbuki 945 den itibaren bu tasarıya ne büyük ümitler bağlanmış ve bunun üzerine neler inşa edilmişti. Zamanımızın bu gibi ihtilâfları halletmenin tek şekli, taksim esası burada da cari oluyor.

Kısa bir tarihçe:

1945 eylülünde Londrada toplanan ilk "Beş Büyükler" konferansında Trieste limanının beynelmilel statüye tâbi olması kararlaştırılmıştı. O zaman için, bu tasarı, Yugoslavya ile İtalya arasındaki ihtilâfın muvakkat hal tarzı addolunuyordu. Yugoslavyayı ihtilâfta Sovyet Rusya, İtalyayı da batılılar desteklemekte idiler. ,

Bununla beraber, konferansın tebliğinde ancak bir prensipin vazile iktifa olundu ve Ocak 1946 da mesele vekil yardımcılarına intikal etti. Bunlar bir uzmanlar komitesi kuruyorlardı. Bu komite hem Yugoslav İtalyan hudut meşelerini, hem de Trieste meselesini inceleyecekti.

Bu komitenin birkaç ay içinde hazırladığı raporda hiçbir esas ve netice yoktu. Ancak haziran 1946 da Fransız Hariciye Vekiline bir teklif üzerine "Serbest Trieste toprakları" ihdas olundu.

1947 tarihli İtalyan sulh andlaşmasında kabul edilen esas da budur. "Serbest Trieste toprakları" güvenlik konseyinim, kontrolü altına giriyordu. Konsey bu topraklar için bir vali tayin edecekti. Bununla beraber, valinin tayinine kadar Trieste müttefikler kumandanlıkları tarafından idare olunmakta devam etti. Serbest bölge Morgan hattiyle ikiye bölünmüştü: Şimalde A bölgesi (İngiliz - Amerikan işgalinde); cenupta B bölgesi (Yugoslav işgalinde).

A bölgesine şehir ve liman da dahildir. Bu bölge B bölgesinden çok daha küçük olduğu halde nüfus itibarile çok daha zengindir.

Bölgeye tayin edilecek vali güvenlik konseyinin kısır müzakereleri arasında sıkışıp kaldı ve beynelmilel senato tasarısı da türlü merhalelerden geçerek gelip bugünkü taksim esasına dayandı.

Lâkin bu da pek o kadar kolay oldu da denemez. Zira arada batılı devlelterin 1948 de aldıkları bir karar vardır ki, hâlâ Trieste ihtilâfını zehirlemektedir.

Üçlü beyanat ve sonrası:

1948 yılının 25 martında, İngiltere, Amerika ve Fransa, neşrettikleri müşterek bir beyanname ile Trieste-yi İtalyaya vaadettiler. Bunun başlıca sebebi İtalyadaki seçimlerdi. Filhakika, bu suretle merkez koalisyonu partilerinin müfritlere karşı durumu kuvvetlendirilmiş oluyordu. Oldu da... Fakat karar bir başka noktadan fire verdi: O zamana kadar Kominform'a sıkı sıkı bağlı bulunan Yugoslavya şimdi Moskovadan ipi koparıyor ve demir perdede ilk gediği teşkil etmek istidadım gösteriyordu.

Bu vaziyet dahilinde, batılılar için Trieste işini 948 kararlan zaviyesinden mütalea etmek imkânı kalmıyordu. Bu kere, batılılar, meselenin doğrudan doğruya ilgili iki memleket arasında müzakere yoluyla halledilmesi lüzumunu ileri sürmeğe başlamışlardı. 1948 den 1952 ye kadar bu durum devam etti. yalnız nota teati ediliyor ve Trieste'nin iki ayrı bölgeye bölünmüş hali gittikçe temelli bir hal tarzı olarak birleşiyordu).

İtalyada 7 haziran 1953 seçimleri meseleyi tekrar aktüalite plânına getirdi. Trieste, İtalya için daima bir iç politika motifi olmuştur. Bu kere de öyle oldu ve bir sükûn devresinden sonra itiraz tekrar uyandı. Bu, nihayet batılıları 953 ekim kararlarına sevkedecekti. Bu kararla batılılar, A bölgesinin idaresini İtalyaya veriyorlardı.

Hâdise Yugoslavya ile İtalya arasındaki münasebetlerin görülmemiş derecede gerginleşmesine yol açtı. Şimdi iki taraf eski iddialarını tazelemiş hararetle ileri sürüyorlardı.

Bu iddialar nelerdi?

İtalyaya göre:

Birinci dünya harbine kadar Trieste, Avusturya — Macaristan Impara-

Trieste yanıyor

Modern Neron: Politikacılar

torluğuna aitti. Bugün hâlâ Avusturya, 1918 e kadar kendisinin olan bu limanla ilgilenmektedir. 1939 dan evvel Trieste'nin demiryolu nakliyatının % 33,5 u Avusturya ile yapılıyordu. 1945 den sonra Avusturyanın Umanla ilgisi daha çoğaldı: % 76 yi buldu: Buna mukabil İtalya mecmu nakliyatın a n c a k % 14,8 ni temsil ediyordu (1952). Bu itibarla Avusturya bu güne kadar Trieste'nin beynelmilel bir liman olmasında ısrar etmiştir.

1919 sulh antlaşması ve 1920 de Rapallo ile dir ki Trieste şehri ve Venezia - Julia Italyaya ilhak olundu.; Yani Trieste'nin İtalyanlığı topu topu 25 sene kadar sürmüştür. Bununla beraber, İtalya, 1944 den itibaren Yugoslav iddialarına karşı koymaktan hali kalmadı. İki harp arasında İtalyan işgalinin Trieste'ye sağladığı faydalar zikrediliyordu. Demiryolu inşa edilmiş ve modern bir hale getirilmiştir. Su bentleri yapılmış, imar ve faaliyetine hız verilmişti. İtalyanların iddiasına göre Trieste tam mânasiyle İtalyandı.

Yugoslavyaya göre

1947 barış andlaşması, Venezia - Julia'nın büyük bir kısmını Yugoslavyaya bırakmak suretiyle Yugoslav mutalebelerinin bir kısmını tatmin etmiş oluyordu. Fakat bu ancak bir uzlaşma neticesi idi. Tito, bunu, Trieste'nin doğrudan doğruya Italyaya avdetine mâni olmak maksadiyle kabul etmişti. Yugoslavlar da Trieste üzerinde aynı etnik iddiaları ileri sürüyorlar ve "Ser best Trieste" formülünü muvakkat bir hal tarzı addediyorlardı.

Hal böyle olunca, ihtilâfın uzayıp gitmesi de gayri kabili içtinapta. Serbest Trieste esası kabul edilmiyor ve esasen de tatbik de edilemiyordu. Müşterek bir idare sistemi reddedilmisti,

O halde?

Taksim

Taksime doğru gidişin ilk alâmetleri esasen 1946 dan itibaren, iki tarafın kendi bölgelerinde aldıkları özel tedbirlerde görünmeğe başlamıştı. Batılıların Ekim 1953 kararları bunu iyice açığa vurdu ve gürültü çıkardı. İtalyanlarla Yugoslavlar nerede ise silâha sarılacaklardı. Fakat aylarca devam eden müzakerelerden sonra, bugün, vaktiyle üzerinde gürültü edilen taksim esasına yaklaşıldığı anlaşılıyor. A bölgesi İtalyanın, B bölgesi Yugoslavyanın ve bazı hudut tashihleri.

Ayrıca Trieste limanında Yugoslavyaya bazı kolaylıklar sağlanacak ve iki tarafın etnik azınlıkları için teminat verilecek.

**

Bu işten Yugoslavya kârlı çıkıyor. Zira herkes bilir ki, Trieste Italyan değilse de Yugoslavya hiç değildir, Triesteyi Trieste yapan Avusturya — Macaristan İmparatorluğudur. Bölgeye dilini ve kültürünü veren de İtalyanlardır. Nitekim İtalya ne zaman plebisit teklif etse, Yugoslavya, neticeyi pekâlâ kestirdiği için, bunu kabul etmemiştir.

Bu işten Yugoslavya kârlı çıkıyor, fakat İtalya da zararlı değildir. İtalya bu suretle, batı müdafaa sisteminde bir üzüntü mevzuu olmaktan kurtulmuştur. Şimdi İtalya için Avrupa savunma camiasını tasdik etmek kolay olacaktır.

Yalnız, İtalyanların, böyle bir taksime varılacak olursa, bunu yine ancak muvakkat bir hal tarzı olarak kabul edecekleri bildiriliyor.

İtalyanin bu iddiası umumî efkârı teskine mâruf bir teşebbüsten başka bir şey olamaz...

Taksim, tabii, temelli hal tarzı değil... Zaten Almanyadaki, Koredeki ve bugün Hindicimde hazırlanmakta olan taksimin da temelli olduğunu kimse iddia etmemiştir. Ama kendiliğinden temelli oluyor bu gibi hal tarzları.

Orta Doğu

Arap paşaları mürteciler işini görüşüyor
Gölgede yatıp günestekine karışanlar

Şeria Suları

Başkan Eisenhovver, geçen yıl Yakın Doğuya bir özel temsilci göndermişti: Eric Johntson.

Bu zat sinemacılar derneğinin başkanıdır. Fakat özel temsilci olarak Arap memleketlerinde göreceği iş Hazreti Davudun hayatı ve Musa'nın maceralarına dair bir film çevirmek değildi. Vazifesi sulamaktı.

Sulamak. Yani asırlardan ve nesillerden beri bir sulh ve sükûn nehri, bir mukaddes su olarak tanınan Şeria nehrini Araplarla İsrail arasında âdilâne bir şekilde taksim ederek iki tarafın susuzluğunu ve huysuzluğunu gidermek.

Eric Jonston, geçen sene, çantasında, Şeria suları üzerinde inşa edilecek tesislere ait projelerle yakın doğuya hareket etliği zaman İsrail - Arap hudutlarında kan gövdeyi götürüyordu. İsrail tarafından bir kısım sorumsuz unsurlar Arap köylerini basmışlar, canlara kıymışlardı. Araplar da, Israil hududunu örten koktüsleri hergün ve her saat kurşun yağmuriyle delik deşik ediyorlardı.

Aslında bu hale şaşmamak gerekir. Çünkü İsrail ile Araplar arasındaki hudut bir savaşın bırakmış olduğu hattan ibarettir. Bunun ne siyasî bir değeri vardır, ne stratejik esaslara istinat eder, ne de — devrin moda tâbiriyle — jeopolitik esasları havidir. Bu hudut, can cana, baş başa bir savaştan sonra muhasımların üzerinde durdukları iucaçlı bir çizgidir. Bazı Arap köyleri, Mısırlı bir yüzbaşının veya Glub Paşa emrinde bir onbaşının bir maktar daha şecaat arzedememesinden ötürü Israilde kalmıştı. Bazı yerler ise, her nasılsa bir Arap kumandanının dayanması sayesinde kamilen Israilin eline geçememiştir.

Bu hat üzerinde, son savaşta ölenlerin ismi bile unutulmuş değildir henüz ve savaş devam etmektedir.

Çölün büyük değeri: su

Amerikalılar, Araplarla İsrail arasında çözülmez gibi görünen bu davayi su yoluyla halletmeyi düşündüler. Aslında fikir güzel bir fikirdi. Zira, feodal Arap camiasının yüreğine bir hançer gibi saplanan dinamik Israil bu alemin düşüncelerini, peşin hükümlerin alt üst etmekle kalmamış ve fakat aynı zamanda "Musa geliyor..." diye yerlerini, yurtlarını bırakıp kaçışan 600 bin Filistinli Arabi da bir daha geldikleri yere kabul etmemistir. Bu Araplar şimdi Necef çöllerinde birer Veyselkaranî rolünde, ne yapacaklarını bilmez haldedirler.

Aslında, bu Arapların kaçışı bir makbul ricat sayılabilir. Zira bunlar, Arap ordularına, Arap ordularının yardım Ye müdahalesine güvenerek, yerlerini, yurtlarını nasıl olsa günün birinde tekrar ele geçireceklerini ümit ederek terki diyar etmişlerdir. Bu kaçışta az çok bir idealizm de vardır, denebilir. En azdan uzaktan görünen manzara budur. Lâkin hikâyenin sonu böyle çıkmamıştır. "ırkı necibi birlik" şeyh orduları bir avuç "Musa zade" sin önünden firar etmekle kalmamış, fakat sonradan, nice bin feddan sahibi Arap ricali konferans üstüne konferans üstüne konferans akdedip günler ve haftalarca müzakerede bulundukları halde, bu Arap mültecilerini ne memleketlerine kabul etmek yolunu bulabilmiş, ne de kadife keselerinden birkaç altını çıkarıp çöllerde kavrulan bu biçarelerin imdadına koşabilmişlerdir.

Bugün Filistinli Arap mültecilerine halen Birleşmiş Milletler yardım etmektedir.

işte, ''su tasarısı" esas itibariyle bu Arapları yer yurt sahibi edebilmek mülâhazasından doğmuştur.

Şeria suları, akıp geçtiği arazinin iki yanını rasyonel bir şekilde sulayacak olursa, Araplarla İsrail arasındaki bu kapanmaz mülteciler yarasına bir çare bulunmuş olacaktır. Zira o takdirde Araplar, suların beslediği çöller. de filiz veren topraklara kavuşmuş olacaklardır. Fakat bütün dâva bundan ibaret de değildir. Bu suretle Arap - İsrail derdinin orta doğuda hiçbir müşterek tertip ve tedbire imkân vermeyen harareti de giderilmiş olacaktı. İlk teşebbüs;

Şeria suları heyeti

Kerbelâda su kimin olacak?

Bu tasanlarla geçen yıl Eric Jontson Arap memleketlerini ve Israili zi yaret etmek maksadiyle yola çıkıtığı zaman, İsrail ile Araplar kötü kişi olmuşlar ve davalarım Birleşmiş Milletlere aksettirmişlerdi. Durum o kadar gergin ve asabiyet o derecede idi ki Johntson projeleri üzerinde bir mutabakat teinin etmek şöyle dursun, hattâ bazı Arap memleketlerine kabul edilmemek tehlikesiyle dahi karşılaştı. İsrail ile Arapların o sıralarda bir masa başına oturup, hattâ "sudan" dahi bahsetmelerine imkân yoktu.

Bununla beraber, sinema derneği başkanı Johnston, memleketine döndüğü zaman, vazifesinin neticelerinden tamamen ümitsiz olmadığını, elindeki projeler üzerinde ilgililerle mutabakatı temin edememiş ise de, onların bu işle alâkalarını celbetmeğe muvaffak olduğunu söylüyordu.

O zaman bu beyanat tam bir muvaffakiyetsizliğin örtülenmesi şeklinde tefsir edilmiştir.

İkinci teşebbüs:

Aynı Eric Jonhston bu yıl temmuz başında aynı sulama işlerini görüşmek üzere Israile ve Arap memleketlerine yaptığı ikinci bir ziyaretten sonra, Suriye, Lübnan, Ürdün ve Israilin, Şeria sularını taksim plânım kabul etmiş olduklarını bildirmekte ve bu memleketlerin bir sulama plânı hazırlanması hususunda Amerika ile işbirliğine hazır olduklarım ilâve etmektedir,

Johnston'un kabul ettirdiği plân şudur:

1 — Şeria nehri ve kollarının suları dört memleket arasında hakkaniyete uygun bir şekilde taksim edileçektir. Bu prensip gerek Israilin, gerekse Arap memleketlerinin sundukları tasarılarda kabul edilmekte ve taraflar, her birinin mevcut sudan hisse' almasını tabi! görmektedirler.

2 — Suyun taksimini kontrol etmek

Arap - İsrail hududa

Delikler kurşun yerleridir

üzere tarafsız bir komisyon ihdas edilecektir.

3 — Şeria vadisinin sulanmasiyle ilgili plânda, bilhassa Filistinli Arap mültecilerinin şartlarını ıslah gayesi gözönünde tutulacaktır.

4 — Bu programın heyeti umumiyesi üzerinde biran evvel bir anlaşmaya varmak ve bu. anlaşmada yalnız mültecüerin durumunu değil, fakat aynı zamanda bölge istikrarının teminini de gözönünde bulundurmak lüzumu üzerinde mutabık kalınmıştır.

5 — Bütün ilgililer, mutasavver sulama plânında Tabariye gölünün başlıca hazne olarak kullanılması lüzumunu anlayış zihniyetiyle tetkik edeceklerdir.

Sulh nehri:

Şeria, kadim zamanlardan beri bir sulh ve kardeşlik suyu olarak tanınmıştır. Bugün üzerinde bir mutabakat başlangıcı elde edilmiş olan plân tatbikatta belki bazı güçlüklere uğrayacaksa da, bu suyun ileride İsrail ile Arapları barıştırması ihtimali, hakikaten parlak bir ihtimal olarak gözönüne seriliyor.

Herkese hayat hakkı, yurdunu kay. bedenlere yurt, kinden yanıp kavrulanlara serin bir su... Hakikaten kitabı mukaddesin tarifine yakışacak bir tablo.

İlk ağızda bu plânın, Araplarla Israili bir masa başında buluşturması bile ölçülmez değerde bir fayda sağlayacaktır.

İnsan, ateşini dindirmek için ateşten ve sudan geçmelidir."

Thorez ve karısı

Her yol Moskovaya çıkar

Fransa

Komünistler arasında

Fransız Komünist Partisinin 13 ncü kongresi son bulalı epey oldu, fakât akisleri hâlâ devam ediyor.. Daha doğrusu, Fransız komünistlerinin bu kongrede esaslı bir karara varamamalarının ve parti için muayyen bir istikamet temin edememiş olmalarının partizanlar üzerindeki menfi tesiri büyümektedir.

Maurice Thorez'in kongreden sonra kalkıp tekrar Moskovaya gitmesi bu tereddüt ve kararsızlığı gösteren itirazdan biri sayılıyor.

Fransız komünistlerini 952 den beri parçalayan dâva bu kongrede halledilebilmiş midir? Bu dava, kitlelere inmek ve mümkün olduğu kadar geniş temeller aramakla, partinin mümkün olduğu kadar kendi kabuğuna çekilmesi şıklarından birini seçmektedir. Marty ve Lecoeur "opportuniste" damgasını bu münakaşa sırasında yemişlerdir.

Kitlelere inmek, partinin "temellerini" genişletmek, haliyle disiplinin biraz gevşemesine müncer oluyor. Bu, aynı zamanda bir ademi merkeziyet esasını da beraber getirmektedir. Bu dağılışta, bazı liderlerin merkezle teması az çok kesip "opportun" bildikleri istikamete yönelmeleri ve peşlerindeki grupu da o istikamete sürüklemeleri tehlikesi görülüyor. Bundan başka, partinin temellerini genişletmesi, bir yandan da komünistlerle muvakkaten işbirliği yapmakta fayda gören burjuva faraziyecilerin işine yarıyormuş. Komünistler bu burjuva faraziyecileri de ikiye ayırıyorlar. Sağ ve sol. Ve parti içinde bunlardan biri ile işbirliği yapanlara da sağcı veya solcu "opportuniste" deliyor.

Bu tarifin ölçüsü pek iyi anlaşılmamakla beraber, umumiyetle sosyal - demokrat cereyanların sağ sayıldığı bilinmektedir.

Partinin seçebileceği diğer şıkka gelince, bu usul, parti safları arasında tam bir sıkışmayı müstelzim görünüyor. Parti temellerini daraltmak ve sıkı bir disiplin ve otokritik ile esasları derinlemesine kuvvetlendirmek, bu sistemin esasım teşkil ediyor.

Bu takdirde merkezin büyük bir kontrol hakkına ve takdir salâhiyetine sahip olacağı muhakkak. Fakat merkez nerede? Bizzat icra komitesi aynı davanın çalkanmaları içindedir.

İşte bu mesele 13 ncü kongrenin de çözemediği davayı teşkil ediyor.

Kollektif idare

Fransa komünistlerinde merkezin bulunamayışının, daha doğrusu mer kezce muayyen bir hareket tarzı tayin edilemeyişinin sebebini, Stalinin ölümünden beri Moskovada bu hususta hüküm süren tereddütte aramak mümkündür. Stalinin ölümünden sonra Moskova uzun zaman şahsa müstenit idare ile kollektif idare sistemleri arasında bocalayıp durmuş, Sovyet basımı kimi zaman birini, kimi zaman diğerini övmüştür. Fakat mesele bugün de halledilmiş değildir.

Moskovadaki bu bocalamanın aynen Fransız komünist partisine de aksetmiş olduğu söylenebilir.

Thorez, şahsî idarenin mümessilidir (Fransa çapında), onun yerine parti işlerini idare eden Duclos ise, merkezin dalgalanmalarını ve bu arada dar veya geniş temel esasları arasındaki kaymaları durduramamaktadır.

Sertler ve yumuşaklar meselesi

Sertlerin yıldızı 952 hâdiselerinde gülmüştü Bu devrede bir saman devam eden karışıklık, sabotaj ve nümayiş faslının da yavaş yavaş yerini bir bekleme devresine terkettiği görüldü. Buna "yumuşaklar" saltanatı deniyor. Halbuki şimdi, Hindicini meselesi iyi kötü bir neticeye bağlandıktan sonra Fransa, Avrupa savunma camiası tasarısını esaslı surette ele alacaktır. Bu itibarla partinin hareket hattını katî surette tayin etmesi lâzımdır

İKTİSADİ ve MALİ SAHADA

İktisat

Devlet ve iktisat

Zamanımızda devlet, iktisadî hayatın önemli kesimlerinden birini teşkil etmektedir. Zaten modern mânasile devlet dediğimiz siyasi varlık, daha ziyade vatandaşların müşterek ihtiyaçlarını karşılıyan kamu hizmetleri bütününü ifade etmekledir. İşte bu karakteri icabıdır ki devlet iktisadi hayata müdahale etmektedir. Artık Adam Smith, Ricardo, Sluart Mili gibi klâsik iktisatçılar tarafından ileri sürülen fikirler yersiz ve mesnetsizdir. Devlet onların zannettiği gibi kötü bir aile babası, kötü bir müteşebbis, fena bir ahçı değildir. Devlet, bilâkis onların düşünceleri hilâfına yapıcı, düzenleyici bir eldir. Zaten onun için değil midir ki devlete dünyanın her tarafında hayırhah bir el nazarıyla bakılmaktadır.

Bizde bir zamanlar, liberal ekonomi temayüllerinin Avrupada tekrar revaç görür gibi olduğu anlarda devlete kötü bir nazarla bakılmağa baş. landı. O kadar ki 18 inci asır İngilteresinde devlet hakkında söylenenleri ve liberalizmin methü senasını tekrar kucaklarımız da işitir oldu. "Herkesin şahsî menfaatini, kendinden dahi iyi düzenliyecek bir merciin bulunamıyacağı" ekonomi edebiyatında hayli yer kazanmağa başladı. Halbuki iktisadî bayatla devlet ne kadar yakından alâkadardır... Bunu görmek için hukukî mevzuata göz atılabilir. Tüccar olduğunuzu farzediniz; size zamanında ihracat ve ithalât müsaadesini verecek olan devlettir. Bankalarla işinizin hacmini acaba kim tayin etmektedir. Faizi, işinizin hacmini tayin eden bir unsur olarak ele alırsanız onun nisbetini tayin eden kimdir? Normal kâr hadlerini belirten, kazancınızın muayyen bir derecesinden sonrasını suç telâkki eden. iktisadî hayatin bazı kısımlarım daha rüçhanlı hale getiren, sizi zaman zaman o sahalarda verdiden muaf tutan, zaman zaman düşük nisbetli faizle uzun vadeli islere sevk eden bengi kuvvettir? Gene devlet değil mi?

İşte bu husus, iktidar tarafından bugün anlaşılmış bulunmaktadır. Çünkü iktisadî ve ticarî hayatımızın tanzimi hususunda Odalar Birliğinden rapor talep etmekte, bankalar müdürleriyle toplantılar tertip edip memleket meseleleri üzerinde fikir teatilerinde bulunmakta fayda ummaktadır. Kanaatimizce bu ve buna mümasil teşekküller ve heyetlerle fikir teatilerinde bulunmaktan memleketimiz hesabına ancak fayda doğacaktır.

Zamanımızda devlet mefhumu vüsat ve mahiyetini o kadar genişletmiştir ki bir tek kişinin veya hükümetin kapasitesi ihtiyaçların topuna cevap veremez. Zaten onun için değil midir ki demokratik rejimlerde her vatandaş devletle münasebetlerinde, idare edilen olduğu kadar idare edendir.

İşle meseleyi bu zaviyeden mütalâa ettiğimiz vakit bütün memleketin iktisadî hayatını düzenliyecek ona bir ahenk verecek muhtar bir heyetin lüzumuna kani bulunuyoruz. Zaten Odalar Birliğinin raporu, İktisat ve Ticaret Vekâletinde memleketimizin bu vadideki meselelerine âşinâ şaysiyelerini toplayıp fikirlerini talep etmenin mânası nedir ki? Aynı ihtiyacın tatmini değil mi? Öyle ise arızî olarak mesuliyet makamında bulunanlara verilen raporlar muntazam fasılalarla verilse, tavsiyeler zamanında yapılsa eskişine kıyasla daha iyi mi olur, yoksa daha mı kötü? Orası mesuliyet makamında bulunanların tayin edeceği bir husustur.

Maliye

Hacılara döviz tahsisine ait kararname çıktı

Demokrasi rejimini benimsiyen memleketlerde vatandaşın vicdan hürriyeti anayasanın teminatı altındadır. Yani anayasamızın ifadesine göre kimse düşünce ve akidesinden dolayı kınanamaz. Dinimizin beşinci şartı ise hali vakti yerinde olanları kutsal yerleri ziyarete mecburî kılmaktadır. Öyle ise kul ile Allah arasındaki münasebetlere karışmayacağını anayasasında açık bir şekilde vazetmiş olan bir memlekette vatandaşların bu kutsi vazifelerini ifa etmeğe bir mâni yok demektir.

Fakat mesele zannolunduğu kadar basit değildir. Zira içinde bulunduğumuz fevkalâde hayat şartları karşısında hacı namzetlerinden acaba kaç tanesi aile efratlarına karşı vazifelerini yapmış durumdadırlar? Memleketimizde başka hususlarda da olduğu gibi dinin lâfzı, ruhundan başka mânada anlaşılmaktadır. Hacca gidecek namzetler arasında öyleleri var ki, değil yakın akrabalarından, kendi öz kar. deflerinden, kendi öz evlâtlarından çokları bakıma, yardıma muhtaç. Gene dinimizde öyle hükümler vardır ki, şayet onlar yerine getirilecek olursa onların sevabı sadece hacca gitmekten daha fazladır. Memleketimizde sosyal hizmetlerin tamamına devletin kolu yeter kuvvetiyle ulaşamamaktadır. Türlü sebeplerden ötürü yardıma muhtaç vatandaşlar vardır, yardıma muhtaç yetimler, dullar, şehit anaları vardır. Bunların bazılarını başgöz etmek, bazılarına yardım elini uzatmak ve bazan da içme suyu, şifa, yerleri gibi hayır ve hasenat işlerini meydana getirmek herhalde hacı unvanım elde etmekten çok daha sevaptır. Hole sadece bir hacı unvanını kazanıp çoluk ve çocuklarının nafakalarını kesenler veya aile efradım perişan hale getirenler cemiyeti sosyal mesellerle karşılaştırmaktadırlar. Böylelerine hacca gitme müsaadesi vermeme, herhalde dinin selâmeti ve cemiyetin hayrı namına iyi olur. Zira her sene yirmi bin kilişik hir hacı kafilesinin bir ayı aşan müddetle dışarda rahatlarını temin etme memleketin içinde bulunduğu fevkalâde döviz sıkıntısında yeteri kadar döviz verme memleketimizi iktisaden de düşündüren bir mesele haline gelmiştir Kaldı ki, her sene yüzbinleri

Para yatıran hacı namzedi
Parayla imanın kimde olduğu bilinir mi?

Hacı namzetleri döviz bekliyor
Yatıracakları para; 1000 lira

aşan haç kafilelerini Suudi Arabistan din aşkından başka bir şevkle kucaklamaktadır. İspatını mı istiyorsunuz? Şayet bu sene miktarı arttırılmadı ise, 400 lira ayakbastı parası.

Vicdan hürriyeti, bir demokraside tek hürriyet değildir. Seyahat etme hürriyeti de bunlardan biridir ve ingiltere demokratik bir memlekettir. Fakat aynı İngilterede, döviz sıkıntısı yüzünden bu hürriyet pekâlâ kısaltılabilmiştir. Dışarıya milyonlarca lira borcumuz varken hacı başına 80 sterlingden 10 milyona yakın dövizi çölün kumları arasına atmak, kolay affedilir bir hareket değildir.

Nerede kaldı ki bu adamların çoğunun kutsi bir mertebeye erişmekten ziyade işin hile tarafında olduğu pekâlâ bilinmektedir. Üzerinde kaçak eşya ile yakalananların haddi hesabı yoktur. Haç yolu üzerinde her türlü melaneti yapmaktadırlar.

Ama denilecek ki "kötülerin yüzünden iyileri haklarından nasıl mahrum edebiliriz?"

Bunun, başka hürriyetler vadisinde gösterilen zihniyetle taban tabana zıt olduğu aşikârdır. Kötülerin yüzünden iyileri haklarından mahrum etmemeli. 0 halde, Od hatip fena konuştu diye seçim zamanı radyoda siyasi partilere verilen hakkı niçin topyekûn kaldırmalı? O halde, iki aday başka parti listesine girdi diye koalisyonu niçin imkânsız hale getirmeli? İki memur, mensup oldukları daireler aleyhinde bulundu diye topyekûn başlarına bir Democles kılıcını niçin asmak?

Asıl zecri tedbir, memleketin içinde bulunduğu bu büyük döviz sıkıntısı sırasında ekserisi hakkım suiistimal eden hacıların topuna karşı alınmalıydı.

Ama din, değil mi? Ama demokrasi, kelle başına bir rey diye anlaşılıyor değil nü?

Sosyal saha

Mesken meselesi

Harplerin yıkıcı olmaları harpten sonra milletleri harp seneleri zamanında daha fazla çalışmağa sevketmekte ve hükümetleri harp zamanlarındaki kadar halli güç meselelerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Son cihan harbinin bilhassa hava harpleri karakterini taşıması galip, mağlûp bütün memleketler şehirleriitin harap olması neticesini vermiş ve milletler sulh devresine ulaşır ulaşmaz vatandaşlarına bir mesken temin etmeyi zamanımızın en âcil ve en önemli meselesi telâkki etmişlerdir. Geçenlerde gazetelerde Batı Almanyada 1946 danberi beş milyon Alman ailesinin yeni yapılan meskenlere yerleştirildiği yazıldı. Mesken meselesinin halli budur! İtalya da da aynı tempoda vatandaşa içinde ucuz barınacak bir yer sağlamak hususunda, hayli semereli adımlar atılmıştır.

Maalesef bizde mesken derdi radikal ve rasyonel bir tarzda ele alınmamıştır. Güzel şehirlerimizin banliyölerindeki gecekondular, zaruretin meydana getirdiği fiili durumlardır. Mesele bizde zaman zaman romantik bir tarzda bazan işçi sigortaları, bazan maarif tarafından ele alınmakta, fakat ekseriya plâtonik bir teşebbüs olmaktan ileri gidememektedir. Halbuki devletin gayesi, zannedersek geçim yükleri ağır olan vatandaşlara ucuz fiyatla, sıhhi şartlarına elverişli bir mesken temin etmektir.

Bunu yapmadıkça gayeye varılmış sayılmamaz.

Dış piyasa

Doğu - Batı ticareti

Alman yanın Rusyaya tecavüzü ile batılı devletler arasında yer almış olan Sovyet Rusya, harbin kati neticesinin belli olmağa başladığı andan itibaren emperyalist emellerini gizlemedi. Rusyanın takınmış olduğu bu yeni tavır batılılarla arasını o derece açtı ki, hür âlemin teşkilâtlanması, ittifaklar, bloklar meydana getirmesi neticesine vardı. Onun için Atlantik Paktı ve emsali paktlar hep Sovyet Rusyadan gelecek bir tecavüze karşı, koymak için m e y d a n a getirilmiş anlaşmalar, ittifaklardır.

Bugün ortada harp yoktur, fakat bütün dünyada harp ekonomisi önemli bir yer işgal etmektedir. Devletlerin en büyük sırları bu harp ekonomisi içindedir. İşte beynelmilel mübadeleleri de inkıtaa uğratan şey harp ekonomisine girip de stratejik maddeler adını taşıyan emtiaların Rusyaya ihracının menedilmiş olması keyfiyetidir. Fakat stratejik maddelerin ne olduğu kati bir şekilde tarif edilmemiştir. Nelerin stratejik maddeler, nelerin stratejik olmıyan maddeler olduğu sarahaten bilinmemektedir. Zaten karalarda, denizlerde, havalarda, cereyan eden topyekûn bir harpte, bunları sarih bir surette tefrik etmeğe imkân yok. tur.

Fakat milletlerarası işbölümü, milletlerarası mübadeleyi de zaruri kılmaktadır. Onun için gazetelerde bir İngiliz ticaret heyetinin Moskovaya gidip Ruslarla ticari müzakerelere giriştiğini sık sık okuyoruz. Bugünkü durumda batılılarla doğulular arasında beynelmilel mübadelenin sadece stratejik maddeler kısmı yasak edilmiş vaziyettedir, diğer emtialar üzerinde ticaret serbestisi vardır. Rusya bu ticareti biraz da politik maksatlarla istismar etmektedir. Zira iktisadî ve ticari meselelerin beynelmilel münasebetlerde oynadığı rolün büyüklüğüne kanidir. Ona göre Hollanda veya Almanya tezgâhlarında imal edilen balıkçı gemilerinin Rusyaya satılması memnu değildir. Alet makine diye tercüme edebileceğimiz "machines - outils" in de Rusyaya ihracı yasak edilmemelidir. İşte bu sebepten dolayı Ruslar, İngiltereye ve diğer Atlantik paktına üye olan ve olmıyan devletlere külliyetli miktarda siparişlerde bulunmaktadırlar. Dogu . Batı ticaretinin müttefik devletler arasında ne dereceye kadar ihtilâflara sebebiyet verdiği belki münakaşa edilebilir ama bu ticaretin gelişmesinden Türk - Batı ticaretinin hayli müteessir olduğu münakaşadan varestedir,

Eger vaziyet böyle olmasaydı, çektiğimiz sıkıntıların hayli hafifleyeceği muhakkaktır.

İktisaden az gelişmiş memleketler için

Eskiden dünyayı idare eden büyük devletlerin iktisat politikalarına şöyle bir zihniyet hâkimdi: Dünyada ham madde bakımından zengin, bol nüfuslu yerleri ele geçirelim. Ham maddeleri işletir, mamul madde haline getirir, satar ve zengin oluruz.

Bugün bu zihniyet iflâs etmiştir. İflâs eden zihniyet zengin olma arzusu değil, zengin olmaya götürecek yolun seçilmesi keyfiyetidir. İkinci cihan harbinden sonra milletler hataların anlamışlar ve beynelmilel mübadelenin gelişmesi için iktisaden az gelişmis memleketlere yardım etmeğe başlamışlardır. Zira iktisaden az gelişmiş memleketler kalkınacak olurlarsa beynelmilel ticaretin hacmi genişliyecek ve bundan mübadelede taraf olan devletler daha fazla istifade edeceklerdir. Çünkü daha çok mübadele vasitalarına sahip olacaklardır. Birleşmiş Milletler teşkilâtının Ekonomik ve sosyal konseyi meseleyi ele almış ve mezkûr memleketlerin ekonomik kalkınmalarını temin edecek çareleri aramağa başlamıştır. Halen Birleşmiş Milletler teşkilâtı ekonomik ve sosyal konseyi Cenevrede toplantı halindedir ve yukarıda bahsettiğimiz meseleye tetkik etmektedir. Gayelerinden bîri az gelişmiş memleketlere yardımlarda bulunmak olan Milletlerarası Kalkınma ve İmar Bankası da bu hususta bir rapor hazırlamış ve konseye tevdi etmiştir. Mezkûr rapor milletlerarası bir malî şirket kurulması teması üzerinde kaleme alınmıştır ve şunları ihtiva etmektedir:

Zengin memleketlerden elde edilen sermayeleri, fakir memleketlere yatırmakta müşkülâta uğranıyor. Zira bu sermayelerin geri gelmiyeceğinden korkuluyor. Eğer milletlerarası bir malî şirket hususî teşebbüslere sermaye kredisi açacak olursa, mezkûr memleketlerin kalkınması temin edilecektir. 50 - 100 milyon dolarlık bir şirket uzun vadeli krediler açmağa bağlıyacak olursa hususî sermayeye de itimat gelecek ve dış yatırımlar süratlenecektir.

Dünya bankasının verdiği rapor üzerinde sermaye ihraç eden memleketler mütereddit davranmışlardır. Ekonomik ve sosyal konsey, çalışmalarını sona erdirdiği vakit vasıl olduğu neticeyi eylülde New-York'ta toplanacak olan Birleşmiş Mîlletler Teşkilâtı Genel Kuruluna bildirecektir.

Amerika Birleşik Devletlerinde şahsi tasarruf artıyor

Herkesin, yarma ait düşünceleri vardır. İktisatta yarma ait düşünceleri mız, yarına ait projelerimiz tasarruf şeklinde tecelli eder ki bu insanın ihtiyaçlarını aranda tatmin etmekten vaz geçerek haiz olduğu iktisadi kıymetleri istikbale muzaf olarak biriktirmesi demektir. Her ekonomide vatandaşların biriktirmiş oldukları iktisadî kıymetlerin büyük bir önemi vardır. Zira tasarruf gelirle sermaye arasında bir köprüdür. Onun için fazla tasarrufa istinat eden ekonomiler, girişecekleri yeni iktisadî faaliyetler için zarurî olan sermayeyi bulmakta güçlük çekmiyecekler demektir. Tasarruf bir yandan ferdin tasarruf etme arzusuna, diğer yandan gelire ve tasarruf terbiyesi almış olma gibi çeşitli faktörlere bağlıdır. Fakat bunun dışında bir şart da. ha vardır ki, o da uzun denilebilecek bir zaman için paranın iç ve dış kıymetini muhafaza etmesidir. Şayet para, tasarrufu kolaylaştırma fonksiyonunu ifa edemiyecek olursa tasarruf hikmeti vücudunu kaybeder. Yani simdi elde mevcut olan iktisadî servetle istikbalde elde edilecek iktisadî servetler arasında seçim mevzuubahis olamaz. Zira paradan kaçılır. Amerika Birleşik Devletleri gibi müstakar bir paraya sahip olan memleketlerde para, tasarruf fonksiyonunu, şayet tasarrufun diğer şartları mevcutsa yapabilecek durumdadır. Nitekim Amerika Birleşik Devletlerinde tasarruf sahasında geçen senelere nazaran bariz bir artış göze çarpmaktadır. Menkul kıy. metler ve mübadele komisyonunun verdiği rapora göre tasarruf mezkûr memlekette ikinci cihan harbindenberi azamî haddine ulaşmıştır. Bu yılki Üç aylık tasarruf mevduatı 3 300 000.000 dolardır. Bu rakam geçen senenin üç birinci ayına kıyasla 900.000.000 dolarlık bir tezayüdü ifada etmektedir. Tasarruf edilen meblâğların büyük bir kısmı menkul kıymetler hisse senetleri ve tahvil - şeklindedir.

Memleketimiz iktisadi bakımdan bir oluş ve kuruluş halindedir. Onun için bilhassa ekonomimizin dahili finansmana bakımından tasarrufun oynıyacağı rol açık ve barizdir. Bankacılık yurdumuzda ikinci cihan harbiyle birtikte canlanmağa başlıyan, iktisadi hayata paralel olarak gittikçe artan bir gelişme kaydetmektedir. Eğer bu gelişmeğe muvazi olarak tasarruf mevduatı da artmış olsaydı iktisadî düzen gönüllere ferahlık verici bir manzara arz. etmiş olurdu. Onun için memleketimizde şayet sermayeye heran tahvili kabil olabilecek büyük meblağlara ulaşmak istiyorsak yapılacak çok şeyler vardır. Bunların bir kısmı maarifi alakadar eder ki bu işin eğitim, terbiye yönüdür. Bunun başka bir yönü ferdin millî gelirden daha fazla bir pay almasını ilgilendirir ki bu işin inkısam ve sos yal siyaset yönüdür. Fakat bunlardan biri daha vardır ki devleti ilgilendirir. Bu yön, bakılan zaviyeye göre değişir; bir tarafı para siyaseti, diğer tarafı maliye siyaseti, öbür tarafı faiz ve kredi hadleri ile ilgilidir ki hepsinin muhassalası paranın kıymetini müteessir eder. İşte memleketimizdeki arıza buradadır. Hükümet meseleyi bu yönden ele almakla yaraya parmağını basmıştır.

Fransa da demir ve çelik! istihsal durumu

Fransada demir ve çelik istihsalinde mayıs ayı zarfında belirli bir artma husule gelmiştir. Ağır endüstrideki bu artış geçen seneye nazaran yüzde 4,5 nisbetindedir. 1938 ortalamasına göre 138'e varmaktadır ki bu, yüzde 38 bir artış demektir. Ham çelik istihsali de 173 e vasıl olmuştur. Ağır sanayideki bu istihsal bolluğu Fransaya münhasır değildir. Avrupa kömür ve çelik birliğine âza olan memleketlerin hepsinde bariz bir artma göze çarpmaktadır.

Şeker!
Adresi mi öğrenmek istiyorsunuz?

Avrupa kömür ve çelik birliğine âza olan altı memleket (Almanya, Fransa, Berelux memleketleri ve İtalya) Amerika Birleşik Devletlerinin liderliğini yaptığı hür âlemin birer parçasıdırlar. Onun için muhtemel bir harpte ağır endüstrinin oynıyacağı büyük rol herhalde kaale alınacak ehemmiyettedir ve herhalde komünistleri yerinde saydıran kuvvet hür âlemin haiz olduğu harp gücünün, yani ağır sanayi üstünlüğünün içinde gizlidir.

Mısır Sterlin sahası ithalâtını serbest bıraktı

Mısır hükümeti, sterlin bölgesinden ithal edilen eşyalar üzerindeki bütün takyidatı kaldırmıştır. Karar İngilterede gerek hükümet çevreleri ve gerekse ticaret odaları tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

Maliye ve Ekonomi Vekili tarafından imzalanan bir emirname mahiyetinde olan bu karar karşısında İngiliz Hariciye Vekâleti ve Ticaret Vekâleti memnuniyetini izhar etmiş bulunmaktadır. Ticaret Vekâletinin bir sözcüsü demiştir ki: "Kahire'den gelen bu haber doğru ise bu suretle Mısırda ehemmiyetli miktarda muhtelif eşyalara bir müddetten beridir kapalı tutulan bir pazar açılmış olacaktır."

İngiliz — Mısır Ticaret Odası Başkanı Sir Frank Sanderson da Londra Basın Bürosunun bir muhabirine Mısırın aldığı bu tedbirin iki memleket arasında ticaretin karşılıklı olarak "gelişmesine" yol açacağını beyan etmiştir.

Kabiredeki İngiliz Ticaret Odası Başkanı Mr. Goodwü'in Mısırın İngilterede ve İngilterenin de Kahirede bir fuar tertip etmesi için teklif edilen haberlere de temas eden Sir Frank, bunun harikulade bir fikir olduğuna inandığını söylemiş ve iki memleket arasında ticareti geliştirmeyi istihdaf eden bu neviden herhangi bir şeyin "iyi bir şey" olduğunu ilâve etmiştir. Sir Frank, henüz Londradaki İngiliz — Mısır ticaret odasının bu son inkişafı müzakere için toplanmadığım beyanla bu söylediklerinin şahsî fikri olduğunu bilhassa belirtmiştir.

Londradaki Ticaret Odasının Mısır kısmının başkanı olan Mr. Perrin de LPS muhabirlerinden birine Mısır hükümetinin bu hareketinin Mançester tüccarları arasında memnuniyet uyandırdığını; Mançesterli tacirlerin şimdi Mısıra uzun yıllardan beri gönderil. inekte olan çeşitli ihraç mallarının yeniden ihracına intizar ettiklerini beyanla demiştir ki:

"Mısır Hükümetinin iyi niyetinin bir delili olan bu karar takdirle karşılanmakta olup bunun ticari münasebatimizin takviyesine yol açmasını ümit ederim."

Dakikada 2.000 madeni para sayan makine

ngilterede büyüklüğü ne olursa olsun herhangi bir memleketin madenî parasından 2,000 adedini bir dakikada sayabilecek bir makine imal edilmiştir. Muayyen miktarda madent parayı saymak için bu makine evvelinden kurulmaktadır. (Bu makineyi Ingilterede Middlesex'de Enfield'de, International Coin Counting Machine Co., İmal etmiştir.)

Bu makineler, İngilterede bilhassa son senelerde gelişen yeni bir sanayiin eserleridir.

Birinci cihan harbinden evvel, hattâ ikinci cihan harbine kadar Büyük Britanyada endüstri Londranın şimalinde teksif edilmiş bulunuyor ve bilhassa kömüre dayanıyordu.

Şimdi, başkentin cenubunda ince işlerle meşgul olan, otomobil, cam âletler, radyolar, buz dolapları yapan da. ha modern, daha çok para getireni bir sanayi faaliyete geçmiştir. Meşhur motor fabrikalarından bir çoğu da buradadır.

İngilterenin harpten sonra düştüğü büyük tediye güçlüklerini» yenilmesinde bu sanayiin büyük bir rolü ol. muş ve asıl ihracat imkânları o sahalarda görülmüştür, İngilizler bu malları kendileri kullanmamış, adalarında sıkıntısı hissedilen bir çok emtia kıt'ada bol bol bulunur hale gelmistir'

Bugün İngilterede karne usulünün kalkması ancak kabil olmuştur.

Bibliyografya

Yabancı sermayeye dair

Foreign Capital Investments in Turkey = Türkiyede yabancı sermaye yatırımı" bir kitabın adıdır. Yazanı bir Türk avukatıdır: Rasim Cenani.

Yabancı sermayeyi memleketimize davet kolaydır. Ancak ona, nasıl ve hangi kanunî hudutlar dahilinde çalışacağını da anlatmak gerekir. İşte, Rasim Cenani'nin yaptığı budur. Kitapta Türkiyede yabancı sermayenin kısa bir tarihçesi yapılmakta, eski kanunlar, yeni kanun ve yeni sistem izah edilmektedir. Kitabın ikinci kısmı, şirketlere aittir. Nihayet bir neticeye varılmaktadır.

122 sayfalık kitabın fiyatı 6 liradır.

Londradaki Board of Trade Journal, 26 haziran 1954 tarihli sayısında kitaba dair çok güzel bir yazı yayınlamıştır.

BASINDAN AKİSLER

Dört kişilik bir orkestra heyeti haziranın altısından beri Sicilya adası kıyılarında küçük bir sandal içinde dolaşıp durmaktadır. Sandaldakilere dolaşmalarının sebebinin ne olduğu sorulduğu zaman güzel bir kız olan Morra şu cevabı vermiştir:

"İki ay evvel buralarda, boğazına tahlisiye simidi geçmiş bir fok balığı gördük. Zavallı hayvan, boğazındaki simitten suya dalamıyor ve gıdası olan balıkları yiyemiyordu. Hayvanları himaya cemiyetine müracaat ettik. Fakat hiçbir çare bulunamadı.

Bunun üzerine hassas bir hayvan olan fok balığını ancak müzikle teshir ederek avlıyabileceğimizi ve kurtarabileceğimizi anladık. Arkadaşlarım da fikrimi kabul ettiler. Yakında gayemize ulaşacağımızı zannediyoruz." (Reuters)

Londra senfoni orkestrasının 50 inci yıldönümünü kutlamak üzere orkestrayı Prof. Josfi Krifs isminde meşhur Hollândalı orkestra şefi idare edecekti. Bu arada Kraliçe Elizabeth ve ana kaliçenin de konser günü İngiliz festivalinde bulunacakları ilân edilmişti.

Konsere bir kaç hafta kala Prof. Krifs bir ameliyat geçirmesi lazım geldiğini söyliyerek Amsterdama hareket etti ve konsere kalamryacağını da ilâve etmeyi unutmadı. Amsterdamda profesörün sıhhatini öğrenmek isteyen gazeteciler karısının etrafım sardıkları zaman Mrs. Krips şu cevabı verdi:

"Kocam on gün evvel festival için Londraya hareket etti."

Orkestra şefinin orkestradan mı, karısından mı kaçtığı meçhuldür (U. P.).

Amerikan hava yollarına ait bir uçakta vuku bulan bir hâdise herkesi üzmüştür. Kilosu 120, boyun 1.90 olan bir genç irisi uçağa bindiği zaman yaşının 15 olduğunu hiç kimse farketmemişti.

İsmi Reynolt olan çocuk uçak kalkar kalkmaz oturduğu yerden fırlıyarak elindeki tabancayla pilotun üstüne yürümüş ve Doğru Meksikaya çek, yoksa..." diye tehdit etmiştir. Çocuğun bu hareketini gören ikinci pilot tabancasını çekerek "yerine otur, yoksa vururum" diye ihtar etmiştir. Bu ihtara aldırış etmemesi üzerine pilot çocuğu ayağından yaralamıştır. Fakat hâlâ söz dinlemiyen çocuğa tekrar ates etmek sorunda kalmış ve öldürmüştür.

Ne yazık ki çocuğun 15 yasında olduğu, yanında bulunan 12 yaşında ki kardeşiyle iddiaya girdiği ve tabancanın boş olduğu sonradan anlaşılmıştır (A.P.)

Pariste geçen haftalarda, 12 kişi birden esrarlı bir şekilde ölünce emniyet makamları telâşa düşmüşler, işle bizzat alâkadar olan Dahiliye Vekili, şüphelendiği Stalinon isimli ilâcın terkibinin bulunmasını emretmiştir.

Yapılan tetkikler neticesinde bu ilâcın F vitamini ve tenekeden mürekkep olduğu anlaşılmıştır. Komprime halindeki ilâç insanları ya zehirlemekte, ya da gözlerini ışıkta görmez hale getirmektedir. İlacın tesirinin çok katî olduğu da, satılan 2400 kutudan ancak 100 tane hap alındığı halde 12 kişinin Ölmesi ile anlaşılmaktadır (Le Monde).

*
**

Seyyahların bu sene Avrupa, bilhassa Akdeniz sahillerine yine büyük bir rağbet gösterecekleri tahmin edilmektedir. 1053 senesinde New.York, Kanada, Avrupa ve Akdeniz kıyılarını 352 bin seyyah dolaştığı halde bu

Kuyruklu çocuk
Erkek mi, kız mı?

rakam, bu sene daha şimdiden 367 bine çıkmıştır. Yine 1953 senesinde bütün dünyada 899.461 kişinin seyahat ettikleri anlaşılmaktadır.

78 yaşındaki kuyumcu William Jacques'in dükkânına giren eli bıçaklı genç bir hırsız mücevherleri çalmaya kalkışmıştır. Kuyumcu, bıçağını bıraktığı takdirde kendisi ile dövüşeceğini söyleyince 20 yaşındaki genç ve dinç hırsız, gülerek bıçağını atmıştır.

Kavga umulmadık bir şekilde neticelenmiş ve ihtiyar kuyumcu genç hırsızı tekmeliyerek, ısırarak dükkândan dışarı atmış, polise haber vermeye de muvaffak olmuştur. Hırsız, aynı zaman da silâh taşımak suçundan tevkif edilmiştir (Le Monde)

İngilterenin güzel şehirlerinden Buckingham yedi dakika içinde yarım milyon dolara satılmıştır. Şehri satın alan Bedford dükü, evleri ve tarlaları satışa çıkararak isteyenlerin bu araziye ve emlâke sahip olabileceklerini söylemiştir.

Fakat aynı günün akşamı dük, Devon civarında vurularak- ölmüş. tür (U. P.)

Sovyet hükümeti, yeni bir unvan icad etmiştir: "Kahraman anne!." Moskova radyosu ile de ilânı edilen bu unvana ancak 10.15 çocuğu olan Sovyet anneleri sahip olabileceklerdir (A.P.)

Bir sirk turneye çıkmıştı. Sirkin Ernest Goutelle ismindeki baş artisti, numara aralarında elbise değiştirirken ati ile öpüşmeyi âdet edinmişti. İlk öpüşünde halk gülüşmeye başladı. İkincisinde de kahkahalar devam ediyordu. Fakat üçüncüsünde kimse gülemedi Çünkü at, adamın dudağından bir parça koparmıştı (New-York Times)

**

Bu sene Amerikanın millî bayramım kutlayan halk arasından ölenler her senekine taş çıkarmıştır.

620 ölümün 348 tanesi otomobil kazası, 189 u yaralama, 33 ü çeşitli kazalardan ileri gelmiştir. Emniyet müdürü son 78 saat zarfında 430 kışının öldüğünü söylemiştir.

Amerikadaki "Zenci halkın tekâmülü cemiyeti" nin reisi olan Mr. Walter White, Nobel mükâfatını kazanmış buluttan zenci Ralph Bunche'un bir "Emniyet komisyonu" tarafından on iki saat müddetle sorguya çekilmiş elmasım protesto etmiştir.

Bir zenci esirin torunu olan Ralph Bunche, sorgusu akşamı Beyaz Sarayda, Amerikayı ziyaret eden Habeşistan İmparatoru Haile Selâsiye şeref ne verilen ziyafette Başkan Eisenhower ile beraber yemek yiyordu. Bu davetin maksadı, imparatora, Amerikada renkli ırklar mensuplarının en yüksek mevkilere gelebileceklerini göstermekti.

Halbuki Haile Selâsiye, kendisinin beyaz ırka mensup bulunduğunu ileriye sürmektedir.

ASKERLİK SAHASINDA

Batı Avrupa

NATO Tatbikatı

Fransada Voluceau kampında 26 nisandan 30 nisana kadar, devam etmek üzere büyük bir kadro tatbikatı yapılmıştır. Bu tatbikatlara, NATO devletleri ordularından 250 yüksek rütbeli subay katılmıştır. Bu tatbikatlar İngiliz erkânı harbiyesin deki usullere göre yapılmış ve NATO Başkumandan Yardımcısı Mareşal Montgomery tarafından idare edilmiştir.

Tatbikatlar Avrupa müdafaasının kara, den z, hava meseleleri üzerinde ve yeni silâhların tesirleri dikkate a. lınarak yapılmıştır. NATO'nun başkumandanlık karargâhım meşgul eden en mühim meselelerden birisi de, yeni silâhların kullanılmasiyle taktik doktrinlerde ne gibi değişiklikler yapılması lâzım geleceğidir,

Yeni doktrinlerin tesbiti muharebe usullerine yenilikler ilâve etmekle kalmıyacak. Kuvvetlerin terkip ve muvazenesinde değişmeler olacaktır. Bu yeniliklerin millî müdafaa bütçelerinde bazı hafiflemelere imkân vereceğini de ümit edenler vardır.

Başkumandan General Gruenther hava müdafaasının organizasyonu üzerinde mühim çalışmalar yapıldığını haber, vermiştir. Hava müdafaası NATO'ya dahil devletlerin her birinde millî kumandanlıklara ait olmakla beraber NATO Başkumandanlığı bunların koordinasyonunu sağlamaya çalış maktadır. Başkumandan. Amerikanın stratejik hava kuvvetinin müthiş kudretinden bahsetmiş ve halen muazzam bir mukabele vasıtasının mevcut olduğunu söylemiştir.

Havacılık

Kanada Hava kuvvetleri

NATO devletleri içinde Kanadanın hava kuvvetleri 4 hava sanayi ve hava eğitim merkezleri büyük kıymet taşımaktadır. Kanada, yalnız kendi müdafaasını kuvvetlendirmekle kalmayıp diğer NATO devletlerine de, karşılıklı yârdım programı gereğince yardım etmektedir. Türk hava personelinin bir kısmı da Kanada eğitim merkezlerinde yetiştirilmektedir.

Kanada Müdafaa Vekili Claxtonı'un beyanatına göre Avrupadaki Kanada hava birlikleri Sabre 5 S av tayyareleriyle teçhiz edilecektir, bu maksatla bu tayyarelerden 300 adet gönderilecek ve Kanada birliklerindeki J-47 Sabre tayyareteri NATO'ya verilecektir. Bu birliklere Amerikalılar da ayrıca J-47 motorları verecektir.

Kanada deniz tayyare birliklerinde Lockheed . P2V Neptunes tayyareleri kullanılmasına karar verilmiştir.

Hava üslerinin de genişletilmesine çalışılmaktadır. Bu maksatla 954 sonu-

Orduda iltimas kalkacak

Seyfi KURTBEK

Milli Müdafaa Vekâleti Temsil Bürosundan gazetelere bildirildiğine göre Erkânı Harbiyei Umumiye Reisi vazifesine başlaması münasebetiyle - orduya bir tamim yaymıştır. Bu tamimin - münakaşa götüren bazı kayıtlarından sarfınazar çok muvafık bulduğumuz kısımlardan biri üzerinde duracağız. Tamim orduda "... Herkesin kendi mesaisine, kendi bilgisine, kendi ahlâk ve karakteri ne güveneceği.." bildirilmektedir. Bunların mânası, iltimas, destek ve himaye olmıyacak demektir.

Orduda terfi ve tayinlerin münhasıran meslekî değer ve kabiliyet esası üzerinde yapılması meselesi, bütün dünya ordularını her zaman işgal etmiş bir konudur. Bütün ordular, tarihlerinin muhtelif devirlerinde insan kayırıcılığından muştarip olmuşlardır. Bazı ordularda ise bu iltimas ve kayırma pek geniş ölçüde olmuş ve o ordu ve millet muharebe meydanlarında bunu pek pahalı ödemiştir.

Ordu mensupları, hemen hiçbir memuriyet mesleğinde olmıyan derecede imtihanlara ve tecrübelere labidir Ahlâk bakımından hal ve hareketleri devamlı surette takip ve tesbit olunur. Sağlık durumları periyodik muayenelerle tesbit edilmiştir. Meslekî ehliyet ve kabiliyet kurslarla, okullarla, harp oyunları, tatbikat ve manevralarla mütemadiyen gözden geçirilir. Yükselmek ve muayyen vazifelerle tayin edilmek için işte bu kadar çeşitli inceleme ve muayenelerin neticelerinde ehliyet göstermek şarttır. Nazarî olarak denebilir ki, ordularda tayin ve terfilerin en âdilâne ve hakkaniyet çerçevesinde yapılması için bütün esaslar ve usuller mevcuttur.

Hasta ve beden arızası olanlar, ahlâkî kusurları görülenler, suç işleyip mahkûm olanlar, meslekî ehliyet ve liyakati kâfi görülmeyenler terfi edemezler, bazı vazifelere tayin edilemezler ve hattâ, ordudan da cıkarılırlar. Nazariyat böyle olmakla beraber hakikat her zaman böyle tezahür etmez. Bahis konusu tamim de bunun böyle olduğunu kabul ediyor ki bundan sonra olmıyacağını bildiriyor.

Ehliyet ve liyakat prensipleri ancak insan kayırma, himaye ve iltimaslarla bozulabilir. Meselâ Meksika harbi sıralarında Amerikan orduşunda kumandan tayinleri hep politika icaplarına göre yapılırdı. Fransız, ordusunda nepotizm üçüncü ve dördüncü cumhuriyette geniş ölçüde ordu zatişleri makamlarına müessir olmuştur. Diğer memleketlerden de bu konuda çok misaller gösterilebilir. Bu hastalık, bütün ordularda aynı şekilde tezahür eder: Ordu içinde lüzumu kadar kabiliyet ve ehliyet gösteremeyen. ler, manevra sahalarında, kıta kumandanlıklarında veya muharebe meydanlarında muvaffak olamıyanlar hemen politikacıların ve nüfuzlu adamların peşlerine takılırlar. Mareşal Foch bu gibiler için "askerî müşteriler" tâbirini kullanmıştır. Askerlik mesleğindeki "rate" ler, fizik veya moral kusurları olanlar, veya ehliyet ve hakkı olmadığı mevki ve vazifelere tayin edilmek isteyenler hep bu "askerî müşteri" lerdir. Bize gelince: himayecilik imparatorluk devrinde olanca genişliğiyle devam ediyordu. Meşrutiyet orduları bundan kurtulamadı. İstiklâl harbi esnasında da bazı misaller görüldü. Cumhuriyet devrinde ise tekrar çoğalmağa başladı. Hasta, mariz ve vazife görmeğe fiilen muktedir olamıyan şahıslar kumanda mevkilerini uzun zaman beyhude olarak işgal ettiler; ne kendileri çalıştılar ne de başkasına imkân verdiler. Beden kabiliyeti nizamnamesinin derhal emekliye ayrılmasını âmir bulunduğu bu gibi adamlar türlü iltimas ve destek temin etmek suretiyle en mühim millet vazifelerini paralize etmekle memlekete büyük fenalık etmişlerdir. Uzun bir mazide gördük ki, moral ve meslekî kusurları, ehliyetsizlikleri ve hattâ suçları dolayısiyle asla terfi ettirilmem asi ve mühim vazifelere tayin edilmemesi gereken şahıslar gere nüfuzlu adamların destek, himaye ve iltimaslariyle terfi ve tayin edilmişlerdir. Bu gibi "askerî müşteri" lerin taktikleri her memlekette aynıdır: Bunlar siyasî çevrelerde dolaşırlar, mümkün olduğu kadar çok insan tanımağa ve onlara "hulul" etmeğe çalışırlar. Meslekî faaliyet ve maharet sahalarındaki aciz ve kabiliyetsizlik veya kusurlarını salonlarda, briç masaları başında, eşleri ve ahbaplariyle birlikte gösterdikleri mahirane manevraları telâfi ederler. Bunlar her devrin adamı olmasını da bilirler. Devir değiştiği zamanlar bile eski devrin adamlarını ihmal etmezler. Fransada Vichy rejiminde tutunan bir çok askerler dördüncü cumhuriyette de gene "dört ayak üstüne düştüler" diye hayli şikâ-

na kadar 400 milyon dolar sarfedilecektir. Mevcut meydanların pistleri genişletilecek ve 1939 - 45 harp zamanı kullanılmış olan harp eğitim merkezleri tekrar açılacaktır. Ayrıca büyük hangarlar, malzeme ve tamir üsleri yapılmasına ve radar tesislerinin genişletilmesine çalışılıyor.

Gece av tayyaresi

İngiliz adalarının hava taarruzları için müsait olması İngilizleri hava ngiliz adalarının hava taarruzları i- müdafaasına her milletten çok ehemmiyet vermeğe sevketmektedir. Muhtelif hava müdafaa vasıta ve usulleri içinde av tayyareleri başlıca müdafaa elemanını teşkil ediyor. Bombardıman tayyarelerinin ve hususile yüksek kabiliyette gece bombardıman tayyalerinin tekâmülü onlarla karşılaşacak gece av tayyarelerinin de tekâmül ettirilmesini icap ettiriyor. Bu maksatla yapılan bir gece av tayyaresi Venom NF3 dür. Bu tayyare Amerikan elektronik muharebe cihazlariyle donatılmış olup en son radar tertibatım haizdir. Saatte uçuş sürati 630 mildir. 30.000 kadem yükseklikte 1000 milyon fazla hareket sahası vardır. Silâhları: dört adet 20 mm. lik top. Bu tayyarenin deniz vacifelerine uydurulmuş bir eşi de bahriye tarafından kullanılmaktadır.

Yeni İngiliz askerî nakil tayyareleri

Modern harpte hava nakliyatı çok büyük bir ehemmiyet kazanmıştır. Gerek kıta nakilleri gerekse ikmal nakliyatı acele hallerde ve hususiyle ikmal yollan kesilmiş kıtalar için havadan yapılmaktadır. İkinci dünya harbinde hava indirmeleriyle yapılan taarruzlarda, kuşatılmış müdafaa mevzilerine yardımlarda ve denizaşırı ikmallerde bu gibi nakliyat çok kullanılmışur. Bu sebeple modern hava sanayii nakil tayyarelerini inkişaf ettirmeğe çalışıyor.

İngilizlerin bu maksatla meydana getirdikleri yeni bir nakliye tayyaresi Beverley'dir. Bu tayyare İngiliz hava kuvvetleri tarafından sipariş edilmiştir. Tayyare dört motorlu olup küçük meydanlara inebilir. 25 ton taşır ve 132 yolcu taşıyacak şekilde de tanzim olunabilir. Aynı zamanda hem yolcu hem eşya nakli için de tertiplenebilir.

Amerikan ordusu manevrada

Her şeyden evvel cevvaliyet

Gene ses sürati

İki kişilik, her havada çarpışabilen de Havilland D. H. 110 avcı uçağı halen kraliyet donanması için geliştirilmektedir ve yapılan uçuş denemeleri esnasında sesin süratini aşmıştır.

Bu denemeler normal bileşik ve hareketsiz kuyruk yerine konulmuş olan yeni hareketli kuyruğu denemek için yapılmaktadır.

Amerika

Amerikan silâhlı kuvvetleri

Amerika Müdafaa vekili Wilson Senato Komisyonlarında Amerika silâhlı kuvvetlerinin 1955 bütçesine göre nasıl tertipleneceğini izah etmiştir. Bu izahlara göre bütçe geçen yıla nisbetle dört milyar dolar azalmış olaçaktır. Silâhlı kuvvetlerin miktar ve teşkilâtları şu şekilde plânlanmıştır: *Hava* kuvvetleri;

Temmuz 1957 de hava kuvveti 137 alay (Wing) halinde organize edilmiş olacaktır. Bunun 126 sı muharebe alayıdır.

Bahriyenin hava kuvvet, tayyare gemilerinde olmak üzere, 16 hava grupundan ve 15 denizaltı savaşı eskadronundan ibaret olacaktır. Ayrıca deniz piyadesinin de üç hava alayı bulunacaktır.

1955 hazıranı sonunda kara ordusu şöyle organize edilmiş bulunacaktır:

17 tümen,

18 alay ve muharebe timi,

122 uçak savar taburu.

Kara kuvvetlerinin bu yekûnu Kore harbindeki en yüksek seviyeden üç tümen noksandır.

1955 hazıranı sonunda deniz kuvvetleri şöyle olacaktır:

Faal filo 1080 gemi. Bunlardan 404 gemi büyük tip harp gemileridir. Bu yekûn bugünkü mevcuttan 49 gemi] noksandır ki bunun da dördü büyük] tip gemilerdir.

Deniz piyadesi bugünkü durumunu muhafaza edecektir ki, muharebeye hazır üç tümenden ibarettir.

Personel mevcutları:

1953 aralık ayı sonunda silâhlı kuvvetler yekûnu tahminen 3.402.900 idi. Bu mevcut 1955 hazıranı sonunda 3.047.000 ne inecektir. Bu azaltmalar şöyle yapılacaktır:

Kara kuvvetlerinden 308.200.
Bahriyeden 76.400
Deniz piyadesinden 28.800.

Bu azaltmalara mukabil hava kuvvetlerinin mevcuduna (57.500) ilâve yapılacaktır. Bu esaslara göre bütçe tahmini 29.842,000.000 dolardır.

yetler olmuştu. Bizde de benzerleri görülmüştür. Bu gibi ehliyetsiz fakat ehliyet yerlerine gelebilen insanlar mutlaka zararlıdırlar. Bütün ömürlerini mesleğin en çetin ve yıpratın hizmetlerinde geçirerek omuzlanndaki yıldızların her birini, hayatlarının en kıymetli yıllarını ve cevherlerini hizmet uğrunda sarfetmek suretiyle hak ederek almış olanlar bu gibi "müşteri" lerin kendileriyle müsavi tutulduğunu ve hattâ bacan kendilerini bile geçtiklerini görürlerse çok müteessir olurlar, moralleri bozulur ve kırılır. İşte Erkânı Harbiyenin bu tamimi bu bakımdan en mühim bir konuya temas etmektedir. Hiçbir ordu böyle bir mücadeleden vareste kalamaz. Bizim tarihimizde bu yolda suiistimal pek çok olduğu için herkestin fazla bizim dikkatli olmamız lâzımdır. Yalnız şunu da ilâve edelim ki nepotizm ile mücadele daha çok Vekâletin vazifesidir. Çünkü "asker müşteriler" Erkânı Harbiyenin salâhiyet ve kudretini aşan yolları bulmakta mahirdirler; bunlara ancak Vekâlet karşı koyabilir. Prensip doğru ve güzeldir. Şimdi iş tatbikine kalmıştır. Muvaffak olunacağını ümit ediyoruz.

TIB SAHASINDA

Tıb Hukuku

Dünya Tıb kanununa doğru

31.1.1953 de yayınlanan ve yürürlüğe giren 1023 sayılı (Türk Tabibleri Kanunu) nun 68 inci maddesi gereğince her yıl haziran ayının ikinci yarısında toplanması gereken büyük kongre; bu yıl da, 25.26-27 haziran tarihlerinde İstanbul Tıb Odasında üçüncü içtimanı yaptı. Bu kongrede, dört tabib ve iki diş tabibi arkadaşla birlikte Ankara delegesi olarak bulundum. Kongrelerin mutad çalışmalarını bilirsiniz: Açılış töreni, kongre başkanının ve kâtiplerin seçilişi, merkez konseyinin yıllık çalışma raporunun ve murakıp raporlarının okunması ve incelenmesi, bilançonun tetkik ve kabulu, konseyin ibrası, bütçenin tasdiki, merkez konseyinin teklif ettiği konuların müzakeresi, dilekler, kanun teklifleri, ihtiyaçların görüşülmesi, alkış?lar, ziyafet, kapanış...

Bütün bunların arasında beni en çok ilgilendiren (Türk Tıbbî Deontoloji Nizamnamesi) oldu. Geçen sene hazırlanan, fakat, ikinci kongrece kabul edilmeyen, tabib odalarına yayınlanması ve oralarca da tetkik edilmesi istenilen, bu yüzden de bir yıl geri kalan bu nizamname maalesef ve haklı olarak bu yıl da bir karara bağlanamadı. Hekimin devlet, hekimin hekim ve hekimin hasta karşısındaki durumlarını, hekimin ve diş tabibinin honorerlerini, meslekdaşlariyle ve hastalariyle olan münasebetlerini, sosyal tababet meselelerindeki ödevlerini ve nihayet ceza hükümlerini ihtiva eden nizamname 64 maddeden müteşekkildi. Hekimin sanatım icra ederken karşılaşacağı bir çok zorlukları halle çalışmakta, tamamen insani ve başkasına hayır yapmağa yönelmiş bir meslek Olan hekimliği yanlış yollardan, sapık fikirlerden, şarlatan ve simsarlardan kurtararak, Türk hekiminin uzun tarih yıllarından beri sahip bulunduğu üstün vasıflan geliştirmeği amaç edinmekte idi.

Ancak deontoloji nizamnamesini tetkik için seçilen altı tabibden müteşekkil komisyon, hazırlanan metni bir çok noktalardan tenkid ettiğinden, bu nizamnamenin İstanbul Üniversitesi Tıb Tarihi Enstitüsünün de yardımiyle bir hukukçu tarafından hazırlanmasına ve yeni alacağı şekle göre gelecek kongreye sunulmasına karar verildi.

Deonioloji nizamnamesi böylece bir yıl daha askıya alınırken benim içimde bir takım yeni ilhamlar uyandi. Hekimler, mesleklerinde tatbik edilebilecek bir deontoloji nizamnamesinin tekâmül ettirilmesinde yalnız kendilerinin salahiyetli ve âmir olduklarım ifade etmekte haklıdırlar mesleğinin icaplarını yaparken tıbbın her üyesi, kanun vazıı ve hâkim durumundadır. Düşüncelerini , ve vicdanının kendisine ilham ettiği direktifleri kaydettirebilmek için yalnız bir kâtibe ihtiyacı vardır. Yüzyılar boyunca birbiri ardı sura gelen hekim nesilleri, tıbbî deontolojinin esaslarım teşkil eden bu hukuk doktrinlerinin ölmez mesajlarını birbirlerine iletmişlerdir. Bu arada Eyppocrate'in yemini, Elme'munun duasına, ve üniversitelerimizde mezunlara okutturulan "Birleşmiş Milletler Sağlık Organizasyonu"

FİLARYOZİS

Dr. Esat EĞİLMEZ

Son günlerde gazetelerde, fil hastalığı diye isimlendirilen bir dertten bahsedilmektedir. Bu aslında tropik ve sübtropik bölgelerin hastalığıdır. Çinde, Hindistanda, Kalkuta civarında, Afrikada, Filipinlerde, Samoada, Queensland'da bazı şehirlerde andemik olarak bulunmakta dır. Bazı mutedil memleketlerde de meselâ, Paris, İspanya, Sicilya, güney ve kuzey Amerikada rastlanmıştır. Yurdumuzda bulunduğunu gösteren yayınlara elimizdeki literatürde tesadüf etmedik. Ancak 2 - 2,5 ay kadar Önce Alanyadan sevkedilen bir erin durumunun Haydarpaşa askeri hastahanesinde incelenmesiyle ilk defa bu hastalık teşhis edilmiş oluyor. Bu erde görülen hastalık belirtisi idrarının süt gibi beyaz olmasıdır, İdrar, lenfanın karışmasından ötürü bu manzarayı almıştır. Buna şilüri lenfa işeme deniliyor.

Bu vakanın haber alınması üzerine devlet Alanyaya bir hekim grupu göndermiştir. Bu ekip kazanın bütün köylerini (62 köy) sistematik olarak taramağa başlamışlardır. Bu suretle merkez kazasiyle dört köyde on sekiz vaka tesbit edilmiş bulunmaktadır. Bunlardan on dördü eski vakalardır ve hastalıkları sekel halindedir. Geri kalanları akut vakalardır ve kanlarında filarya tesbit edilmiştir. Klinik olarak belirtiler ayaklardadır. Yani hastaların ayakları fil ayağı gibi şişmiş, büyümüştür.

Bu hastalığı yapan Flaria banc rofti, Wuchereria bancrofti yahut Füaria nocturna denilen bir parazittir. Bu parazitin, erkekleri 35-40 mm. uzunlukta, 0 1 mm. kalınlıktadır. Dişi* kurt daha uzun ve daha kaimdir. (50.65 mm. uzunluk, 1.5-2 mm. kalınlık).

Eriskin parazitler, lenfa damarlarında, lenfa bezlerinde, testis, epididimis, meni kordonu, karaciğer, akciğerler, böbreklerde yaşarlar, Yavru kurtlar (mikrofilaryalar) kanda, daha ziyade geceleri bulunur. Bu parazitin insandan insana geçmesinde bir çok sivrisinek cinsleri aracılık eder. Parazit önce hasta insanları sokan sivrisineklere, bunları mide, göğüs adaleleri ve dokularına geçer. Sonunda sivrisineklerin hortumlarına gelir, yerleşir. Bu sivrisinekler sağlam insanları soktukları zaman hortumlarından kurdu, kan dolaşımına dökerler. Buradan da, kurtlar, insanın lenfa sistemine ulaşarak çeşitli bozukluklar yaparlar. Önce lenfa yolları tıkanır, bir lenfanjit ortaya çıkar, lenfa bezleri büyür, ateş yükselir. Bu lenfanjit nerede olmuşsa o kısımda şişlikler görülür. Bacaklar, husyeler, kadınlarda döl organları ileri derecede şişer. İşte bu duruma fil hastalığı denemektedir (elephantiasis).

Bir de hastalarda idrar zaman zaman süt gibi, çıkar. Göğüste ve karında da bu şekilde beyaz bir mayi toplanabilir. Bütün bunlar o civarlar daki lenfa damarlarının parçalanarak beyaz kan da denilen lenfanın ortaya çıkmasından ileri gelmektedir.

Hastalığın teşhisi kolaydır. Kanda, idrarda veya lenfada mikrofilarya demlen yavru kurtları mikroskopla görmek kabildir. Bu cins filarvanın geceleri kana çıktığım hesaba katarak damla kanı bu sırada almak icap ettiğini de unutmamak lâzımdır.

<u>Hastalıktan korunma</u>.

Sivrisinek mücadelesi yapmak lâzımdır.

İlâçla tedavi.

Antimuvan preparatları kullanılır. Hepsini savmağa değmez. Ancak ikisi mühimdin

Antbiomaline: 15-30 gün kadar % 6 solüsyonundan her gün 1 cc, kaba ete şırınga edilir.

Fouadin (Bayer) de yine bir antimuvan türevidir. Kral Fuad'in adına izafe edilerek bu isim verilmiştir. Kullanılışı evvelkine benzer

Stevenson ve arkadaşları Hetrazan denilen yeni bir ilâçla iyi sonuç aldıklarım söylemektedirler. Bu ilâç ağızdan kilo başına 0.5-2.0 miligram kadar günde üç defa alınmaktadır. Tedavi süresi üç günden 22 güne kadardır.

Filaryadan ileri gelme lenfanjit hallerinde sülfamidler ve intibiyotikler kullanır.

Elefantiyazis varsa cerrahi yollardan tedavi edilecektir.

nun hazırladığı yemini misal olarak gösterebiliriz. Bunlar deontolojinin sentez ve esasını teşkil etmektedirler. Fakat hekimin, meslekî icraatının teminat altına alınabilmesi için ödevlerine karşı vicdan sorumluluğu duyması yetmez. Meslek içinde itaat edilen tıbbî deontoloji kaidelerinin dıştan gelecek tecavüzlere karşı da korunması lâzımdır. Ancak hekimin vicdan sorumluluğu, hukukî bir mahiyet alıp kanunlaştıktan sonradır ki bu korunma temin edilmiş olur. İşte bu işin temini, yani devamlı ve sabit bir statü sağlamak suretiyle kanun vaz'ı hukukcuya düşer. Prof. Louis Trotabas, hukukçunun bu durumunu şu sözlerle ifade etmektedir: "Hukukçulardan kurtulamazsınız. Her ilim kendi konusunun sınırları içindedir. Fakat hukuk alanı sonsuzdur. İlmî bir buluş, lâboratuvardan çıkar çıkmaz, sosyal hayatta tatbikatının korunabilmesi için cemiyetler arasındaki düzeni sağlayan hukuk prensiplerinin himayesine girer "

Görülüyor ki şimdiye kadar yalnız kendi vicdanının himayesinde kalmış olan hekime, hukukçu meslek ve ihtisasiyle ilgili kesini formülleri ortaya koyarak bir statü kurmak suretiyle yardım edecektir. Tıbbın ve hukukun bu müşterek çalışmaya başlamasının zamanı çoktan gelmiştir. Sadece bir deontoloii nizamnamesi hekimi haricî tesir ve baskılardan korumağa yetmez. Hekim, bu işi, bütün nizamnamelerden önce, yalnız kendi iç güdüsü ile ve vicdanından aldım direktiflerle yapıp durmakta idi. Nizamname mahdut manalı bir şeydir. Hakikatte bir kanuni lâzımdır. Bu kanunun milletlerarası bir teşekkülde hazırlanması gerekir. İşte böyle bir hukukun kodifiye edilmesi için senelerdenberi gayretler sarf edilmektedir. Daha 1921 de Brükselde toplanan birinci enternasyonal askeri tababet ve eczacılık kongresinde birinci dünya savaşında elde edilen tecrübeler gözden geçirilirken, milletlerarası tababet hukukunun lüzumuna dikkat çekilmiştir. Nihayet 1930 dan 1939 a kadar devam eden çalışmaların sorunda Monaco prensi Louis II nin himayesinde (Tıb - Hukuk Komisyon) u doğmuştur. Bu komisyon ardarda Liege, Monaco, Luxenburk'da toplanmıştır. Komisyonun statükosu gözden geçirilecek olursa şu maddeler dikkati çeker:

Madde 1 — Orduların savaşması halinde insan hayatını ve faiklarını koruyacak ve bunlara hürmeti sağlayacak pratik neticeleri ortaya koymağa müsait tek çare, hekim ve hukukçuların bir arada çalışarak bazı esaslar tesbit etmeleridir.

Madde 2 — Bu amaçla; savaş halinde boyun eğilmesi gereken insanlık kaidelerini tetkik etmek üzere hekimler ve hukukçulardan müteşekkil bir komisyon kurulmuştur.

Madde 3 — Bu komisyon 10 üyeden teşkil edilmiştir. Bunlardan 6 sı tabib, 4 ü hukukçudur.

Madde 4 — Komisyon bir başkan, iki başkan yardımcısı ve bir sekreter den ibaret bürosunu kendisi seçer Bu büro, komisyonun faaliyetlerinin devamını sağlar.

Madde 5 — Komisvon tıp ve hukukun işbirliğine lüzum görülen olaylarla meşgul olacaktır. Çalışmalarının düzenlenmesinde gerekli ve faydalı saydığı yardımcıları kendisi bir araya getirecektir.

Nihayet, 1952 yılının 20 mayısında genel bir toplantı yapan ve demirperde gerisi hariç olmak üzere dünyanın hemen bütün memleketlerini temsil eden dünya sağlık organizasyonu (O. M. S) in 68 delegesi her memleketten çağırılacak kalifiye ve mütehassıs personelin yardımiyle milletlerarası tıb hukukunun bir kanun halinde hazırlanmasına oy birliğiyle karar vermişlerdir. Bu suretle milletlerarası askerî tababet ve eczacılık komitesinin ve bunun yarattığı Monaco tıb . hukuk komisyonunun 20 yıldanberi yaptıkları sürekli çalışmalar 700.000 hekimin dahil bulunduğu dünyanın en büyük sağlık organizasyonuna intikal etmiş bulunmaktadır. Şimdi, O. M. S.; teşkilâta girmiş bulunan memleketler arasında bir anket açmıştır. Bu ankette milletlerarası tıp hukuku ile meşgul müesseseler bulunup bulunmadığı ve bu konu ile ilgilenen kimselerin isimleri sorulmaktadır. Biz bu suallere ma alesef menfi cevap vermek zorunda kaldık—Dr E E

İngiltere

Bir Türk Doktoru

Ankara Üniversitesi Çocuk Sıhhat Müdürü Dr. İhsan Doğramacı, İngiliz Kültür Heyetinin delaletiyle halen İngilterede olup 4 ağustosa kadar, İngilterenin çocuk sıhhat yurtlarının idare, teşkilât ve faaliyeti hakkında dört haftalık bir tetkikte bulunacaktır.

Dr. Doğraman Londrada Kraliyet Koleji Hastahanesinde kan verme birliğini ziyaret edecektir. 20 temmuzda Dr. Doğramacı Carshalton'da Kraliçe Mary Hastanesinin Cerebre . Palsy birliği ile Tover Bridge Çocuk Mahkemesinde misafir olarak bulunmuştur. 25 Temmuzdan 28 Temmuza kadar Birmingham'ı ve 29 Temmuzdan 2 Ağustosa kadar da Edinburg'u ziyaret edecektir. Çocuk doktoru olarak Amerikada çalışmış bulunan ve Türkiye, Almanya ve Amerikada neşredilen tıp mecmualarında raporları neşredilmiş olan Dr. Doğramacı Amerikan çocuk doktorları akademisinin ve Alman Çocuk Doktorları Cemiyetinin bir üyesi ve Ekuador Çocuk Doktorları Cemiyetinin de fahrî âzası bulunmaktadır.

Dr İhsan Doğramacı İngilteredeki tetkiklerinden evvel ve sonra Avrupanın bazı şehirlerinde toplanacak mesleğiyle ilgili konferanslarda da bulunmak üzere bu seyahati yapmaktadır.

BİR HİKAYE

HİNDİ İSYANI

Yazan: Gerhart Herrmann Mostar

Çev: Orhan Remzi Yüregir

Bu asrın başındaydı, Noelden evveldi ve Sırbistan krallığının merkezi Belgrad her zamanki gibi pek soğuktu, ayni zamanda gayri tabiî olarak . sükûnet içindeydi. Bir Balkan harbinden bahsedilmiyor, bir dünya harbi ise kimsenin aklından bile geçmiyordu. Keza hükümet krizlerinin de — yine gayri tabii olarak — sonu alınmış, hattâ Obrenoviç ailesi ile Karayorgieviç ailesi arasındaki krallık mücadelesi iyice tavsayıvermişti. Ama bütün bunlara rağmen Belgraddaki konağında oturan ve Obrenoviç ailesinden olan kral, Karayorgieviç'lerin adamları tarafından öldürülmek korkusu içinde kıvranıp duruyordu. Daha sonraları bir Sırp tarih profesörü ile Balkan prenslerinin veyahut Balkanlı kralların daima suikaste uğradıkları mevzuu üzerinde münakaşa ettiğim zaman bu profesör bana Sırp krallarının ancak yüzde onunun normal bir ölümle hayata veda ettiklerini, geriye kalanların ise ya bir suikaste veyahut da yabancı diyarlarda canı verdiklerini söylemişti. Yukarıda da söyledik ya, Sırbistan krallığında . tabiî olmayan - bir sükûnet vardı ve "Boziç"e yani Noele dört hafta kalmıştı.

Ancak, karlarla bembeyaz olmuş Belgrad şehrinde hiç kimse, Ziraat Nazırının günlerden beri uykusuz kaldığının farkında değildi. Bu uykusuzluğun sebebi de dış politika idi. Cenup Slavları, Habsburgların merkezi olan Viyanaya "Beç" derler. İşte bu Beç şehrinin zimamdarları bundan böyle Sırbistandan hindi almamaya karar vermişlerdi. Avusturyalılar bu hindi ihracının Sırp köylüleri için hayati bir değer olduğunu ve Sırp köylüsünün aşağı yukarı hindi satımı ile geçindiğini biliyorlardı. İşte o kocaman Avusturya — Macaristan imparatorluğu küçük Sırk krallığını kuvvet zoru ile dize getiremeyince bu iktisadî tedbire başvurmuş ve onu bu suretle çökertmek yolunu tutmuştu. Eğer hindi ihracı duracak olursa köylülerin hali dumandı, Köylülerin hali dumanı olunca da bir ihtilâlin çıkması mukadderdi. Ziraat Nazırı yelyepenek yelken kürek, doğru Harbiye Nazırının yanına koştu. Noelin gelmesine şu kadar gün kaldığı halde yüzbinlerce bindi satılmamıştı, Köylüler sızlanıyorlardı. Alçak Avusturyalılar bu hindileri satın almamakla zavallı Sırp köylüsüne en büyük darbeyi indirmişlerdi. Ziraat Nazırı bunları sayıp döktükten sonra, asıl mevzua girdi, Sırp ordusu, bütün şecaat ve cesaretine rağmen fena giyimli ve fena silâhlı bir ordu idi, üstelik de fena gıda alıyordu. Ordunun hergünkü yemeği, etsiz, yağsız kuru fasulya çorbasıydı. Böyle fena beslenen bir ordu ile, imkânı yok Avusturyaya hücum edilemez ve Habsburgların çanına ot tıkılamazdı. Şu halde asker iyi gıda almalıydı, bunun için de bol bol hindi eti yemeliydi. Bu hususta bir karar verilirse bir çok faideler elde edilmiş olacaktı. Evvelâ satılmayan hindiler orduca satın alınacak ve köylüler bu şekilde para kazanacaktı, sonra ordu iyi gıda alacak ve böylece kuvvetlenen askerler alçak Avusturyalıları kolayca tepeliyeceklerdi. Harbiye Nazırının bu işe aklı yattı ve emirnameyi imzaladı.

Ertesi gün bütün birliklerin mutfaklarına yüzlerce besili hindi gelmeye başladı. Askerler sevinçlerinden bayram yapıyorlardı. Hindiler hakikaten yağlı ve nefistiler. Hudut boylarındaki birliklerin askerleri karanavadan yağlı hindileri yedikten sonra ağızlarını silip ayağa kalkarak karşı tarafa "Dole Austria", (Kahrolsun Avusturya) diye bağırıyorlar, sonra Belgrad istikametine dönüp "Zivela Sırbia", (Yaşasın Sırbistan) diye haykırarak izharı şadumana eyliyorlardı; aradan bir hafta geçmişti. Bu bir hafta içinde hergün hindi yemek hoş bir şeydi. Fakat İkinci haftada yine hindi yemeği ile karşılaşılınca birliklere bir sükût arız oldu. Kuru fasulya çorbası onların burunlarında tütmeye başlamıştı. Üçüncü hafta yine ortaya hindi yemeği konunca birlikler mırıldanmaya başladı. Askerler artık o nefîs, besili bindilere nefretle bakıyorlar ve bunlara el değirmiyorlardı. Ah, neredesin kuru fasulya çorbası!. Bu hale artık tahammül edilemezdi ve Noelden bir gün önce, bardağı taşıran damla da ortaya çıktı. Bunun kabahati de tabiî genel kurmay başkanındaydı. Genel kurmay başkanı hudut boyundaki bir alayı ziyaret ettiği zaman bir nutuk çekmişti:

"Noelde her birliğe üzüm şırası verilecek!."

"Ziveo!.." (Yaşasın..)

"Noelde her birliğe yeni çizmeler dağıtılacak!"

"Ziveo!."

"Noelde her birliğe hindi eti verilecek!"

Hayret, askerden bu defa hiç bir ses çıkmadı. Bütün kışla derin bir sessizliğe gömülmüştü. Eyvahlar olsun, bu sükût hayra alâmet değildi. Genel kurmay başkanı sapsarı bir halde kürsüden indi. 'Ben ne yaptım?" diye kötü kötü düşündü. Bu sükûtun bir mânası, hem de kötü bir mânası olsa gerekti. Hakikaten ertesi günü, yani Noel günü fırtına patlak verdi. Hudut boyundaki bu alay harekete geçti ve sabah karanlığında Belgrada girip, kralın konağının önüne dayandı. Kral henüz uykudaydı. Bağrışmaları, gürültüleri işitince dehşet içinde yatağından fırladı. Hiç şüphesiz Karayorgieviçler konağı basmışlardı. Bu askerî isyanda canını kurtarması çok güçtü. Gecelik entarisinin üzerine sabahlığını alıp titriyerek balkona çıktı ve sordu:

"Ne istiyorsunuz?"

"Haşmetmeap, Allah aşkına artık şu hindi yemeğini kaldırın, bize kuru fasulya verin."

Kral rahatlamıştı. Demek asiler Karayorgieviç hanedanım istemiyorlardı. Hemen içeriye girip bir anda üniformasını giyindi, sonra tekrar balkona çıktı.

'Derhal Ziraat Nazırını azledeceğim ve sizlere kuru fasulya verilmesini emreyleyeceğim."

"Ziveo Kralj!." (Yaşasın kral).

Taht kurtulmuştu, Avusturya kurtulmuştu. Fakat Ziraat Nazırı kurtulamadı, o gün vazifesinden azledildi. Ordu Noel gününü hakiki bir bayram havası içinde geçiriyordu. Çünkü yemekte kuru fasulya çorbası vardı.

DİLCİLİK ALEMİNDE

Kurultay

toplantı başlamadan

İnkılâpçı, imtiyazları ortadan kaldıran, sınıf farkı tanımıyan bir ülkede demokrasi ruhu süratle gelişir, alalalık çabucak boy atar. Türkiye, cumhuriyetin ilâniyle birlikte böyle bir yurt olmuştur. 'Türkiye Cumhuriyeti" deyimi aynı zamanda bir muasırlaşma, bir kültür değişimi, bir yenileşme ve yücelme mânâsını da içine almaktadır. Bu bakımdan yapma, hayat kuvveti gevşek, aristokrat birçok müessese ile birlikte arapça ve farsçanın devamlı tesiri altında serpilen "edebi türkçe", "osmanlıca" da değişen sosyal şartlar, ve pedagojik atmosfer karşısında ayakta zor tutunabilirdi. Bunu en iyi sezenlerden bir başlıca şahsiyet, bir çok problemde olduğu gibi, Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Dil meselesi, Atatürk'ün arzusu üzerine, 1928 de yeni Türk alfabesi kabul edildikten az sonra ve onun biraz da bir neticesi olarak milli bir hareket halinde, eski dağınık gayretlerden farklı karakterde ve resmen denebilecek bir kılık içinde ele alınmıştır.

11 temmuz 1932 de, yani tam yirmi iki yıl önce. Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal'in, bir akşam üstü yanındakilere:

"— Dil İşlerini düşünecek zaman da gelmiştir..." demesiyle ve 12 temmuz gününde formalitelerinin ikmali üzerine. Dil Kurumu, resmen teessüs etmiştir. İlk adı Türk Dili Tetkik Cemiyeti" olan bu teşekkül, evvelâ Tarih Kurumunun bir kardeş varlığı şeklinde gözükür ve onun nizamnemesini isim ve gaye müstesna, benimser Bugünlerde Cemiyetin maksadı: Türk dilini tetkik ve elde edilen neticeleri neşir ve tamim etmektir".

Bu cemiyetin memleket sümul bir genişlik kazanması 26 Eylül 1932'de, kurulusundan iki buçuk ay sonra Dolmebahçe Sarayında toplanan ilk Kurultayı ile baslar. "Kadın erkek her Türk yurttaş T. D. T. C. nin âzasıdır. Kerdisini Kurultaya çağrılmış saymalıdır" şeklinde bir maddeyi davet beyannamesine koyan ve bunu besin yoluyla ilân eden bir teşekkülün, hele destekleyeni Atatürk olunca akisler yapmaması, taraftar toplamaması ve faaliyet sahasını genişletmemesi mümkün mü idi?.. Nitekim ilk Kurultay debdebeli, tartışmalı olmuş, nizamnamesi kabul edilerek merkez heyeti seçimi ile 5 Ekim 1932 de kapanmış ve müteakiben zengin, dalgalı ve aktif bir dil üzerinde çalışma hayatı doğmuştu.

Atatürk saglıgında daha iki kurultayın toplandıgını gördü. Bu arada Güneş - Dil Teorisi ortaya atıldı. Türk dilinin, tas ve maden devrinde, kültür kelimelerini göç yoluyla yeryüzündeki dillere yayan eski ve büyük bir kültür dili olduğu, bu bakımdan

Sade ve temiz türkçeye doğru

Dr. Abdülkadir KARAHAN

Eskilik, yapısının sağlamlığı, fiil çekimlerindeki zenginlik, eklerle kökler arasındaki uyuşma bakımlarından türkçe, dünya dilleri içinde, ön plânda gelir. Türkler, islâm medeniyeti çerçevesine girdikleri vakit, ilk önce, dillerinin güzellik ve sadeligi işinde titiz davranmışlardır. Kâşgarlı Mahmut'dan, Yunus Emreye kadar bir hayli bilgin ve sanatkârın eserlerinde — düşünce veya iş halinde — bunu müşahede etmek kolaydır. Fakat zamanla ilim dili arapçanın, edebiyat dili farsçanın geniş tesirleri altında kaldı. Bu iki dilden bir çok kelime ve gramer kaidesi güzelim yazı diline geçti. Batı türkçesinin yazı dili olarak gelişen melez hali, bir marifet telâkki olundu. Aşık Paşalarını, Ahmet Daî'lerin bir dereceye kadar sade ve samimî olan ifadeleri, yerlerini; Şeyhî ve Ahmet Paşalardan sonra Baki'lerin, Nefi'lerin ağdalı, sun'î söyleyişlerine terk etti.

Bu melez, anlaşılması kolay olmıyan, okuyup yazmaya âdeta bir nevi lüks mahiyet kazandıran yazı diline karşı, Tanzimata kadar, şuurlu ve prensipli bir mücadele arzusu duyulduğu güç söylenebilir. Edirneli Nazmi veyahut Tatavlalı Mahremî'nin yabancı sözlerden arınmış türkçe nazımları, Nabi gibi sanatkârların bol lûgatlı şiilerden şikâyetleri, sez şairlerinin halk ağziyle türküler söylemeleri... plânlı bir çalışma, Osmanlıcaya isyan mânalarına alınabilmekten uzaktır. Asıl tepki, hem de şuurlu ve esaslı olarak Tanzimat edebryatçılariyle, Şinasiler, Namık Kemal'ler, Ziya Paşa'larla başlar. Bu zatlar, halka faydalı olmayı, hiç olmazsa gazete havadis ve fıkralarının kolayca anlaşılmasını isriyorlardı Münşivâne üslûbun artık devri ge civordu. Herkesin anlayabileceği bir dille yazmak, hevesi ciddî ve samimî olarak uyanmıştı. Türkçesi bulunm sözlerin arapça veya farscalarından vazgecilmek, Türk dilinden yabancı kaideleri atmak bir tartışma, bir mücadele mevzuu ölmuştu.

Böylece zamanla sadeleşmeği arzu edenlerle istemeyenler açıkça belirdi. Sözde ve eserde bu zihniyet çarpışmalarının meyveleri kendilerini göstermeğe başladı Eskiye bağlı olanların karşısına, yabancı kelimeleri hemen toptan kovmaya taraftar "tasfiyeciler" çıkmıştı. Gerçi evvelâ tasfiyeciler yenilmiş gözüktüler, Ama milli dil şuuru artık almış yürümüştü. Bayrak elden ele, nesilden nesle teslim edilecekti.

Öyle de oldu. İkinci Meşrutiyetin Türk dilinin sadeleşme ve güzelleşmesine de hayrı dokundu. İstanbulda Türk Derneği", Selanik'te "Genç Kalemler" birer kıpırdama idi. Hele ikincisinin tesir ve nüfuz hududu epeyce geniş oldu. Daha evvel Şemseddin Sami gibi Türk diline cidden unutulmaz hizmetler yapmış bulunan nadir şahsiyetlerin mesaisi, az çok, müsait bir zemin de hazırlamıştı. Ömer Seyfeddin'in "Yeni Lisan" dâvası, belki fiyle ilmî temellere dayanmak iktidarından mahrumdu. Fakat "konuşma lisanile yazı lisanını birleştirmek" gayesi güzeldi, faydalıdı. Bilhassa Ziya Gökalp'ın bilgisi, görgüsü, fikr.i takip sahibi oluşu,-"güzel dil, türkçe bizi" diyerek "en saf, en ince türkçenin, İstanbul konuşmasının üzerinde durması, dilimizin sadeleşme, özleşme hamleleri arasında anılmak gerek. Böylece tanzimatçılarda daha çok fikir olan, istek olan şeyler, artık eser, iş halinde gerçekleşiyordu.

Bunlar azımsanacak nesneler olmamakla beraber, yeter de değildi. Grameri osmanlıca sarf ve nahiv olmaktan kurtarmak, imlâ meselesini çözmek, okuyup yazma nisbetini arttırmak, yabancı kaidelerden sıyrılmak, dil problemini bütün cepheleriyle kavramak zamanı gelmişti.

Bu da Cumhuriyet Türkiyesine nasip oldu: Yeni Türk Alfabesi kabul edildi; arapça ve farsça öğretimi, orta öğretimden kaldırıldı. Nihayet Türk Dil Kurumu kuruldu. Gerçi "Güneş-Dil Teorisi" gibi çok münakaşa ve söz götürecek hareketler, "vur deyince öldüren" kraldan cok kralcılar da görüldü. Fakat taşkınlıklara, aşırılıklara rağmen Türk dilinde yüz yıl öncesiyle mukayese kabul etmez bir gelişme ve serpilme mevcut olduğu da gün gibi aşikârdır. Buru şahıslara, maletmekten fazla, milletin uyanışı, maşeri vicdanın arzusiyle açıklamak daha yerinde olur. Türkçeyi "Şiir ve insan" adlı makalesiyle savunan Ziya Pasedan, "ülkesini yabancı boyunduruğundan kurtarmasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı tesirlerden koruyacaktır" inancında olan aziz Atatürk'e kadar, bir cok sevdiklerimizin sade ve güzel türkçe ufuklarına yönelmemizde hizmetleri büyüktür Bu hizmet halkalarına "umumun fevzi" için çalıştıgı söyleyen essiz şairimiz Fuzuli'den başlamak ve onları rahmetli hocamız Ragıp

yabancı sandığımız birçok kelimelerin esasta türkçe olması mümkün bulunduğu" ileri sürüldü. Fakat bu tez tutmadı. Araştırma ve yakıştırmalar müsbet netice vermedi. Bundan vazgeçildi.

Nihayet başka kurultaylar da toplandılar. Bunlar arasında 1942 deki dördüncü ve 1951 deki altıncı kurultaylar pek hararetli olmuştur. Hususiyle bu son kurultay olağanüstü de olduğundan ve Dil Kurumuna yeni bir cephe ve veçhe tayin ettiğinden müstesna bir ehemmiyet arzediyordu.

Son adı ile Türk Dil Kurumu hakkında ileri geri çok şey söylemek imkâna vardır. Fakat objektif düşünülürse şu gerçek kabul edilir sanırız: Dil Kurumunun geniş ölçüde gayretleriyle ve aydınlarımızın faaliyetleri neticesinde dilimizde yalnız "sadeleşme" temayülü merhalesinde kalınmamış, bir "özleşme" hamlesi başlamış ve yürümüştür.

Türk dili arınma yolunda ilerlemektedir. Henüz istenir derecede olmamakla beraber, terim işlerinde bir düzelme mevcuttur. Bir ilim dili olmak işi üzerinde kapılar yoklanmaktadır. "Tarama Dergisi", "Derleme Dergisi" gibi eserler, bilhassa Anadolu ağızları üzerinde toplamalar, lehçelerle yazılı eski antıların ve yaşıyan lehçelerin kelime kaynaklan gösterme cepbesinden ehemmiyetlidir. Osmanlıca Türkçe ve Türkçe Osmanlıca sözlükler, hele Türkçe Sözlük" osmanlıca kelimelerin türkçe karşılıklarını bulmada, yaşıyan türkçenin kelime ve terimlerini görmede çok hizmet edebilir.

Dil Kurumu, son olağanüstü kurultaydanberi doğru yolu seçmişe benzer. Artık mânâsız bir tasfiyedlik üzerinde ısrar edilmediği kolayca müşahede edilebilir. Türkçeyi istiklâline kavuşturma, baskılardan kurtarma azmi normal şekilde ve itidalle inkişaf etmektedir. Türkiye türkcesi, kendisinin hakkı olan ana mevkidedir. Halk dilinden, diğer lehçelerden zaruret oldukça faydalanmak mahzurlu olmadığından, bunlara da, ama muayyen ölçü içinde, başvurulmaktadır. Türk dilinin örgüsünü bozmamak zarureti ve türkçede kelime üretme ve türetmenin klâsik tipi gözden ırak tutulmamaktadır. Dil duygusu ve zevkin bir kriteryum olduğu unutulmamaktadır. Bütün bunlar hayra alâmettir. Yalnız bu mütalâalar, Türk Dil Kurumunun kusurları olmadığı, hataya düşmediği mânâsım asla tazammun etmez. Daha düzeltilecek noktalar haylidir.

Kurultayda basın yeri
Dili de bunlar ıslah edecek!

Şimdi Yedinci Dil Kurultayı içindeyiz. Gönül, Yönetim ve Yürütme Kurullarının daha dikkatle seçilmesini, dil, edebiyat ve sanat hayatımızda sevilmiş ve eser vermiş şahsiyetlerin bu kurullara deha çok nüfuz etmeleri imkânlarının hazırlanmış olmasını dilemektedir.

Bu isteğe Yedinci Kurultaya başarı ve Kuruma hayırlı bir istikbal temennisini de eklemeliyiz.

Bugünkü Pandomima

19 Temmuz pazartesi günü öğle ajansı şu kısa haberi verdi: "Yedinci Dil Kurultayı delegeleri bugün Anıt Kabri ziyaret etmişler, saygı duruşunu da bulunmuşlardır. Bu ziyaretten sonra, delegeler Dil . Tarih ve Coğrafya Fakültesine gelmişler, fakat toplantının yapılabilmesi için gereken nisap olmadığından Kurultay y a r ı n sabah toplanmak üzere dağılmıştır."

"Nisap olmadığı için..." Bu üç kelimenin içine sıkışan bazı mühim hâdiseler o gün Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinin konferans salonunda, koridorlarında cereyan etti Toplantı günlerdir bekleniyordu. C.H.P. mensuplarının ekseriyeti teşkil ettiği Dil Kurumunun bu Kurultayında mühim "çatışmalar" olacaktı. D. P. li unsurların Dil Kurumunun — C H. P. lilerin hâkim olduğu son tesekkül — Yönetim Kurulunu ele geçirmek için faaliyete geçtikleri biliniyordu, fakat azınlıkta idiler. C.H.P. li bazı genç elemanların da — yaşları değil, başları — Yönetim Kurulunu yıkmak istedikleri söylenenler arasında idi.

Kurultayın ilk günü "fiyasko" ile neticelendi. Nisap doldurulamadı. Yönetim Kuruluna hâkim olan yaşlı C. H.P. li grup — tâbir "karşıtlarının" dır — her türlü gayrete rağmen, ekseriyetsiz bir toplantıyı açmağa muvaffak olamadı. Halbuki gelen delegelere yüzer lira verilmişti; merkez yüzer liraya rey kazanmağa çalışmıştır.

Kurultaydan bir gün evvel Ankara Palasta Esat Mahmut Karakurt (C H. P adayı. Yeni Sabah Muharriri) ile Enver Ziya Karal (Prof., C. H. P. adayı) uzun uzun konuştular, son temaslarını yaptılar. Netice: Yönetim Kumlunun arzusuna mâni olmak, her şeyden evvel hesap sormak! Atatürk'ün parasiyle işliyen Kurumun paralarının hesabı sorulacaktı.

Yönetim Kuruluna hâkim olanlar, ekseriyetin bulunmayacağını biliyorlar dı. Hem de, aylardır biliyorlardı. Genel Merkeze iki kişi hâkimdi, daha doğrusu bu iki kişinin birisi idareyi elinde tutuyordu: Agâh Sırrı Levend (Genel Sekreter). Levend ile birlikte Hakkı Tarık Us (Kurumun Başkanı).. Düşündükleri suydu: Ekseriyetsiz bir toplantıda, ekseriyeti kendi lehlerine çevirdikleri ve toplayabildikleri takdirde, raporlar kabul edilir, fikirler istedikleri yöne doğru gidebilirdi. Bu düsürce ile Yönetim Kurulunun bir toplantısında, Kurultaydaki ekseriye. tin varlığı veya yokluğunun Başkan Hakkı Tarik Us'un "gözlerinin kudretine" bırakılması tezi ileri sürüldü. Enver Ziya Karal itiraz etti, yoklama e s a s ı n ı n şart olduğunu ileri sürdü.

Hakkı Tarık Us'un, — kendisi gözlüklüdür — toplantı salonuna baka-

Hulusi'ye kadar uzatmak da kabildir.

Bugün dilimiz artık geniş ve güzel ifadeli olmanın doğru yolu üstünde gözüküyor. Bilhassa genç sailrerimizin, hikayecilerimizin türkçeleri, bazan imrenilecek, özenilecek kadar sade, arı ve güzeldir. Yalnız nazma nisbetle ne yazık ki nesir gevşektir, kifayetsizdir. Ama zamanla, alın terile süslenmiş çalışmalarla ve ilmî araştırmalarla yeni imkânların belireceğine, daha başarılı bir dil istikbaline doğru yürüdüğümüze inanmamak için de sebep yoktur.

cak, "ekseriyet" vardır diyecekti. Toplantı açılacak, Yönetim .Kurulunun raporu kabul edilecek, komisyonlar kurulacak, sonra Kurultay faaliyeti yavaşlıyacak, hesaplar, kitaplar ve yeni para tevzi fonları istenilene uygun çıkıp gidecekti. Bir dürt sene için daha...

Hakkı Tarık Us'un gözleri salonu bir dolaştı. "Ekseriyet vardır, toplantıyı açıyorum" dedi. Hakkı Tarık Us ve dolayısiyle Agâh Sırrı Levend kozlarını oynamışlardı.

Geri sıralardan bir ses yükseldi:

Ekseriyetin tesbiti için yoklama yapılsın!..

Koz kırılmıştı.

Yönetim Kurulunun karşı hizbi faaliyete geçmiş, işe ekseriyet meselesini ortaya atarak girişmişti. Toplantı salonunun ön tarafında Peyami Safa, Nurullah Ataç, Ruşen Eşref Ünaydın, Yunus Kâzım Koni oturuyordu. Sol taraf hükümet erkânına, dinleyicilere ayrılmıştı. Hükümetten kimse yoktu, protokol için sadece Kemal Aygün görünüyordu. Gözleri yerde, Hakkı Tarık'ın ekseriyet iddiasını dinliyordu. Demek, hükümet Dil Kurultayına müstağni idi, demek bu defaki faaliyetine iştirak etmek, dinlemek istemiyordu. Yönetim Kurulunu veya C.H. P. li ekseriyeti tarafından particilik yapar gibi görünen Kurumun faaliyetini tasvip etmiyordu.

Hakkı Tarık'ın gözleri ısrarla ekseriyet arıyordu; Kemal Aygün'ün gözleri de salona dikilmişti. Esat Mahmut, Enver Ziya Karal ve diğerleri "ekseriyet için yoklama" diye bağırıyordu. Peyami Safa müdafaa etti: "Ekseriyet 206 kişi istiyor, ha 206 olmuş, ha 105 Fark göremiyorum."

İtiraz daha genişledi. Arka sıralarla, ön sıraların arasında orta sıralar susuyordu. Hükmü ve kararı onlar verecekti. Hakkı Tarık ve Levent onlara güveniyordu. Yunus Kâzım Köni, "ekseriyetin yoklama ile tespiti hiç bir yerde görülmemiştir" dedi. Fakat orta sıralar Hakkı Tarık'a ve Agâh Sırrı'ya hak vermedi, yoklama kararlaştı. Yoklama, bir bayan tarafından yapıldı (Agâh Sırrı'nın kızı; Kurumda memur). Bir isim bir kaç defa okundu. Ortalardan birisi, "ölenlerin isimleri de okundu" diye ikaz etti. Us, kurtarıcıyı bulmuştu, eksik isimler, eksik adette bir nisap sağlardı. (Nisap, delege adedinin yarıdan bir fazlasıdır). Hakkı Tarık Us, "evet" dedi, "meselâ eski Çorum Mebuslarından Mustafa Cantekin, ölmüştür."

Hasene İlgaz (eski Çorum Mebusu), 'hayır, yaşamaktadır" dedi..

Gülüşmeler oldu.

Her şeye rağmen, ekseriyet yoktu, toplantı dağıldı.

Toplantı dağılmıştı, mücadele yeni başlamıştı. Koridorda bir ses, gür bir ses, Esat Mahmut Karakurt'un sesi duyuldu:

"— Atatürk'ün aleyhine yazan ve söyliyenlere Atatürk'ün parası verilmez."

Bu sesin aksi geniş oldu. İzahat başladı. Genel Merkez, söylenenlere göre, Agâh Sırrı Levend'in tesiri ile tüzüğü istediği gibi tefsir etmişti. Fahrî olarak vazife görülmesini tüzük kabul ediyor, Genel Merkez yedi adet vazifeyi — ki bunlara kol başı deniliyor — ücret mukabili gördürüyordu. Misaller veriliyordu, yedi kol başlarından birisi Peyami Safa idi. Kurumun İstanbul şubesini açmıştı, 450 lira maaş alıyordu. Bu şubenin bürosu Türk Düşücesi Dergisinin (Peyami Safa'nın dergisi) idarehanesi idi. İlk önceleri büronun masraflarını Kurum karşılıyordu. Bir başka kol başı Nurullah Ataç idi, 450 lira alıyordu. Vecihe Kılıçoğlu, Mehmet Ali Ayakay, Ömer Asım yorlardı. Genel Sekreter Agâh Sırrı Aksoy kol başı idiler. 450 şer lira alı- Levend idi, sekiz yüz küsur alıyordu, Türk Dili dergisine yazdığı her yazının sayfası 25 lira idi. Yaranlar da faydalanıyordu, derginin sekreterliğini (ayda bir çıkar) Osman Atillâ yapıyordu. 300 lira alıyordu. Koridorlarda "hesap! hesap" deniliyordu. Mücadelenin başları Enver Ziya ve Esat Mahmut idi. Karşılarında Agâh Sırrı vardı, fakat o, koridor mücadelesini terk etmiş, başka bir yere gitmişti.

Gözler, Agâh Sırrı'yı bulamayınca, başka tefsir ve söylentilerin yayılmasına yol açıldı. Belki, dediler, Cumhurbaşkanının yanına gene gitmiştir, (Cumhurbaşkanı Ankara'da yoktu); belki, dediler, Agâh Sırrı, Kurumun istikbali için demokrat olmayı kabul ettiğini söylemeğe gitmiştir. (Sarol da Ankaradaydı).

Ertesi gün sakin geçti; Hakkı Tarık Us, nutkunda Anayasanın Teşkilâtı Esasiyeye dönüşünü "milletten gelen bir gösteri olarak" kabul ediyordu. (Hakkı Tarık, C. H. P. nin eski milletvekillerinden!, yeni dil cereyanının elebaşılarındandır.)

Dil Kurultayı mı, dil keşmekeşi mi, fikir keşmekeşi mi belli olmadı. Yalnız basın mensuplarına ayrılan masanın başında bir levha vardı, şöyle yazıyordu: GAZTECİLER...

Basın mensupları adlarının gazeteciden gazteciye çıktığını da Dil Kurultayında gördüler.

Peyami Safa dert anlatıyor

"Ha 206, ha 105!."

Dışardan Haberler

Thera von Harbou öldü

Berlin — Tanınmış romancı ve film senaryosu muharriri Thea von Harbou 65 yaşında olduğu halde Berlinde bir beyin kanamasından ölmüştür. Bayan Thea von Harbou bu seneki film festivalinde, senaryosunu yazmış olduğu 'Yorgun Ölüm" filmi hakkında konuştuktan sonra sinemayı terkettiği zaman birdenbire düşmüş ve kaldırıldığı hastahanede vefat etmiştir.Kendisi halen Berline ait yazmakta olduğu bir roman üzerinde çalışmaktaydı.

Jean Cocteau 65 yaşında

Paris — Meşhur Fransız şairi, film rejisörü, ressamı Jean Cocteau 5 temmuzda 65 yaşına basmıştır. Cocteau bu sanat kabiliyetini annesinden tevarüs etmiş sayılabilir. Kendisi ayni zamanda edebî sahada Mendes, Rostand ve Marcel Proust ile de yakın bir dostluk kurmuş bulunuyordu. Birinci dünya harbinden sonraki sanat cereyanlarının tesiri altında kalan şair, sayısız şiirler, romanlar, piyesler yazmış, ayni zamanda eserlerinin filmini de çevirmiştir. Tanınmış romanları arasında da "le Potomak", "Korkunç ç o c u k l a r ' ' piyesleri arasında da "Orpehus" ve "Korkunç ebeveynler" zikredilebilir. Onun rejisörlüğünü yap tığı filmler ise, daima alâka ile seyredilmislerdlr.

KADINLAR ALEMİNDE

Portre

Mme Coty: Fransanın 1 numaralı kadını

Fransayı yakından tanımıyanlar Fransızların hafifmeşrep tabiatlı olup kalabalık ailelerden hoşlanmadıkları zehabına kapılırlar. Oysa ki elan ananelerine sadık kalan Fransız burjuvazisi sağlam bir aile geleneğine bağlıdır ve sıkı bir tesanüt bağı kurmak hevesin dedir. Esasen koyu katolik sayılan Fransızlar herhangi bir yoldan doğum tahdidine yanaşmazlar. Bir zamanlar papalık Fransaya "Kilisenin sevgili kızı" lâkabını takmıştı.

Vincent Auriol'dan sonra yedi sene müddetle Fransız Cumhurbaşkanlığı makamını işgal edecek Coty ailesi, işte bu ananevi zihniyetin en tipik temsilcisidir. Mme Coty esasen, görünüş itibariyle, insana hemen bir sürü torun sahibi müşfik bir büyükanneyi hatır. tatmaktadır. Elysee sarayına taşınmazdan önce daha ziyade kocasının ağzına lâyık yemekler hazırlamaktan zevk duyan ve günün geri kalan kısmını hepsi evli olan kızları ve oğullarına hasreden, bu arada biraz da hayır işleri ile meşgul olan Mm Coty ilk zamanlarda muhakkak ki sıkıntı çekmiştir. Öyle ya Fransız devletini müşahhas bir şekilde temsil etmek, protokolün binbir ince teferruatına riayet etmek, herkesin gönlünü ve muhabbetini kazanmağa çalışmak kolay bir iş değildir. Kaldı ki Fransız Cumhurbaşkanlarının ikametine mahsus Elysee sarayı muhteşem bir şatodur içindeki eşyaların bakımı ayrı bir külfet teşkil eder. Bu sarayda 2000 adetten fazla mobilya, 200 elişi duvar halısı. 800 ta---n halısı, 137 duvar saati, 7 500 gümüş eşya, 2500 adet Bakara kristalinden mamul bardak ve 5 000 adet Sevres porseleninden mamul tabak mevcuttur.

Mme Coty kendisini bekleyen ağır vazifeleri hemen başlangıçta kavradi ve gerçekten isabetli bir karar aldi. Torunlarından 23 yaşındaki Janine Eîloff'u kendire kalemi mahsus müdürü tayin etti. Edebiyat fakültesinden mezun bu sevimli genç kız, o tarihte askerliğini yapan bir mühendisle nişanlı bulunuyordu. Böylece genç nişanlılar düğünlerine tekaddüm eden ayları son derece şahane ve şaşaalı dekorlar arasında geçirdiler. Mamafih genç kız evlendikten sonra, da büyükannesinin nezdinde çalışmağa devam edecektir.

Düğünleri cidden sevimli bir aile hâdisesi oldu. Fransız Cumhurbaşkanı ve karısı evlendiklerinin 47 nci yıldönümünü kutladıkları gün, beyaz tül ve dantellere bürünmüş olan peri kadar güzel bir genç kız — kendi torunları — başka bir del kanlıya sadık bir zevce olacağını ahdetti. Genç madama Lemarechal ve kocası sekiz günlük izinle amcalarının kendilerine iareten verdikleri bir otomobille balayı seyahatine çıktılar. Dönüşlerinde iki oda ve bir mutfaktan ibaret ufak bir apartmana yerleştiler.

Şimdi Coty ailesine mensup sekiz genç kız daha buna benzer güzel bir düğünün hayalini kurmaktadır. Mme Coty'nin bu geri kalan sekiz torunundan ikisi nişanlıdır. Biri aralık, digeri ocak ayında evlenecektir—N.A.

Davamız

Nazlı TLABAR
(Türkiye Kadınlar Birliği Umumi Reisi)

Türk Kadınlar Birliği, daha verimli ve daha sistemli çalışmak arzusu ile, bilindiği gibi bir anket tertip etmiş bulunuyor. Gazetelerimizin kıymetli başmuharrirleri tarafından bu teşebbüsümüze karşı gösterilen yakın alâka bizlere daha şimdiden istikrarlı bir programın ana hatlarını tesbit edebilmek imkânını sağlamıştır.

Bugüne kadar neşredilen yazılarda ve aldığımız mektuplarda Türk Kadınlar Birliğinin gayesinin şu esaslarda temerküz ettirilmesi arzusu belirmektedir:

a) İnkılâplar, memlekete lâyıkı veçhile nüfuz ettirilememiştir. Halbuki inkılâpların en büyük koruyucusu kadınlar olabilirler. Bilhassa kara çarşafını tehdidine karşı enerjik bir mücadele açılması icap etmektedir.

b) Hayat pahalılığı ile ve bilhassa ihtikâr ve karaborsa ile mücadele bahsinde ev kadınlın hükümetin desteği olabilirler. Nitekim Danimarka'da Kadınlar Birliğinin sun'i hayat pahalılaşmasına karşı açtığı boykot muvaffak olmuştur.

c) Türk kadın her yerde, bilhassa yabancı memleketlerde lâyıki veçhile temsil edilmelidir. Bunun için da resmi makamlarla işbirliğine gidilmelidir.

Her üç fikirde müşterek olan esas şudur: Kadınlar Birligi, müsbet bir neticeyi ancak, aktif olduğu nisbette elde edebilir.

Biz cemiyet olarak, bu noktai nazara tamamen iştirak ediyoruz. Cemiyetimizin gayesine varabilmesi için muhtaç bulunduğu programı hazırlarken, aydınlarımız arasında açtığımız ankete muvazi olarak başka memleketlerdeki kadın teşekküllerinin hangi mevzularda ve ne suretle muvaffak olduklarını da etüd ediyoruz.

Çalışmalarımızın bu günkü temposuna göre ve mevzuumuzun da ehemmiyetini gözönünde bulundurarak, Türk Kadınlar Birliğinin yeni çalışma programını kasım ayma kadar hazırlayabileceğimizi ve daima yardımlarına muhtaç bulunduğumuz Türk umumi efkârına arzedeceğimizi ümit ediyoruz.

Programımız üç bölümde toplanacaktır:

1 - Prensipler ve ana hatlar,
2 . Uzun vadeli çalışmalar,
S — Pratik ve derhal başlanıp kısa zamanda netice alınabilecek işler.

Meselâ radyo konuşmaları bu bölümde mütalea ettiğimiz bir mevzudur. Radyo telkin, tenvir ve irşat yolu ile kadınlığımızın kalkınmasında müessir bir rol oynıyabilir.

Öğretici vesikaları bir araya toplıyarak vücude getirilecek bir kütüphane, Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü ve Turizm Kurumu ile işbirliği yapacak bir Turizm Kolu", memleketimizle ilgilenen yabancı yazarlara rehberlik, yabancı memleketlerde tahsilde bulunan veya tah sile müsait olan kızlarımıza yardım ve imkânlar sağlamak... Bunlar Kadınlar Birliği İdare Heyetinin halen üzerinde durduğu kısa vadeli işlerdir.

Uzun vadeli ve ana dâva olarak ele alacağımız mevzuların hemen hepsi hükümetimizle işbirliğini icap ettirmekte ve kanunların çerçevesine girmektedir.

Kadınlar Birliği idare heyeti, Türk kadirinin memleket kalkınmasındaki şerefli rolünü ifa edebilmesi için, lüzümlu kanun himayesini ve temel bilgiyi temin gayesiyle - maalesef bu güne kadar gerektiği şekilde üzerinde durulmamış bir dâvadır her imkândan faydalanmak hususunda kararlıdır.

Bir buçuk senelik seçim devremizde esas prensip olarak vazettiğimiz üç kolda azami derecede gayret göstermek, hemen girişilmesi mümkün olan işlerin neticelerini almak, ara dâvalarımızı prensip ve müeyvideleriyie vazetmek, programımızı Türk Kadınlığına en faydalı ve pratik bir rehber olarak tesbit etmek gayemizdir.

Bu çalışmalarımızın anlayış ve iyiniyet havası içinde Türk cemiyetine müsmir olacağına inanıyoruz.

SANAT DÜNYASINDA

Festivaller

Milletlerarası sanat tezahürleri ve biz

İnsana, ekmekten sonra en lâzım olan sanattır", bu sözleri, bir büyük mutekit söylemiştir, bütün sanatkârlar tarafından da şahadet kelimesi olarak kabul edilmiştir. Elie Faure'in filminden çıkan cümleyi burada münakaşa edecek değiliz. Fakat onda, büyük bir hakikat payı olduğunu zannetmem ki kimse inkâr etsin. Bu itibarla soruyoruz: Türkiye, milletlerarası sanat tezahürlerinde neler yapmıştır:

Cevap hazindir: Hiç.

Bu satırların çıktığı arada, İtalyada milletlerarası plâstik sanatlar sergisi, Fransada tiyatro festivali yapılmaktadır. İtalyadaki Venedik "biennale" i adını taşımaktadır ve bununla yirmi yedinci sergisini açmış bulunuyor. İki senede bir yapılan bu sergiye, Türkiye, müteaddit defa davet edilmiştir. Otuz iki milletin iştirak ettiği sergiye, bir defa olsun iştirak etmedik. Bizi, orada, lâyikiyle temsil edecek ressam mı yok? var. Amma tahsisat yok.

Geçende, Romada açılan bir sergiye davet edildik. Gidemedik. Tahsisat yok.

Bu sene, Yugoslavyalı sanatkârlar memleketimizde üç sergi açtılar. Biz, onların ziyarelerini iade edemedik. tahsisat yok.

Almanyadan, ressamlarımız davet ediliyor. Gidemiyoruz. Tahsisat yok.

Maarif Vekaleti, bütçesine, güzel sanatlar tezahürleri için elli bin liralık bir tahsisat koymuştu. Bütçe müzakereleri esnasında, Maliye Vekâleti bunu reddetti.

Pariste yapılan tiyatro festivaline, Almanya, İtalya, Danimarka, İrlanda, Yugoslavya gibi milletler iştirak ediyorlâr. Türkiye yok.

Almanyada, milletlerarası üniversite gençliği tiyatro festivaline de iştirak edemiyoruz. Çünkü döviz yok. Fakat hacılara, el, ayak, su topu oynayanlara — tonuna birden — bulunuyor.

Elie Faure "insan ekmekten sonra en lâzım olan şey sanattır" demekle haltetmiş Onsuz da işte pekâlâ yaşayıp gidiyoruz.

Tiyatro

Şaziye Moral'ın yirmi beş yılı

İstanbul Şehir Tiyatrosu artistlerinden Şaziye için, ağustosun yedisinde, açık hava tiyatrosunda bir jübile tertip ve bu jübilenin, yirmi beşinci sahre senesi münasebetiyle yapıldığı tasrih ediliyor.

Bizim bildiğimiz, Şaziye Moral, sahneye çıkalı yirmi beş seneyi bir hayli geçmiştir. Bir kadın için gecen seneleri hatırlamak ve hatırlatmak pek de nazik bir hareket sayılmaz ise de,

Bir Genç Romancıya

Andre MAUROÎS

Gayri ahlâki devirlerden muharrirler asla suçlu değildirler. Bir gayri ahlaki devir evvelemirde kendi ölçüsünde muharrir yetiştirir. Kitaplar âdetlerden çıkar, âdetler ki. tanlardan değil." Theophile Gautier "Mademoiselie de Maupin" isimli romanının önsözünde böyle diyor. Ama diğer taraftan âdetlerin kitaplardan çıktığım söyleyenler de var; bunlar kendi tezlerinin doğruluğuna misal olarak ''Werther" in meydana getirdiği intihar salgınını gösteriyorlar. Bu husustaki tartışmanın sonu gelmez. Ben meselâ romantiklerin Restoration gençliğini heyecana boğup onları anormal yollara şevkettiklerini iddia edersem, bana, eğer bu heyecanlı gençlik olmasaydı romantikler kendi eserlerine asla okuyucu bulamazlardı, tarzında da cevap verilebilir. Keza Amerikan romanlarının harp sonu devresini pek ağır ve merhametsiz bir naturalist hava icinde tasvir ettiklerini ileri sürersem, bu defa bana, merhametsiz devrimizin sefaletinin hakiki tablolarının aranmakta olduğu ve bunların da Amerikan romanlarında bulunduğu söylenecektir.

Sanat ve hayat arasındaki münasebetler, yevmiye ile ücret arasındaki münasebetlere benzer. Yevmiyeler yükseldi mi ücretler de yükselir, ücretlerin yükselmesi yevmiyelerin yükselmesini intaç eder. Buna göre, umumî bir ahlâk sukutunu edebî ahlâksızlık takip eder, aynı şekilde edebiyattaki ahlâksızlık umumi ahlâk buhranına da yol açar. Bu şeytani burgu, mütemadiyen dönerek ve içeriye doğru işliyerek, tıpkı para gibi ahlâkı daima tehdit eder, durur. Eğer Theophile Gautier, sadece bir defalık bir ahlâksızlık sahnesini tasvir ettiği için o muharririn asla ahlâksız olmayacağını düşünüyorsa, ora hak veririm. Bir romancı meselâ kız kardeşini doğru yoldan çıkarmayı hatırına bile getirmeden, soguk kanlılıkla bize yakın kan hısımları arasında memnu olan cinsi mukarenatı hikâye edebilir ve nihayet "Macbeth" i yazan şair bir cani delildir Sonra suresini da ilâve edeyim, bir sanat eseri âdetleri savunmak için yaratılmaz ve — Marcel Proust'un dediği gibi — muharririnin teorilerini ortaya koyan, onun fikirlerini ilân eden bir romana hemencecik, sudur budur, diye bir etiket vurmak da dogru sayılmaz Etnik ile estetik birbirlerinden ayrılmış sahalardır. Ama bütün bunlara ragmen romancının da bir vazifesi vardır Ben bir romancının ne ahlâk vaizi olmasını, ne de tamamen gayri ahlâkî mevzularla uğraşmasını isterim. Romancı sadece hakikate sadık kalmalıdır.

Ey romancılar, eğer bana Amerikalılar, Ruslar, Faslılar veyahut Hindliler hakkında yanlış şeyler söylerseniz, bunları hakikate aykırı olarak tasvir ederseniz, eğer ben sırf sizin hatanız yüzünden bütün bir millete veyahut bir sınıfa, bir grupa, işçilere, kilise erbabına, askerlere, şuna buna karşı nefret beslersem acaba hangimiz kabahatli oluruz? Hatalı ve muvazenesiz bir eser yazmak — bu fevkalâde güzel bir şekilde formüle edilmiş olsa da — bir cinayettir. Beni iyi anlayınız: Bir romancının bir nevi entellektüel riyazalcılıkla heyecan ve duygusunu körletmesini istemiyorum. Yalnız şunu istiyorum: Romancı sanat sarhoşluğundan önce etrafındaki bütün "şeyler" in nasıl olduğunu dikkatle incelemelidir: O zaman bundan çok kazançlı çıkacaktır. Büyük sanatkârlar daima hakikati anlatmak için çırpınmışlardır. Balzac'da heyecan ve ihtiras hastalık derecesindedir, onun Vautrin ile Rastignac'a karşı olan nefreti veyahut - hiddeti pek fazladır ve bu iki şahsiyeti fevkalâde canlı ve renkli olarak anlatır ama bütün bunlara rağmen bu iki şahıs hakikatin birer parçasıdır. Molier, Tolstoi, Proust da ayni şeyi yapmışlardır, daima hakikati söylemişlerdir. Hakikî bir sanatkâr insanlığın bayalığını tasvir etmek istediği zaman ayni insanlığın büyüklüğünü de unutmamalıdır. Bunu bilhassa, beyaz rengi asla tanımak istemeyen bizim siyah gözlüklü romancılarımız için söylemek mecburiyetindeyim. İhtimal onların hikâye ettikleri bu seksüel cehennemi mevcuttur ve dünyanın herhangi bir tarafında anlattıkları o hayvani hâdiseler çereyan etmiştir; ancak yine aynı dünyanın başka taraflarından başka şeyler de vardır ve o muharrirler bunlar hakkında hiç bir şey söylemezler, bundan dolayı bütün âlemi kaplayan bir ümitsizlik dalgası ortaya çıkar.

Sözlerimi şöylece bitireyim: Bir romancı hevecanlı, zamanı gelince ölçüsüz olabilir. Hiç kimse onu "illâ ahlâkî eser yazacaksın" diye zorlayamaz. Fakat romancı bize hakikattan bir tablo vermek istiyorsa, bu hakikate tamamen sadık kalmaya mecburdur, bunu bir vazife telâkki etmelidir. Eğer bunu yapmazsa, belki ortaya sanatla karışık bir şey çıkarmıştır, ancak kendisi büyük bir sanatkâr olamamıştır.

her dem taze bir sanatkâr için meslek hayatının otuz seneyi aştığını belirtmek kendisine en büyük iltifat olur sanıyoruz. Nerede kaldı ki, sanat hayatının "on yedinci yılı" münasebetiyle jübileleri yapılanlar da var.

Şaziye Moral, sahneye, 1923 senesinde çıkmıştır. Aynı sene Bedia Muvahhit, İzmirde Atatürkün teşviki ile sahneye çıkıyordu;

Memleketimizde sahneye çıkan ilk Türk kadın sanatkârı Afife hanımdır. Daha evvel, Türk sahnesinde, kadın olarak Ermeni vatandaşlar oynarlardı.

Bu münasebetle bir noktayı hatırlatalım. Jübile bir sanatkâra, "muvaffakiyetli bir meslek hayatının" mükâfatı olarak yapılır. Muvaffakiyetli bir meslek hayatı için, sahnede, kıdem kazandığı için değil. Fakat bizde, bu, bir çok güzel şey gibi, fena şekilde kullanılmağa başlanmıştır, ve, korkarız, gelecek yıllar, temsilleri bir tarafa bırakarak, her sene durmadan jübileler yapacağız.

Akademi

Akademi ve gelenekleri

Güzel Sanatlar Akademisi, yandıktan sonra tekrar yapıldı. Fakat sanki, yangınıyla beraber gelenekleri de kül oldu.

Evvelâ, mimar! şubesi, o güzelim bina yerine bir nevi gar inşa etti. Yahut bir umumî mağaza. Sonradan binanın içine bir köprü ilâve edildi, münakaşası hâlâ devam ediyor.

Resim şubesi, faaliyetini akademi 'dışına hasretmişe benziyor. Atelyeler sergilerini mektepte yapacak yerde, âdeta oradan kaçıyorlar, başka yerlerde açıyorlar.

Heykel kısmı, ananesini devam ettiriyor. Yani sade sipariş üzerine çalı.

Diğer kısımlarda, bilhassa şayanı hayrettir, fresk kısmında bir kımıldanma var. Bütün bunların sebebi nedir? İdare.

Geçen hafta, Güzel Sanatlar Akademisinde bir sergi açılmış. Halen, akademi binasının giriş yerinde su yolu oynar gibi getirilebilen sergiden kimsenin haberi olmadı. Hattâ talebenin çoğu serginin yapılacağından haberdar değildi. Akademi resim kısmının lâkaydisi yüzünden, bir çok talebe, bu "gizli" sergiye eser veremediğini söylemişlerdir.

Sergiden matbuat ve münekkitler de haberdar edilmiş değildi. Akademinin kapışma orada bir sergi olduğuna dair bir bez dahi asılmış değildir. EL anda öyle.

Güzel Sanatlar Akademisine, hiç olmazsa önümüzdeki ders yılında, geleneklerine avdet ederek, bir sanat merkezi haline gelmesini tavsiye ederiz.

Zira dünyanın her yerinde Akademiler hakiki birer sanat mabedi halindedir.

OPERA ALBÜMÜ

FIgaro'nun düğünü

Eser — *Komik Opera 4 perde Metin: Lorenzo da Ponte. Müzik: W. A. Mozart. İlk defa 1 Mayıs 1786 da Viyanada temsil edildi. Operanın mevzuu Beaumarchais'nin ayni isimli eserinden alınmıştır. Figaro'nun maceralarının birinci kısmı olan 'Sevil berberini" ise Rossini Opera haline sokmuştu.*

Şahıslar — *Figaro, Kontun oda hizmetçisi (Bas). Susanne. Kontesin oda hizmercisi, Fiaaronun nisanlısı (Koloratur - subret). Kont Almaviva (bariton) Kontes (dramatik soprano) Cherubin, kontun genç yaveri (koloratur - subret) Marzelline, kâhya kadın (alto). Bartolo, doktor (bas). Basilio, müzik hocası (tenor) Don Curzio, hâkim (tenor). Antonio, (Bahçivan (bas). Barbarina, bahcivanın kızı (soprano)..*

Mahal — *İspanyada Sevil şehri Zaman: 1750 yılı. Küçük koro Bale yok. Küçük orkestra (33 enstrüman) ve buna ilâveten çembalo. Eserin devamı 3 saat.*

MEVZU

Birinci Perde

Kontun sarayında bir oda. Kont bu odayı Susanna ile evlenecek olan Figaro'ya vermiştir. Perde açıldığı zaman Figaro odayı ölçmektedir. Kont ayni samanda Susannaya da âşıktır. Figaro ile Susanna Konta bir oyun yapmayı düşünmektedirler. Bu sırada kâhya kadın Marzellin ile Dr. Bartolo gelirler. Figaro evvelce kâhya kadın ile evlenmeye söz vermisti. Bartolo ise kâhya kadınla uzun seneler beraber yaşamış ve bu münasebetten olan çocukları kaybolmuştur. Daha sonra sahneye Cherubin girer. Cherubin çok üzgündür, çünkü bahçede Barbarına ile beraber gezerken Kont onları görmüş ve Cherubini saraydan kovmuştur. Cherubin affedilmesi için Kontese ricada bulunacaktır. Birden Kontun sesi işitilir, Cherubin oradaki koltuğun arkasına saklanır ve Kontun Susannaya sataşmasını seyreder. Kont Susanna dan gece bahçede buluşmak üzere randevu ister. Bu sırada müzik hocası gelir, bu defa Kont saklanır. Nihayet hepsi meydana çıkıp, Cherubin için Konttan af talep ederler; Kont da onu kovmıyacağım, fakat alaya göndereceğini soylar.

İkinci Perde

Kontesin odası. Kontes, Figaro ve Susanna gece bahçede kontu aldatmak için bir plân hazırlamaktadırlar. Cherubin, Susanna'nın elbisesini giyip kameriyede Kontu bekliyecektir. Figaro ile Susanna beraberce Konta bir mektup yazıp, gece randevu mahalline gelineceğini bildirirler Bu sırada kapı çalınır. Cherubin derhal kontesin yatak odasına saklanır, Susanna da perdenin arkasına girer. Kont gelmiştir. Cherubin içeride bir iskemleyi devirince Kont yatak odasına girmek ister. Cherubin pencereden bahçeye atlar ve Kont yatak odasından Susanna'nın çıktığını görür. Fakat bu esnada bahçivan gelerek pencereden atlayan birisinin çiçeklerini mahvettiğini söyler. Yetişen Figaro zekâsiyle bu işi de düzeltir.

Üçüncü perde

alon Kont, kâhya kadını evlenme vaadiyle aldattığı için Figaroyu muhakeme ettirmektedir. Muhakeme sırasında Figaro'nun, evvelce kaybolmuş olan Marzelline ile Dr. Bartolo'nun oğlu olduğu anlaşılır. Bu Birada Susanna bir fırsatını bulup randevu mektubunu Konta verir. Kont gece bahçede ona bekleyecektir.

Dördüncü perde

arayın bahçesi. Susanna ile Kontes birbirlerinin elbiselerini giyerek bahçeye çıkarlar. Figaro ile Cherubin de otların arasına saklanmışlardır. Cherubin, Susanna zannettiği Kontesi öpmek isterken bu sırada yaklaşan Kontu öper, Kont da Cherubine vuracağı tokatı Figaroya yapıştırır. Figaro, kıskançlık saikıyla Susanna zannettiği Kontesin yanına yaklaşınca, bu sefer hakiki Susanna ona bir tokat atar. Sahnede bir hayli karışık ve o risbette komik hâdiseler cereyan eder. Bu esnada uşaklar meşalelerle gelirler ve kameriyeden çıkan Susanna'nın elbiselerini giyinmiş Kontesi kont görünce şaşırır ve affını talep eder. Neticede bahçede yapılan büyük bir merasimle Figaro ile Suzanna evlenirler.

SPOR ALEMİNDE

Kulüpler

Fener Kongresinin içyüzü

Çok zaman kovboy filmlerine sahne olan Süreyya sineması bu sefer küfürlü, tehdidi bir kongreye sahne oldu. Dedikodusu aylardanberi devam eden genel kurul toplantısına takaddüm eden günlerde iş başında bulunan idare heyeti kendine güveniyordu. Amma... Sert tenkidlere karşı hazırlıktan da geri durmuyordu. Sezon başında kârlı bir transfer yapmış olmasına rağmen Sarı-lâcivertli popüler kulüp F.Bahçe hiç tatminkâr neticeler alamamıştı. Gerçi basketbol ve atletizm sahasında muhalifler tatmin olmuşlardır, fakat ille futbol...

Kadıköylüler grupu

Daha geçen seneden beri başlamıştı: F. Bahçe, Kadıköylülerindir! Kadıköyde oturmıyan, Fenerbahçeli olamaz. Hele, hele idare heyetine sureti katiyede gelemez. Nitekim bu korku F. Bahçe idare heyetinin dümencisi Dağlaroğlunun bile Taksimdeki evini Kızıltoprağa naklettirmeye kâfi gelmişti.

Kavrakoğlu gecen kongrede düştüğü tuzağın acısı ile kongreden üç ay evvel seçim kümpanyasına girmişti, bütün tenkidler umumi kaptan Sedat'ın şahsında toplanıyor, kendisini Kadıköylüler desteklemekle beraber gene de zaman zaman yalnız bırakıyorlardı.

Kongre açılınca

Nihayet beklenen gün gelip çatınca, oyuncudan azasına kadar herkeste saklanmasına lüzum görülmeyen bir heyecan sezildi.

Sakin bir hava İle başlayan toplantı. Arif Hanoğlu'nun tenkidleri ile elektriklendi Hele biraz sonra Osman Kakrekoğlu'nun şahsiyata kaçan sözleri bu elektrikli havada hemen şerare meydana gettriverdi. Koltuklarlardan kalkanlar binbir zorlukla tekrar oturdular, ama ağızlarını kapatmak, daha doğrusu karşılıklı söz düellosunu kestirmek mümkün olmadı. Muvaffak Menemencioğlu'nun uyuşturucu nasihatları salonu muvakkat bir sükûna kovuşturdu; amma, çatlak bir kaç ses bozuk bir plâk gibi aynı teraneyi tekrarladı durdu.

Tenkidlere verilen cevap

Kimin ne söylediğinin belli olmadığı bir sırada mikrofon başına gelen Dağlaroğlu evvelâ Fenerbahçeyi, Fenerbahçelilere tanıtmak gayesiyle kulüp tarihinden bir kaç yaprak ortaya koydu. Sonra bilmem kaç senesinde kazanılan bir rakorun hikâyesini anlattı. En sonunda da birkaç kelime ile tenkidlere cevap verdi. Görülüyordu ki mensubu olduğu idare heyetine kendisi de muarızdı.

Nihayet gizli reyle seçimlere geçildi. Elde dolaşan listeler, sıralar arasında dolaşan namzetler, kulübün eskilerinden medet umanlar, umumi heyetin kararım merakla bekliyen futbolcu, atlet, basketbolcu ve bütün sporcular vaktin gecikmiş olmasına rağmen neticeyi bekliyorlardı. Nihayet Osman Kavrakoğlu'nun listesinin kazandığı anlaşıldı. Bu iş te böylece nihayete ermiş oldu.

Sarı.Lâcivertli yuvaya başarılar dileriz.

Bir garip transfer ayıdır

Tevfik ÜNSİ

Bir garip transfer ayıdır sürüp gidiyor, kimin ne almak istediği, kimin ne için aldığı belli değil. Geçen sene mukavele imzaladığı halde kulübünü yüzüstü bırakıp sıvışan oyuncu bu sene yine aynı şartlarla ve şekilde, aynı kulübe buyur ediliyor. Bir kulüp üç dört sene evvel "bu çocuk işe yaramaz!" diye bıraktığı oyuncusunu bu sene 8000 lira ödeyerek camı gönülden transfer ediyor. Anadoludan gelen delikanlı haftalarca bir kulübün lokalinde yatıp kalkıyor, yiyor, içiyor, bir de bakıyorsunuz başka bir yuvaya uçmuç!

Bir kulüp Avrupai bir iş yapıp bu sene kullanmağa karar verdiği oyuncuları transfer listesi ile - ilân ediyor, üç beş gün sonra yanlış hesap Bağdattan dönüyor, veya naz niyaz, klâsik lâf: kulüp aşkı araya giriyor, satılığa çıkanlar bağra basılıyor.

Ya oyuncular? Bir kısmı kapı kapı dolaşıp, el'an mensup bulunduğu kulübü kötülerken bir kaç kuruş fazlasına yeni kapı arıyor. Bir kısmı komisyoncular elinde; diğer bir kısmı da kendileri transfer haberleri uydurup kulüplerini telâşa düşürmekte ve nadide kuşu kaçırmaktan korkan kulüplerinden para sızdırmaktadırlar. Bahane de hazır: Bir senelik peşin vererek ev tutmaktadırlar, büyük annelerine ameliyat yaptırmaktadırlar veya nişanlanacaklardır.

Şu transfer ayının neden ihdas edildiğini ve profesyonellik talimatnamesinde transfer için çok sıka ve muayyen maddeler bulunduğunu düşünürsek, bu garip transfere şaşmamak elden gelmez.

Transfer ayı kabul edilmezden çok evvel yine böyle bir alış veriş mevcuttu. Profesyonellik gizli olduğundan alış veriş de gizli idi. O zamanlar bir kaç kat elbise ve bir iş bulma vaadi ekseriya kâfi gelirdi. Bu kadarını bile çok görerek işi açığa vurmak ve namusluca yapmak istendi.. Amatörler için transfer ayı kabul edildi; fakat iş çığırından çıkmıştı, nihayet profesyonellik, talimatnamesi ile gelince, artık işlerin başka memleketlerde olduğu gibi usulu dairesinde cereyan edeceği zannedildi. Ne mümkün!

Bir kere bir çok kulüpler vazıh olarak ne gibi oyunculara ihtiyaçları olduğunu bilmiyorlar. Bir çok cereyanların tesiri altında kalan idareciler, işe yaramayanların başını boş bırakmağa da cesaret edemiyorlar. Gideceklerin yaratacakları menfi propaganda, "ya karşı tarafın işine yararsa?" korkusu, kulüplerde bir sürü işe yaramaz oyuncu biriktiriyor. Diğer taraftan almak, kıtlıktan çıkmış gibi almak, kulüpleri birer oyuncu deposu haline de sokuyor. Kulüpler arasındaki rekabet ve kıskançlık lüzumluyu, lüzumsuzu bir de bakıyorsunuz kulübe doldurmuştur. Antrenörün seçtiği, dişli azanın getirdiği, nüfuzlu futbolcunun peşinden sürüklediği oyuncularla kulüp yükünü almıştır. Bu kadar oyuncu ne olacak? Fek tabiidir ki, bir çoğu bir sene müddetle oldukları yerde küfleneceklerdir, kabiliyetler bir fırsat bulamadan gelecek mevsime varacaklardır; taki ertesi sene,yine bu fasit dairede alış veriş pazarı açılıncaya kadar... Bu arada, bir ay içinde, bir senelik emek neticesi bir parça toparlanmış olan amatör , küçük kulüpler en sevgili yavrularının yuvadan uçtuğuna da şahit olacaklardır.

Şu garip transfer ayı işte böyle anlaşılmıştır. Daha bir kaç gün gözler komşunun tavuğunda kalacaktır.

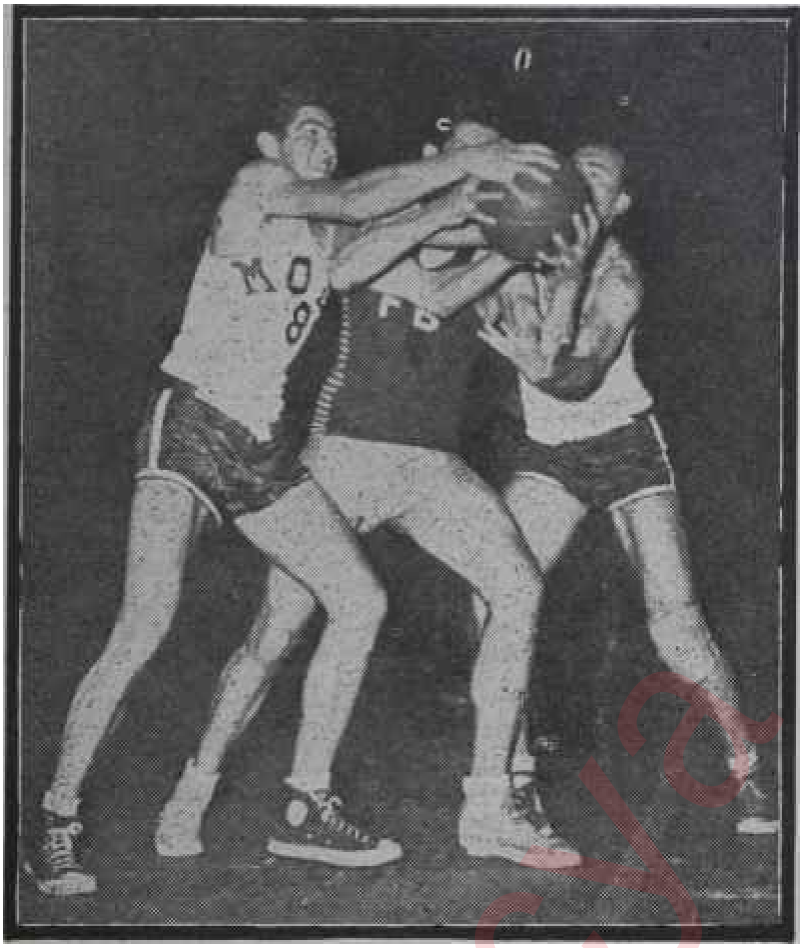
Basketbol

Futbolun en büyük rakibi

Memleketimizde uzun bir mazisi olmakla beraber son bir iki sene içinde tutunmuş bir spor! Şimdilik beş binin üstüne çıkmıyan seyircisi; her türlü mahrumiyete katlanarak, asil bir spor olan basketbolün heyecanını binbir meşakkat içinde tatmin imkânını buluyor. Hiç bir takım oyununa benzemiyen, nevi şahsına münhasır hususiyetleri ile gençlerimizin benimsedikleri basketbolde — iddia edebiliriz ki futbolun fevkinde başarı gösterebiliriz. Çalışmalar ümit verici, rekabet teşvik edici, tenkid ve öğütler samimi olduktan sonra...

Bir de sahamız olsa

Fakat beş bin seyirci alacak cinsinden vaz geçtik, doğru dürüst basket oynanacak tek bir açık veya kapalı sportif oyunlara tahsis edilmiş sahamız yoktur. Millî bir basketcimizin ayağı-

Basketbol
Futbol pabuçları *damda*

nı kıran Siyasal Bilgiler ve iddialı bir lige sahne olan İstanbul Teknik Üniversitesi kapalı salonu ancak bizde basketbol sahası olarak kabul edilir ve kullanılır. Diğerleri ise kömür tozu ile killi toprağın akrabalıkları sayesinde ve silindirin himmetiyle meydana çıkar ve oyun sonlarında oyuncular körebeye başlarlar.

Galatasaray - Fenerbahçe kızışması

Söyliyenler yalan söylememiş. "Sonradan çıkan boynuz, kulağı geçer" derler. Basketbol denince akla tabiî olarak önce Galatasaray gelirdi. Tam on beş sene "yenilmez armada" diye tanınan, İstanbul ve Türkiye şampiyonluklarını inhisarı altında tutan Sarı . Kırmızı basketçiler, aynı ocağın hastası, Samim Göreç'in hışmına uğrayıverdiler. Bir kaç seneden beri kendi yağı ile kavrulagelmekte olan Fenerbahçe basketbol takımı cidden muvaffakiyetli bir transferden sonra bu sene "yenilmez armada" yı iki defa dize getirip potanın altında ağzı açık bırakıverdi. Daha geçen sene Fenerbahçe karsısında sayı rekoru deneyen Galatasaray, bereket tehlike çanını çabuk duydu da, üzerine çöken kâbustan sıyrılıverdi.

Rekabetin yaptırdığı transferler

Rekabet araya bir defa girmiyegörsün. Türk sporuna daima alemdar. İlk yapmış bir iki kulübün yanında Modaspor da geriden finişe başlayıverince ikiliden, üçlüye çıkan rekabet, piyasayı hararetlendirdi. Fenerbahçenin büyük bir kıymeti saflarına dahil etmesine mukabil Sarı - Kırmızı yuva her biri milli olmuş müstait 4 basketbolcuyu transfer etmiştir. Şu halde İstanbul bu sene cidden çok zevkli bir basketbol şampiyonası idrâk edecektir. Zavallı Ankara gene su almaya gittiği dereden eli kolu boş, hattâ testisini de kaybetmiş olarak susuz dönüyor. Ne denir. Büyük balık daima küçük balığı yer—N.A.

Duyulmamış haberler

** İçinde bulunduğumuz transfer ayı, sonuna gelinmiş olunmasma rağmen sönük geçmektedir Memleketin öz sporu olarak kabul edilen futbolda İtalyadan dönen Bülent Esel'in tekrar eski kulübü Besiktaşa dönmesinden başka büyük bir transfer olmamıştır. Eski Beykozlu Tekinin Vefaya girmesi bahis mevzuudur. Basketbolde ise malum transferlerin yanında bir kaç aktarma daha beklenmektedir.*

** Dünya futbol şampiyonasına giderek memlekete dönmüş bulunan Fenerbahçenin Yugoslav antrenörünün yeni F.Bahçe idare heyetinden bazı selâhiyet istediği ve kabul edilmediği takdirde memleketine döneceği bildirilmektedir. Bilindiği üzere Cihat Arman takımın antrenörlüğüne gelmek için çalışmaktadır.*

** Brezilya ile berabere kalan Yugoslav milli takımına 5 oyuncu veren Kızılyıldız taktım eylül ayında İstanbula gelerek 3 karşılaşma yapacaktır. Ayrıca Yugoslavya ile bir millî temas Hususunda da görüşmelere baslanılmistir.*

** Bütün atlarım satmak suretiyle yarışlardan ayrılan büyük eküri sahiplerinden Prens Halim Said "artık ben atçılık yapamam, ama yakında Fransaya gideceğim Orada gayet iyi koşu atları bulunan akrabalarımdan Prens Tosun'u bir kısım atlarını Türkfyeye göndermesi için teşvik edeceğim" demistir.*

Kurultay

(*Baş tarafı 10* uncuda)
niyetçiliği nizamını kurmak, ikincisi bu nizamı hürriyet şartları içinde yaşatacağına inanarak demokrasi rejimini kurmaktır.

C. H. P. yalnız demokrasi dâvası ile ve bu dâvaya inkılâpçılığı dahi feda ederek politika savaşçılığı yapamaz. Yani, bu bahane ile kimseyi aldatamaz. Kazandıklarını kaybeder. C. H. P. hem hukuk devleti, hem çağdaş garplı Türkiye devleti mücadelelerini bir arada yapacaktır.

C. H. P. iş kadrosuna hırs ve partizanlık kaynaşmalarım ortadan kaldırıcı ve seçimlerin kaderini tayin edecek olan tarafsızlar, tam ve yarı aydınlar yığınları için cazibeli ve ümit verici bir idare takımı seçmelidir. Bunun usullerini bulmalıdır.

Benim C. H. P. Kurultayından beklediğim budur. C. H. P. için kendi mazisi, tarihi ona vermiş olduğu şerefli ve parlak bir sicildir. Programı da onun karakteridir. C. H. P., sicilini ve karakterini lekelemeksizin vazifesine devam etmelidir.

Bir seçim taktiği olarak C. H. P. propagandası, milliyetçilik prensibi üzerine pek kolay ve pek sağlam dayanabilir. Milliyetçilik prensibinin 1950 ye kadar bu millete kazandırdıkları ile 1950 denberi kaybettirdikleri, en kültürsüz demagogların bile, hattâ mukaddesatçılıktan fazla, işlerine yarayabilir.

Falih Rıfkı ATAY

EBEDİ HAYAT SEMBOLÜ

EBEDİ SAADET SEMBOLÜ
OLDU.

EV
ALTIN
APARTIMAN KATLARI
APARTIMAN DAİRELERİ
OTOMOBİL
ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ

SÜMERBANK

BU SENE DE

en zengin banka ikramiyelerini

TÜRKİYE İŞ BANKASI

dağıtıyor!

30 BAHÇELİ ev

ÇEKİLİŞ TARİHLERİ:

- 1 MART
- 3 MAYIS
- 1 TEMMUZ
- 25 AĞUSTOS
- 1 KASIM
- 30 ARALIK

3305 kişiye çeşitli ve zengin para ikramiyeleri

cem'an 1.500.000 LİRA İKRAMİYE

Hesabınızda daimi olarak en az 150 lira bulundurunuz

TÜRKİYE İŞ BANKASI

sizin bankanızdır

Güzel Sanatlar Matbaası — Ankara